

Пилотно разработване на четвърто ниво природозащитни (консервационни) цели за целевите обекти на защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и на защитена зона BG0002003 „Кресна“ за опазване на дивите птици

Министерство на околната среда и водите
Дирекция „Национална служба за защита на природата“

ОБЩЕСТВЕНА ПОРЪЧКА С ПРЕДМЕТ

Пилотно разработване на четвърто ниво природозащитни (консервационни) цели за целевите обекти на защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и на защитена зона BG0002003 „Кресна“ за опазване на дивите птици

**Специфични цели за защитена зона за
местообитанията BG0000366 „Кресна - Илинденци“**

ГОРСКИ ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ

м. Октомври 2021 г.

Съдържание

1. ВЪВЕДЕНИЕ	3
2. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 91АА* ИЗТОЧНИ ГОРИ ОТ КОСМАТ ДЪБ	6
3. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 91ВА МИЗИЙСКИ ГОРИ ОТ ОБИКНОВЕНА ЕЛА	17
4. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 91СА РИЛО-РОДОПСКИ И СТАРОПЛАНИНСКИ БЯЛБОРОВИ ГОРИ	28
5. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 91Е0* АЛУВИАЛНИ ГОРИ С <i>ALNUS GLUTINOSA</i> И <i>FRAXINUS EXCELSIOR</i> (<i>ALNO-PADION</i> , <i>ALNION INCANAE</i> , <i>SALICION ALBAE</i>)	40
6. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 91М0 БАЛКАНО-ПАНОНСКИ ЦЕРОВО-ГОРУНОВИ ГОРИ	52
7. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 91Z0 МИЗИЙСКИ ГОРИ ОТ СРЕБРОЛИСТНА ЛИПА	65
8. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 92С0 ГОРИ ОТ <i>PLATANUS ORIENTALIS</i>	76
9. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 92D0 ЮЖНИ КРАЙРЕЧНИ ГАЛЕРИИ И ХРАСТАЛАЦИ (<i>NERIO-TAMARICETEA</i> И <i>SECURINEGION TINCTORIAE</i>)	88
10. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 92А0 КРАЙРЕЧНИ ГАЛЕРИИ ОТ <i>SALIX ALBA</i> И <i>POPULUS ALBA</i>	94
11. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 95А0 ГОРИ ОТ БЯЛА И ЧЕРНА МУРА	105
12. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9110 БУКОВИ ГОРИ ОТ ТИПА <i>LUZULO-FAGETUM</i>	117
13. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9130 БУКОВИ ГОРИ ОТ ТИПА <i>ASPERULO-FAGETUM</i>	129
14. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9150 ТЕРМОФИЛНИ БУКОВИ ГОРИ <i>SERHALANTHERO-FAGION</i>	141
15. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9170 ДЪБОВО-ГАБЪРОВИ ГОРИ ОТ ТИПА <i>GALIO-CARPINETUM</i>	153
16. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9180* СМЕСЕНИ ГОРИ ОТ ТИПА <i>TILIO-ACERION</i> ВЪРХУ СИПЕИ И СТЪМНИ СКЛОНОВЕ	166
17. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9260 ГОРИ ОТ <i>CASTANEA SATIVA</i> ...	175
18. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9410 АЦИДОФИЛНИ ГОРИ ОТ <i>PICEA</i> В ПЛАНИНСКИЯ ДО АЛПИЙСКИЯ ПОЯС (<i>VACCINIO-PICEETEA</i>)	184
19. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9530* СУБСРЕДИЗЕМНОМОРСКИ БОРОВИ ГОРИ С ЕНДЕМИЧНИ ПОДВИДОВЕ ЧЕРЕН БОР	194
20. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9560* ЕНДЕМИЧНИ ГОРИ ОТ <i>JUNIPERUS SPP.</i>	206

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Съгласно чл. 4, параграф 4 от Директивата за местообитанията, всяка държава-членка на ЕС определя приоритети съгласно значителността на всяка зона от мрежата Натура 2000 за опазване или възстановяване към благоприятно природозащитно състояние на естествените типове природни местообитания от Приложение I или на видовете от Приложение II на Директива за местообитанията, и за кохерентността на мрежата Натура 2000, с оглед на заплахата от увреждане или унищожаване на тези територии.

Установяването на тези приоритети означава, че са определени специфичните за зоната цели за опазване. Тези цели са основата за определяне на мерките за опазване и трябва да се основават на научни познания и качествена информация за състоянието на съответната зона, видовете и природните местообитания, предмет на опазване в нея, както и основните натиск и заплахи, които могат да им повлияят.

В най-общия смисъл, цел за опазване е да се определи общата цел за видовете и за типовете природни местообитания, предмет на опазване в конкретна зона, за да може тя да допринесе за поддържане или постигане на благоприятно природозащитно състояние на биогеографско ниво, в национален или Европейски план. Следователно целите за опазване трябва да бъдат изведени чрез сравняване на действителната ситуация с желаната ситуация, като се използват параметри, които определят състоянието на съответния вид или тип природно местообитание в защитената зона.

На биогеографско ниво, действителното състояние на даден тип природно местообитание или на вид е състоянието, посочено в последния доклад по Член 17 от Директивата за местообитанията, докато желаното състояние е благоприятното природозащитно състояние. На ниво защитена зона, действителното състояние на даден тип природно местообитание или вид е действителното му състояние в съответната зона от Натура 2000. Това състояние е документирано в Стандартните формуляри за данни (СФД), детайлизирано в план за управление, ако е наличен. Състоянието на природните местообитания зависи от настоящата площ на съответното природно местообитание, степента на съхранение на степента на неговите структура и функции (А - отлично, В - добро, С - намалено) и съответния натиск и заплахи в зоната. Желаното състояние на природните местообитания в конкретна зона (в изпълнение на член 6 (2) от Директивата за местообитанията) е поне ситуацията, която е била налице, когато зоната е била предложена като зона от значение за общността и/или (в зависимост от това кое е по-доброто състояние) обявена за специална защитена зона¹. В допълнение, желаното състояние трябва да бъде определено в специфичните за зоната цели за опазване като условие, което от една страна осигурява дългосрочното оцеляване на природното местообитание в зоната, а от друга - като принос на зоната за постигане или поддържане на благоприятно природозащитно състояние на природното местообитания на биогеографско ниво.

В съответствие с посочените изисквания, при разработването на специфичните цели за опазване на зона BG0000366 "Кресна - Илинденци" са използвани следните източници на данни:

¹ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_jun_2019.pdf

- Европейска база данни по Чл.17 от Директивата за местообитанията, за периода 2007-2012г. и за периода 2013-2018г.;
- Доклад на България по Чл. 17 от Директивата за местообитанията за периода 2007-2012г. и за периода 2013-2018г.;
- Стандартни формуляри за данни (СФД) за зоните от Натура 2000;
- Доклади – национални и по защитени зони– изготвени за целевите типове природни местообитания в рамките на проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", с бенефициент Министерство на околната среда и водите (Дирекция "Национална служба за защита на природата"), финансиран по Оперативна програма "Околна среда 2007-2013";
- Червена книга на България (2011г.), съвместно издание на Българската академия на науките и Министерството на околната среда и водите;
- Документ за целите на Натура 2000, разработен през 2019г. в рамките на проект „Знания за Натура 2000“, с бенефициент Министерство на околната среда и водите (Дирекция "Национална служба за защита на природата"), финансиран по Оперативна програма "Околна среда 2014-2020";
- Налични данни за типовете природни местообитания (резултати от изпълнени проекти, научни публикации и др.).

На тази база е анализирана следната информация:

- Разпространение в ЕС;
- Площ и пропорции в България, в сравнение с ЕС;
- Отговорност на България;
- Статус в Червената книга на България;
- На ниво биогеографски район: Природозащитно състояние по отделните параметри: Благоприятно референтно разпространение (FRR), Благоприятна референтна площ (FRA), Тенденции в разпространението, Основни влияния и заплахи, Цели на опазване на биогеографско ниво;
- На ниво мрежа Натура 2000: защитени зони, в които типът природно местообитание е предмет на опазване съгласно СФД; Покритие от мрежата Натура 2000 в квадратни километри; Степен на опазване съгласно информацията в СФД; Достатъчност на географското покритие; Цели за опазване на ниво мрежа Натура 2000;
- На ниво защитена зона: Природозащитно състояние на ниво защитена зона, съгласно проекта за картиране; Защитените зони, в които състоянието на природното местообитание следва да се поддържа; Защитените зони, в които състоянието на природното местообитание следва да се подобрява; Препоръки към определянето на цели за опазване на ниво на находища на целевите типове природни местообитания в съответната зона по Натура 2000 и/или към определяне на мерки за постигане на целите.

Тази информация е систематизирана и налична в Документа за целите на Натура 2000.

С цел да се събере най-актуалната информация, необходима за разработването на специфичните цели за зона BG0000366 „Кресна - Илинденци“ от Натура 2000, през 2020 г. бяха проведени допълнителни теренни проучвания.

В процеса на разработване на специфичните цели за защитена зона BG0000366 „Кресна - Илинденци“ е изготвен настоящия документ, съдържащ следната информация: Кратка информация за отделните типове природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона; Преглед на информацията за състоянието на целевите природни местообитания на биогеографско ниво и на нивото на конкретната защитена зона; Специфични цели за отделните природни местообитания, определени по параметри; Текущо състояние на природните местообитания по съответните параметри; Оценка на необходимостта от актуализиране на СФД и обосновка на предложените промени.

Специфичните цели по типове горски природни местообитания са представени в секциите по-долу.

2. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 91AA* ИЗТОЧНИ ГОРИ ОТ КОСМАТ ДЪБ

Идентификация

Природното местообитание представлява гори, доминирани от космат дъб (*Quercus pubescens*) с най-малко 3 десети участие на вида в състава на първия дървесен етаж. Разпространено е в условията на преходно-континентален, преходно-средиземноморски и евксински климат, на каменисти места с разнообразна скална основа (варовици и силикати). В много случаи, други дървесни видове с подобна екология на косматия дъб, като *Quercus virgiliana*, *Carpinus orientalis*, *Fraxinus ornus*, са съдоминиращи. В миналото местообитанието е стопанисвано нискостъблено, с ротация през около 30 години и като горски пасища. В момента издънковите гори са в процес на трансформация във високостъблени. Местообитанието е приоритетно за опазване съгласно Директивата за местообитанията.

Природозащитно състояние

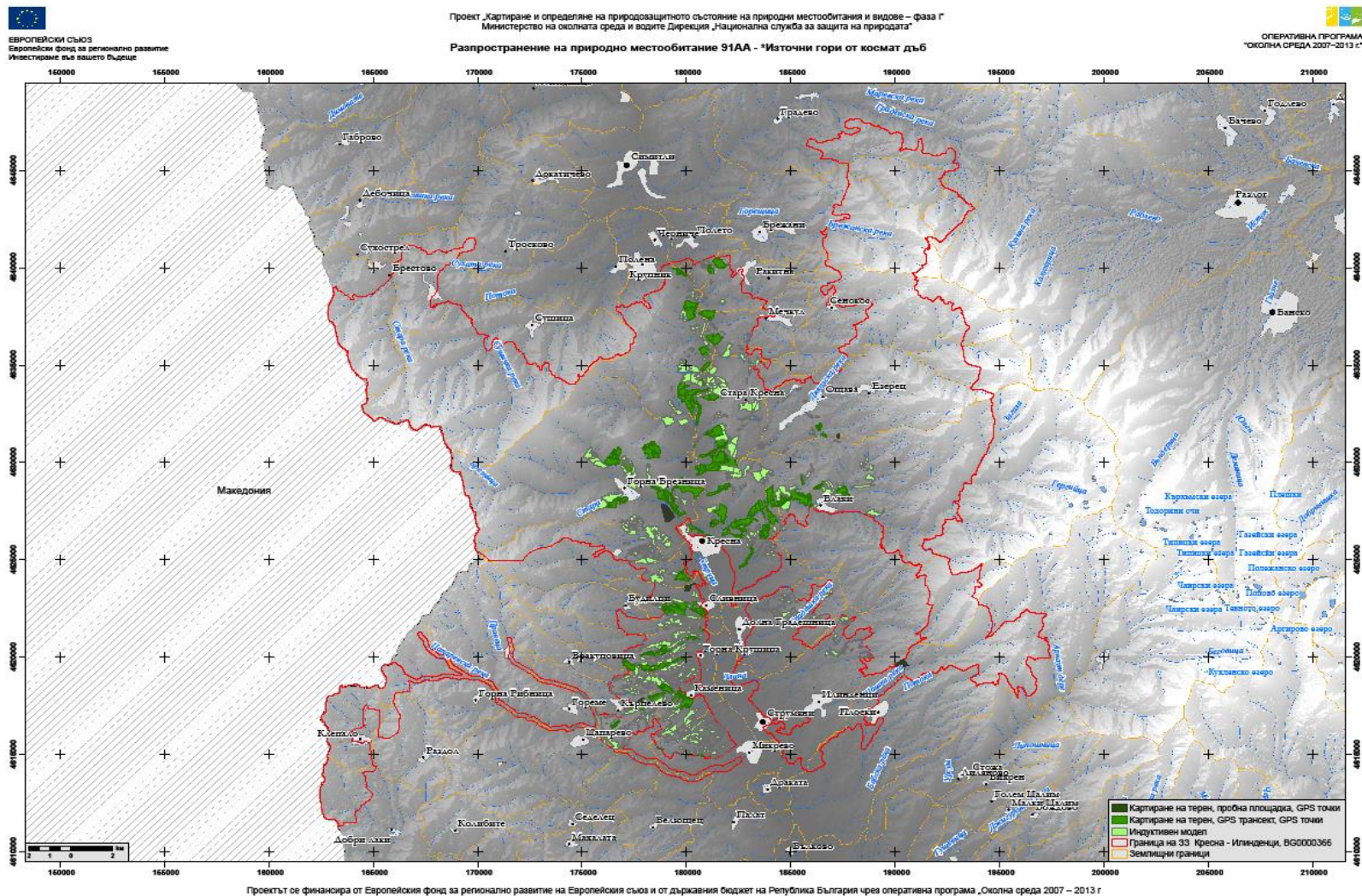
Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 91AA* е разпространено в Алпийския, Континенталния и Черноморския биогеографски райони. При докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Разпространение, Площ и Структура и функции и в трите биогеографски района. И в трите района състоянието по отношение на Бъдещи перспективи е неблагоприятно–незадоволително.

Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Интензивна паша от домашни животни“ и „Изнасяне на мъртва дървесина“. Други влияния и заплахи, които са от значение са „Естествени сукцесионни изменения“ и „Горски пожари“. Липсата на влияния и заплахи от „Презалесяване с неместни или интродуцирани видове“, както и „Голи сечи“ е свързана със забрани в последните изменения на Закона за горите.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 3693 ha; умерено качество на данните („М“), добра представителност („В“); между 2 и 15 % от националната площ на местообитанието („В“); средна или намалена степен на съхранение („С“); значима стойност на общата оценка („С“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-лошо състояние по критерии „Структура и функции“ и „Бъдещи перспективи“ поради липсата на гори във фаза на старост, недостатъчни количества мъртва дървесина, недостатъчното участие на стари дървета, наличие на негативни сукцесионни процеси. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 1*.

Фигура 1: Карта на разпространението на природно местообитание 91AA в защитената зона

Горите от това местообитание в зоната са с издънков произход, тъй като са стопанисвани с голи сечи след множество ротации. Те се намират върху силно ерозирани и бедни почви, в условията на засушлив климат в зоната. По настоящем, в тях не се водят сечи.

През 2020 година беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и бяха извършени теренни измервания и експертна оценка в типични участъци на местообитанието (заложена случайна извадка от 30 опитни площи, с размер по 100 м²) в две типични за местообитанието насаждения. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване. Набраните данни и информация, както и извършените анализи на тази база са структурирани в паспорти на изследваните пробни площи. Те са използвани при разработването на целите за природното местообитание в зоната.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България²** и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието (Приложение 6 към общия доклад за местообитанието)³**, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 3 693 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 3 693 ha. Същата площ е посочена и в	Поддържане на площ от най-малко 3 693 ha на местообитанието в зоната

² <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

³ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>актуалния стандартен формуляр.</p> <p>Пожарът през 2017 г. в района на Кресна не е довел до увреждане на площи от местообитанието, доколкото той е обхванал най-вече иглолистни култури. При анализа на актуалните данни от горската инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени други обстоятелства, определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.</p>	
Структура и функции: Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглен)	Части от единицата	$\geq 0,6$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Благоприятно състояние на местообитанието има при средно претеглена пълнота на горите от местообитанието в зоната $\geq 0,6$, тъй като това осигурява наличието на достатъчно горски територии в различна</p>	Поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) $\geq 0,6$

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>фаза на развитие. Последното от своя страна гарантира дълготрайното просъществуване на местообитанието и обезпечаването на неговите водоохранни и почвозащитни функции, както и на среда за обитание на разнообразни видове (Nyland 2002)</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0,6. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	%	$\geq 70\%$ за <i>Q. pubescens</i>	<p>Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Средно претегленото участие на <i>Q. pubescens</i> в състава на първия дървесен етаж следва да бъде повече от 50%, за да бъде постигнато благоприятно състояние. (Зингстра и др. 2009). Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на вида в състава на първия дървесен етаж е 70%. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна.</p> <p>По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	Поддържане на средно претегленото участие на <i>Q. pubescens</i> в състава на първия дървесен етаж $\geq 70\%$.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	≥ 60 г.	<p>Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Горите от това местообитание в зоната са с издънков произход, тъй като са стопанисвани с голи сечи, в продължение на множество ротации. Те се намират върху силно ерозирани и бедни почви, в условията на засушлив климат. Кореновата система е многократно по-стара от надземните стъбла, в резултат на което след 60-80 годишна възраст, последните суховършат и постепенно загиват. (Маринов и др. 1995). Това обосновава благоприятната средна възраст на първия дървесен етаж за това местообитание в зоната, да бъде ≥ 60 г, а не по-висока.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е 50 г. Следователно природозащитното състояние по този показател е необходимо да се подобри.</p>	Подобряване на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена), така че тя да достигне целевата стойност от ≥ 60 г.
Структура и функции: Площ на горите във фаза на старост	% от площта на местообитанието в зоната	Най-малко 10%	Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост“ е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни	Увеличаване на площта на горите във фаза на старост до достигане на целевата площ от 10% от площта на местообитанието в зоната.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>характеристики на предклимаксно съобщество.</p> <p>Дърветата в издънковите гори са с кратък живот, поради големия брой ротации и изтощаване на кореновата система. Поради тази причина възрастта, при която такава гора може да придобие характеристики на гора във фаза на старост е по-ниска, обикновено над 80 г.</p> <p>Съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните, 357,6 ha гори от местообитанието в зоната (9,7%), представляващи държавни горски територии, управлявани от Министерство на земеделието и храните са определени като Гори във фаза на старост. Местообитанието е в неблагоприятно състояние по този показател.</p> <p>Според заповедта, в тези насаждения за в бъдеще няма да бъдат водени сечи.</p>	
Структура и функции: Количество мъртва дървесина	% или m^3/ha	Най -малко 10% от запаса, но не по-малко от $10 m^3/ha$, включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо количество лежаща мъртва дървесина	<p>Дърветата в издънковите гори са с кратък живот, поради големия брой ротации и изтощаване на кореновата система. Това определя по-малък диаметър на мъртвите дървета – стоящи и лежащи. В тази връзка количеството мъртва дървесина не би могла да достигне стойност по-голяма от $10 m^3/ha$.</p> <p>Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m^3/ha. Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина,</p>	<p>Подобряване на количеството на мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от $10 m^3/ha$</p> <p>Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m^3/ha, в местообитанието, чрез теренни проучвания до</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>нейното количество не трябва да е по-малко от 10 m³/ha. Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m³/ha – или 10% от запаса на ha, или 10 m³/ha.</p> <p>Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е 14 cm. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър. В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (30 опитни площи, с размер по 100 m²) в две типични за местообитанието насаждения. Установеното количество мъртва дървесина е до 2 % от запаса на ha. Това ни дава основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като неблагоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в m³/ha. По тази причина е определена и междинна цел.</p>	2025 г.
Структура и функции:	Брой на ha	Най-малко 10 биотопни дървета	Биотопни са дърветата, които притежават характеристики, осигуряващи местообитания за други	Увеличаване на броя на биотопни дървена до

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Наличие на биотопни дървета (средно претеглена стойност)		на ha на възраст ≥ 80 г.	<p>живи организми. Тази възраст позволява образуване на кухни, важни за редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Това са предимно дървета на по-голяма възраст от основния дървостой.</p> <p>Дърветата в издънковите гори са с кратък живот, поради големия брой ротации и изтощаване на кореновата система. Поради тази причина възрастта при която дърветата от такава гора могат да придобият характеристики на биотопни дървета е по-ниска, обикновено над 80 г. Това е възрастта, която възприемаме като целева за биотопните дървета в това местообитание в зоната.</p> <p>Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета. В горска инвентаризация не е предвидено набирането на данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (30 опитни площи, с размер по 100 м²) в две типични за местообитанието насаждения. На базата на тези измервания и по експертна преценка, при теренните проучвания в зоната през 2020 година, броят на големите/биотопни дървета е под целевата стойност. Следователно състоянието на местообитанието по този показател е необходимо да се подобри.</p>	достигане на целева стойност от най-малко 10 дървета/ha, на възраст ≥ 80 г.

Необходимост от промени в СФД:

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

Цитирана литература:

Nyland R. 2002. Silviculture concepts and applications, 2nd edition. Mc Graw-Hill, New York. ISBN-13: 978-1577665274.

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

Маринов М, К Костадинов, Г Попов и кол. 1995. Дъбовите гори в България, Земиздат, София

3. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 91ВА Мизийски гори от обикновена ела

Идентификация

Природното местообитание представлява гори, доминирани от обикновена ела (*Abies alba* subsp. *alba*), с най-малко 4 десети участие на вида в състава на първия дървесен етаж. Горите от обикновена ела (*Abies alba* subsp. *alba*) имат ограничено разпространение в планините на България. Вертикалната им амплитуда е повече от 1500 m (450-2000 м нв.), като оптимумът им на развитие е между 1000 и 1700 м нв. Заемат най-често долните части на склонове със северно изложение в падини и дълбоки долове, където овлажнението на почвите и въздуха е относително високо. Скалната основа е по-често силикатна, рядко алкална. Еловите гори се развиват най-често върху дълбоки, влажни, богати и много богати, кисели и слабо кисели, добре дренирани и аерирани кафяви горски почви (*Cambisols*) и тъмноцветни планинско-горски почви (*Mollic Cambisols*). По-широко разпространение имат смесените гори, като най-често в тях освен обикновена ела участват още обикновен смърч (*Picea abies*) и обикновен бук (*Fagus sylvatica*). Съотношението между трите вида се мени в различни етапи от тяхната синдинамика. Освен смърч и бук, съедификатори на елата значително по-рядко са белият (*Pinus sylvestris*) и черният бор (*Pinus nigra* subsp. *pallasiana*), бялата (*Pinus peuce*) и черната мура (*Pinus heldreichii*), обикновеният явор (*Acer pseudoplatanus*) и др.

Природозащитно състояние

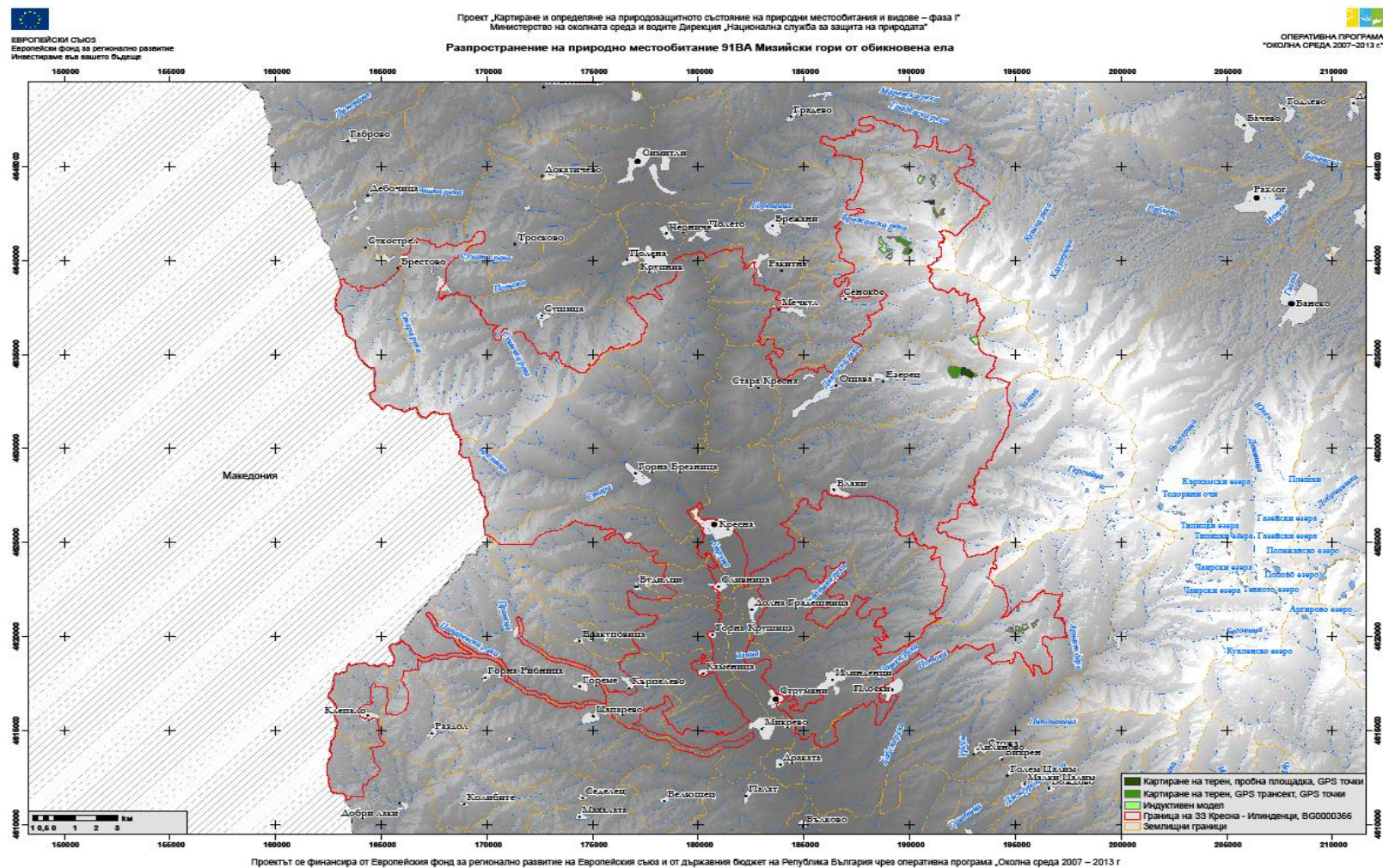
Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 91ВА е разпространено в Алпийския и Континенталния биогеографски райони. При докладването по чл.17 от Директива за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Разпространение, Площ и Структура и функции, и неблагоприятно-незадоволително по Бъдещи перспективи, както в Алпийския, така и в Континенталния биогеографски райони.

Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителното влияние и заплаха е „Рекреация и туризъм“. Други влияния и заплахи, които са от значение са „Неправилно планирани сечи“ и „Изнасяне на мъртва дървесина“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 165,1 ha; умерено качество на данните, отлична представителност („А“); до 2% от националната площ на местообитанието („С“); добра степен на съхранение („В“); отлична обща оценка („А“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален и Алпийски биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-лошо състояние по критерии „Площ в границите на зоната“, „Структура и функции“ и „Бъдещи перспективи“ поради малкото участие и разпокъсаното разпространение на горите във фаза на старост, липсата на препоръчителните количества мъртва дървесина, недостатъчното участие на стари дървета, неправилно планирани и изведени сечи изнасянето на мъртва дървесина. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 2*.

Фигура 2: Карта на разпространението на природно местообитание 91ВА в защитената зона

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и бяха извършени теренни измервания и експертна оценка в типични участъци на местообитанието (заложена случайна извадка от 15 опитни площи, с размер по 100 м²) в едно типично за местообитанието насаждение. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието не се нуждае от мерки за подобряване. Набраните данни и информация, както и извършените анализи на тази база са структурирани в паспорти на изследваните пробни площи. Те са използвани при разработването на целите за природното местообитание в зоната.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България⁴** и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието (Приложение 6 към общия доклад за местообитанието)⁵**, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 165,1 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 165,1 ha. Същата площ е посочена и в актуалния	Поддържане на площ от най-малко 165,1 ha на природното местообитание.

⁴ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

⁵ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>стандартен формуляр.</p> <p>При анализа на актуалните данни от горската инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.</p>	
<p>Структура и функции:</p> <p>Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена)</p>	Части от единица-та	$\geq 0,6$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Благоприятно състояние на местообитанието има при средно претеглена пълнота на горите от местообитанието в зоната $\geq 0,6$, тъй като</p>	Поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) $\geq 0,6$.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>това осигурява наличието на достатъчно горски територии в различна фаза на развитие. Последното от своя страна гарантира дълготрайното просъществуване на местообитанието и обезпечаването на неговите водоохранни и почвозащитни функции, както и на среда за обитание на разнообразни видове (Nyland 2002).</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0,6. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	%	$\geq 70\%$ за <i>Abies alba</i>	<p>Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Средно претегленото участие на <i>Abies alba</i> в състава на първия дървесен етаж следва да бъде повече от 50%, за да бъде постигнато благоприятно състояние (Зингстра и др. 2009). Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на вида в</p>	Поддържане на средно претегленото участие на <i>Abies alba</i> в състава на първия дървесен етаж $\geq 70\%$.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>състава на първия дървесен етаж е 70%. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна.</p> <p>По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	≥ 90 г.	<p>Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Именно наличието на нововъзобновени гори, както на и такива, които са близки до максималната възраст за стопанисване, обяснява посочената от Зингстра и др. 2009, среднопретеглена възраст от всички насаждения от най-малко 80 г., като благоприятна за това местообитание.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е 90 г. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за конкретната зона. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	Поддържане на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) ≥ 90 г.
Структура и	% от	Най-малко 23.2	Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за	Поддържане на площ от най-малко

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
функции: Площ на горите във фаза на старост	площта на местообитанието в зоната	ha	<p>сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост" е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. Важно е да се отбележи, че за елата във високостъблените гори, каквито са и тези в местообитанието на вида, фазата на старост настъпва при възраст на първи дървесен етаж от 160 г.</p> <p>Съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните, 23,2 ha гори от местообитанието в зоната, представляващи държавни горски територии, управлявани от Министерство на земеделието и храните са определени като Гори във фаза на старост. Това е близо 14% от горите от местообитанието в зоната и по този начин тя пълноценно допринася за достигането на благоприятно природозащитно състояние на местообитанието на ниво биогеографски регион по показател Гори във фаза на старост. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие</p>	23,2 ha гори във фаза на старост.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			на негативна промяна в този показател. Според заповедта, в тези насаждения за в бъдеще няма да бъдат водени сечи.	
Структура и функции: Количество мъртва дървесина	% или m^3/ha	Най -малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m^3/ha , включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо количество лежаща мъртва дървесина	Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m^3/ha . Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 25 m^3/ha . Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m^3/ha – или 10% от запаса на ha, или 25 m^3/ha . Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е поне 20 cm. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър. В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове. За установяване на настоящата стойност по	Поддържане на количеството на мъртва дървесина от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m^3/ha Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m^3/ha , в местообитанието

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (15 опитни площи, с размер по 100 м²) в едно типично за местообитанието насаждение. Установеното количество мъртва дървесина е 10 % от запаса на ха. Това ни дава основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като благоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в м³/ха. По тази причина е определена и междинна цел.</p>	
Структура и функции: Наличие на големи/ биотопни дървета	Брой на ха	Най-малко 10 биотопни дървета на ха на възраст ≥ 120 г.	<p>Биотопното дърво следва да е на възраст ≥ 120 г. Тази възраст позволява образуване на кухни, важни за редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета. В горска инвентаризация не е предвидено набирането на данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (15 опитни площи, с размер по 100 м²) в две типични за местообитанието насаждения. На базата на</p>	Увеличаване на броя на биотопни дървена до достигане на целева стойност от най-малко 10 дървета/ха на възраст ≥ 120 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			тези проучвания и по експертна преценка, при теренните проучвания в зоната през 2020 година, броят на големите/биотопни дървета е под целевата стойност. Следователно състоянието на местообитанието по този показател е необходимо да се подобри.	

Необходимост от промени в СФД:

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

Цитирана литература:

Nyland R. 2002. Silviculture concepts and applications, 2nd edition. Mc Graw-Hill, New York. ISBN-13: 978-1577665274.

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

4. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 91СА РИЛО-РОДОПСКИ И СТАРОПЛАНИНСКИ БЯЛБОРОВИ ГОРИ

Идентификация

Природното местообитание представлява гори, доминирани от бял бор (*Pinus sylvestris*), с най-малко 5 десети участие на вида в състава на първия дървесен етаж. Горите от бял бор заемат предимно склонове със слънчеви изложения, върху кафяви горски почви (*Cambisols*) и основни скали с кисела реакция. Коренни съобщества (или фрагменти от такива) се срещат предимно по южните склонове на Родопите, Рила, Пирин, Осогово и по-ограничено в Плана, Витоша, Лозенска планина, Славянка, Стара планина и Огражден. Широко разпространение в България имат и силно антропогенизирани и вторични бялборови съобщества. Част от тях са възникнали на мястото на гори от обикновен смърч (*Picea abies*), обикновена ела (*Abies alba*), бяла мура (*Pinus peuce*), а в по-ниските части на планините и на мястото на гори от обикновен бук (*Fagus sylvatica*) и обикновен горун (*Quercus dalechampii*), в които белият бор е имал единично участие. Най-големи площи те заемат в Рило-Родопския масив и най-вече в Централните и Западни Родопи. Участието на други дървесни видове (смърч, ела, бук) особено в състава на подлеса в различни съотношения е признак за динамичния статус на голяма част от тях.

Природозащитно състояние

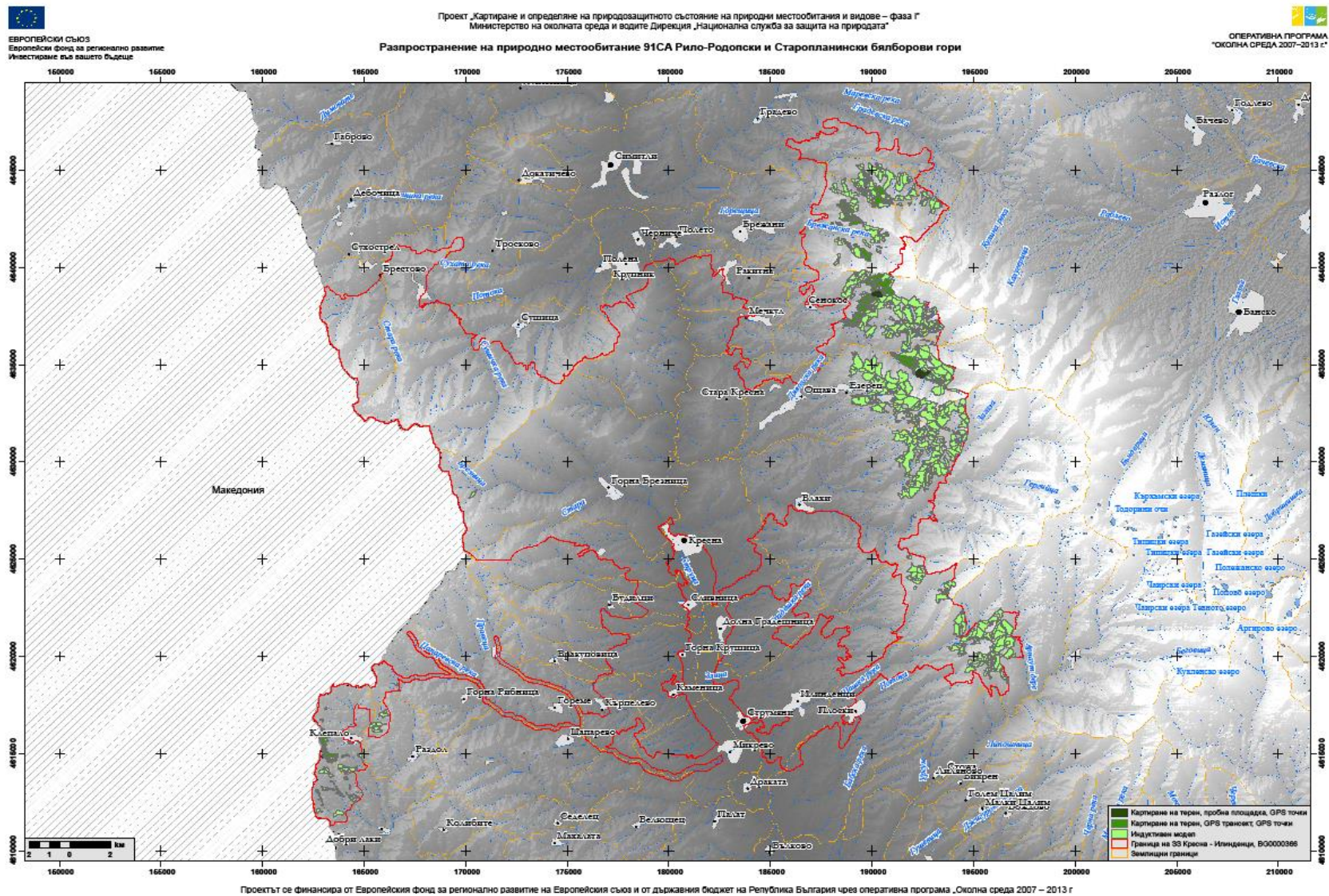
Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 91СА е разпространено в Алпийския и Континенталния биогеографски райони. При докладването по чл.17 от Директива за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено като благоприятно по Разпространение, Площ и Структура и функции, и неблагоприятно-незадоволително по Бъдещи перспективи, в Континенталния биогеографски район. В Алпийския биогеографски район състоянието на местообитанието е посочено като неизвестно по Разпространение, благоприятно по Площ, неизвестно по Структура и функции, и неблагоприятно-незадоволително по Бъдещи перспективи.

Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) за Континенталния район също да се счита все още за валидна. Най-значителното влияние и заплаха е „Рекреация и туризъм“. Други влияния и заплахи, които са от значение са „Природни нарушения и тенденции“ и „Изнасяне на мъртва дървесина“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 3657 ha; умерено качество на данните, отлична представителност („А“); между 2 и 15 % от националната площ на местообитанието („В“); добра степен на съхранение („В“); отлична обща оценка („А“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален и Алпийски биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-лошо състояние по критерии „Структура и функции“ и неблагоприятно-незадоволително състояние по „Бъдещи перспективи“ поради малкото участие и разпокъсаното разпространение на горите във фаза на старост, липсата на препоръчителните количества мъртва дървесина, недостатъчното участие на стари дървета, пожари и изнасянето на мъртва дървесина. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 3*.

Фигура 3: Карта на разпространението на природно местообитание 91СА в защитената зона

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и бяха извършени теренни измервания и експертна оценка в типични участъци на местообитанието (заложена случайна извадка от 90 опитни площи, с размер по 100 м²) в шест типични за местообитанието насаждения. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване. Набраните данни и информация, както и извършените анализи на тази база са структурирани в паспорти на изследваните пробни площи. Те са използвани при разработването на целите за природното местообитание в зоната.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България⁶** и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието (Приложение 6 към общия доклад за местообитанието)⁷**, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 3 657 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 3 657 ha. Същата площ е посочена и в актуалния	Поддържане на площ от най-малко 3 657 ha на местообитанието в зоната.

⁶ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

⁷ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>стандартен формуляр.</p> <p>При анализа на актуалните данни от горската инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.</p>	
<p>Структура и функции:</p> <p>Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена)</p>	Части от единицата	$\geq 0,6$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Благоприятно състояние на местообитанието има при средно претеглена пълнота на горите от местообитанието в зоната $\geq 0,6$, тъй като това</p>	Поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) $\geq 0,6$

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>осигурява наличието на достатъчно горски територии в различна фаза на развитие. Последното от своя страна гарантира дълготрайното просъществуване на местообитанието и обезпечаването на неговите водоохранни и почвозащитни функции, както и на среда за обитание на разнообразно портфолио от видове (Nyland 2002).</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0,7. По време на теренната работа през 2020 г., за обектите, в които беше извършвано измерване, средната пълнота е определена на 0.60. Поради многото площи, измерени от екипа (90), по време на теренната работа през 2020 година, ние вярваме, че нашите измервания предоставят по-точна и представителна оценка на настоящото състояние на местообитанието по отношение на този показател ≥ 0.6. По този начин, ние не считаме, че настоящото предложение за целева стойност води до влошаване на състоянието, а по-скоро представя по-точно настояща ситуация.</p>	
Структура и функции: Състав на първия дървесен етаж	%	>80% за <i>Pinus sylvestris</i>	Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена,	Поддържане на средно претегленото участие на <i>Pinus sylvestris</i> в състава на първия дървесен етаж $\geq 80\%$.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
(средно претеглен)			<p>според площите на отделните полигони.</p> <p>Средно притегленото участие на <i>Pinus sylvestris</i> в състава на първия дървесен етаж следва да бъде повече от 60%, за да бъде постигнато благоприятно състояние (Зингстра и др. 2009). Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на вида в състава на първия дървесен етаж е 80%. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна.</p> <p>По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател понастоящем. Наблюдават се обаче естествени сукцесионни процеси, които в бъдеще може да доведат до влошаване на състоянието по този показател. Последното е необходимо да бъде взето по внимание при изпълнението на посочената цел и дефинирането на стопански мерки.</p>	
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	≥ 90 г.	<p>Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Горите от това местообитание се стопанисват чрез групово постепенна сечи. Възобновителна сеч започва след 80 годишна възраст на</p>	Поддържане на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) ≥ 90 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>дървостойките и завършва тогава когато най-старите дървета са на възраст 120 години. Към този момент, цялото насаждение е възобновено. По този начин се наблюдава наличието на площи, които са скоро възобновени, също както и на такива, където възрастта на гората е по-висока. Именно наличието на нововъзобновени гори, както на и такива, които са близки до максималната възраст за стопанисване, обяснява посочената от Зингстра и др. 2009, среднопретеглена възраст от всички насаждения от най-малко 80 г., като благоприятна за това местообитание.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е 90 г. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за конкретната зона. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Площ на горите във фаза на старост	% от площта на местообитанието в зоната	Най-малко 10%	Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост“ е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на	Подобряване на площта на горите във фаза на старост, до достигане на целевата стойност от най-малко 10% от площта на местообитанието в зоната.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. Важно е да се отбележи, че за белия бор във високостъблените гори, каквито са и тези в местообитанието на вида, фазата на старост настъпва при възраст на първи дървесен етаж от 160 г.</p> <p>Съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните, 256,1 ha гори от местообитанието в зоната, представляващи държавни горски територии, управлявани от Министерство на земеделието и храните са определени като Гори във фаза на старост. Това е под 7% от горите от местообитанието. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p> <p>Според заповедта, в тези насаждения за в бъдеще няма да бъдат водени сечи.</p>	
Структура и функции: Количество мъртва дървесина	% или m ³ /ha	Най -малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m ³ /ha, включително най-малко 10	Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m ³ /ha. Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните	Поддържане на количеството на мъртва дървесина от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m ³ /ha Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m ³ /ha, в

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
		стоящи мъртви дървета и подходящо количество лежаща мъртва дървесина	<p>изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 25 m³/ha. Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m³/ha – или 10% от запаса на ha, или 25 m³/ha.</p> <p>Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е поне 20 cm. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (90 опитни площи, с размер по 100 m²) в едно типично за местообитанието насаждение. Установеното количество мъртва дървесина е 10% от запаса на ha. Това ни дава основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като благоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в m³/ha.</p>	местообитанието

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			По тази причина е определена и междинна цел.	
Структура и функции: Наличие на големи/биотопни дървета	Брой на ha	Най-малко 10 биотопни дървета на ha на възраст ≥ 120 г.	<p>Биотопното дърво следва да е на възраст ≥ 120 г. Тази възраст позволява образуване на кухни, важни за редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета. В горска инвентаризация не е предвидено набирането на данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (90 опитни площи, с размер по 100 m^2) в шест типични за местообитанието насаждения. На базата на тези проучвания и по експертна преценка, при теренните проучвания в зоната през 2020 година, броят на големите/биотопни дървета е под целевата стойност. Следователно състоянието на местообитанието по този показател е необходимо да се подобри.</p>	Увеличаване на броя на биотопни дървена до достигане на целева стойност от най-малко 10 дървета/ha на възраст ≥ 120 г.

Необходимост от промени в СФД:

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

Цитирана литература:

Nyland R. 2002. Silviculture concepts and applications, 2nd edition. Mc Graw-Hill, New York. ISBN-13: 978-1577665274.

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

5. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 91E0* АЛУВИАЛНИ ГОРИ С *ALNUS GLUTINOSA* И *FRAXINUS EXCELSIOR* (*ALNO-PADION*, *ALNION INCANAE*, *SALICION ALBAE*)

Идентификация

В това местообитание се включват крайречни гори, с участие по-голямо от 3 десети на видове от род *Alnus*, *Populus*, *Salix* и *Fraxinus excelsior*. Развиват се на богати почви, периодично заливани от реките. Разграничават се четири подтипа: Крайречни гори от елши (*Alnus* spp.) и планински ясен (*Fraxinus excelsior*); Планински галерии от бяла елша (*Alnus incana*); Крайречни върбово-тополови гори; Заливни гори от черна елша (*Alnus glutinosa*). Видовият състав е богат. Включва както влаголюбиви крайречни растения, така и видове, характерни за зоналната растителност, която са разположени съобществата. Местообитанието е приоритетно за опазване, съгласно Директива за местообитанията.

Природозащитно състояние

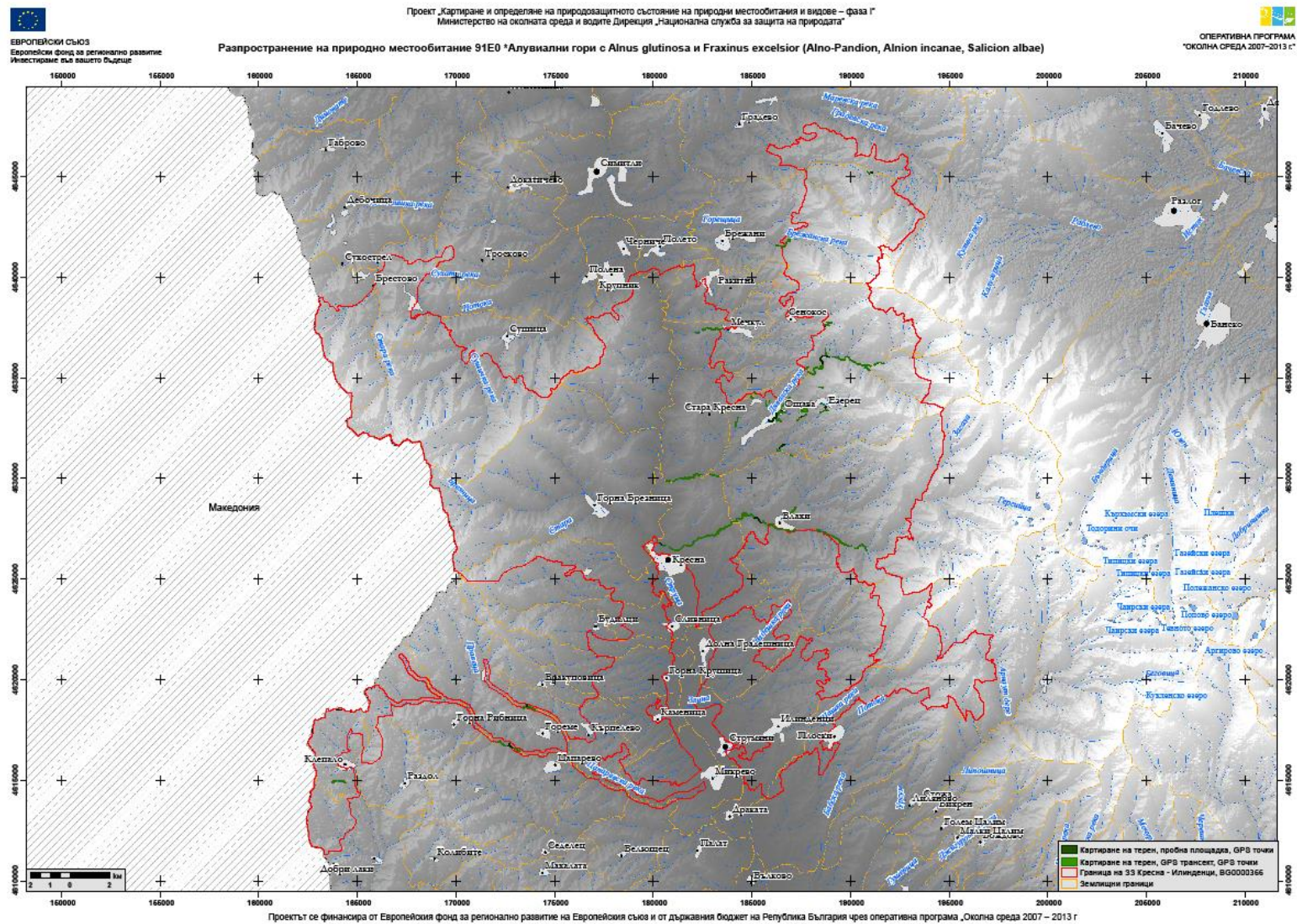
Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 91E0 е разпространено в Алпийския, Черноморския и Континенталния биогеографски райони. При докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Разпространение, Площ и Структура и функции в Черноморски и Континентален биогеографски райони. В Алпийския биогеографски район състоянието на местообитанието е благоприятно по отношение на Разпространение и Структура и функции и неизвестно по Площ. Състоянието по Бъдещи перспективи в трите биогеографски района е неблагоприятно-незадоволително.

Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието в Алпийски Черноморския и Континенталния биогеографски райони, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Почистване на речните корита“ и „Промяна на водния режим“. Други влияния и заплахи, които са от значение са „Залесяване с екзоти, неместни видове и хибриди“, „Естествени сукцесионни изменения“ и „Присъствие на инвазивни видове“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 89,95 ha; добро качество на данните (G), отлична представителност („А“); средна оценка по площ („С“); между 2 и 15% от националната площ („В“); отлична обща оценка („А“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален и Алпийски биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-лошо състояние по критерии „Структура и функции“ и „Бъдещи перспективи“ поради малкото участие и разпокъсаното разпространение на горите във фаза на старост, средната възраст на първия дървесен етаж, липсата на препоръчителните количества мъртва дървесина, недостатъчното участие на стари дървета, промяна на водния режим и наличие на мВЕЦ. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 4*.

Фигура 4: Карта на разпространението на природно местообитание 91E0 в защитената зона

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и беше извършена експертна оценка в типични участъци на местообитанието. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България⁸** и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието (Приложение 6 към общия доклад за местообитанието)⁹**, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на хабитатни биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 89,95 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 89,95 ha. Същата площ е посочена и в актуалния стандартен формуляр. При анализа на актуалните данни от горската инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства,	Поддържане на площ от най-малко 89,95 ha на местообитанието в защитената зона.

⁸ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

⁹ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.	
Структура и функции: Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглен)	Части от единицата	$\geq 0,8$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Благоприятно състояние на местообитанието има при средно претеглена пълнота на горите от местообитанието в зоната $\geq 0,6$, тъй като това осигурява наличието на достатъчно горски територии в различна фаза на развитие. Последното от своя страна гарантира дълготрайното просъществуване на</p>	Поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) $\geq 0,8$

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>местообитанието и обезпечаването на неговите водоохранни и почвозащитни функции, както и на среда за обитание на разнообразни видове (Nyland 2002)</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0,8. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател. Не се установиха трайни промени в хидрологичния режим и морфологични промени в речното корито, които могат да доведат до неговото вкопаване и деструкция на крайречните местообитания.</p>	
Структура и функции: Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	%	≥ 90 % за различните видове от род <i>Alnus</i> , <i>Populus</i> , <i>Salix</i> и <i>Fraxinus</i> , независимо от преобладаващия вид	<p>Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Средно претегленото участие на видовете от род <i>Alnus</i>, <i>Populus</i>, <i>Salix</i> и <i>Fraxinus</i> в състава на първия дървесен етаж следва да бъде</p>	Поддържане на средно претегленото участие на различните видове от род <i>Alnus</i> , <i>Populus</i> и <i>Salix</i> , независимо от преобладаващия вид в състава на първия дървесен етаж ≥ 90%.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			повече от 50%, за да бъде постигнато благоприятно състояние. Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на <i>Alnus glutinosa</i> в състава на първия дървесен етаж е 9 десети. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.	
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	≥ 60 г.	Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е 45 г. Следователно природозащитното състояние по този показател е необходимо да се подобри. Крайречните гори са съставени от бързорастящи видове, които имат по-кратък живот и поради тази причина целевата стойност е 60 години.	Подобряване на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена), така че тя да достигне целевата стойност ≥ 60 г.
Структура и функции: Площ	% от площта на	Най-малко 10%	Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г.,	Поддържане на площ от най-малко 75,6 ha гори във фаза на старост.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
на горите във фаза на старост	местообитанието в зоната		<p>„Гора във фаза на старост“ е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. Дърветата в крайречните гори са с по-кратък живот. Поради тази причина възрастта при която такава гора може да придобие характеристики на гора във фаза на старост е по-ниска, обикновено над 60 г.</p> <p>Съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните, 75,6 ha гори от местообитанието в зоната, представляващи държавни горски територии, управлявани от Министерство на земеделието и храните са определени като Гори във фаза на старост. Това е близо 84% от горите от местообитанието в зоната и по този начин тя пълноценно допринася за достигането на благоприятно природозащитно състояние на местообитанието на ниво биогеографски регион по показател Гори във фаза на старост. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи</p>	

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>наличие на негативна промяна в този показател.</p> <p>Според заповедта, в тези насаждения за в бъдеще няма да бъдат водени сечи.</p>	
Структура и функции: Количество мъртва дървесина	% или m^3/ha	<p>Най -малко 10% от запаса, но не по-малко от 15 m^3/ha, включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо количество лежаща мъртва дървесина</p>	<p>Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m^3/ha. Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 15 m^3/ha. Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m^3/ha – или 10% от запаса на ha, или 15 m^3/ha.</p> <p>Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е поне 20 cm. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p>	<p>Подобряване на количеството на мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 15 m^3/ha</p> <p>Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m^3/ha, в местообитанието чрез теренни проучвания до 2025 г.</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е извършена експертна преценка. Установеното количество мъртва дървесина е под 10% от запаса на ха и под 15 m ³ /ha. Дебелината на мъртвите дървета е по-малка от целевата. Това ни дава основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като неблагоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в m ³ /ha. По тази причина е определена и междинна цел.	
Структура и функции: Наличие на големи/ биотопни дървета	Брой на ха	Най-малко 10 биотопни дървета на ха на възраст ≥ 60 г.	Биотопни са дърветата, които притежават характеристики, осигуряващи местообитания за други живи организми. Тази възраст позволява образуване на кухни, важни за редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Това са предимно дървета на по-голяма възраст от основния дървостой. Дърветата в крайречните гори са с по-кратък живот. Поради тази причина възрастта при която те могат да придобият характеристики на биотопни дървета е по-ниска, обикновено над 60 г. Това е възрастта, която възприемаме като целева за биотопните дървета в това	Увеличаване на броя на биотопните дървена, до достигане на целева стойност от най-малко 10 дървета/ha, на възраст ≥ 60 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>местообитание в зоната.</p> <p>В горска инвентаризация не е предвидено набирането на данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е извършена експертна оценка. На базата на тази оценка, броят на големите/биотопни дървета е под целевата стойност. Следователно състоянието на местообитанието по този показател е необходимо да се подобри.</p>	
Хидроморфологично състояние на водните тела	Наличие/ Отсъствие на хидрологични промени	Отсъствие на трайно намаление на средните стойности в оттока за период от 5 години	Това местообитание е локализирано около два района по течението на река Струма. Доколкото река Струма е с относително постоянен речен отток, то и състоянието на местообитанието не е засегнато от промени в хидрологичния режим.	Поддържане на състоянието на местообитанието при липса на хидрологични промени в площта на разпространението му
Хидроморфологично състояние на водните тела	Наличие/ Отсъствие на морфологични промени	Отсъствие на морфологични промени в речното корито	<p>Морфологични промени в речното корито, са промени, които могат да доведат до вкопаване на речното корито и деструкция на крайречните местообитания.</p> <p>При теренната работа през 2020 г. не са установени речни участъци в</p>	Поддържане на състоянието на местообитанието при липса на морфологични промени в речното корито, в площта на разпространението му

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			местообитанието, чийто естествен субстрат е променен. Не са налице и данни за подобни изменения от мониторинга по РДВ на МОСВ. В този контекст състоянието по този параметър е благоприятно.	

Необходимост от промени в СФД:

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

Цитирана литература:

Nyland R. 2002. Silviculture concepts and applications, 2nd edition. Mc Graw-Hill, New York. ISBN-13: 978-1577665274.

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

6. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 91M0 БАЛКАНО-ПАНОНСКИ ЦЕРОВО-ГОРУНОВИ ГОРИ

Идентификация

Природното местообитание представлява гори, с участие по-голямо или равно на 5 за благун (*Quercus frainetto*), цер (*Quercus cerris*), или зимен дъб (*Quercus dalechampii*) или за смесени дървостои от тези видове. В условия на планинските масиви по западното крайбрежие на Черно море (Странджа и Източна Стара планина) в състава участва и източен горун (*Quercus polycarpa*). Местообитанието е представено с три подтипа: Континентални смесени дъбови гори, Субсредиземноморски смесени дъбови гори и Евксински гори на *Quercus polycarpa*.

Природозащитно състояние

Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 91M0 е разпространено в Алпийския, Континенталния и Черноморския биогеографски райони. При докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Разпространение, Площ, Структура и функции и Бъдещи перспективи (заплахи и влияния) и в трите биогеографски района.

Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Интензивна паша от домашни животни“, „Изнасяне на мъртва дървесина“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 1 162 ha; умерено качество на данните „М“, отлична представителност („А“); до 2% от националната площ („С“); отлична степен на съхранение („А“); отлична обща оценка („А“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален и Алпийски биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-незадоволително състояние по критерии „Структура и функции“ и „Бъдещи перспективи“ поради малкото участие и разпокъсаното разпространение на горите във фаза на старост, липсата

на препоръчителните количества мъртва дървесина, недостатъчното участие на стари дървета, наличие на негативни сукцесионни процеси и изнасянето на мъртва дървесина. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 5*.

Горите от това местообитание в зоната са с издънков произход, тъй като са стопанисвани с голи сечи след множество ротации. Те се намират върху силно ерозирани и бедни почви, в условията на засушлив климат в зоната.

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и бяха извършени теренни измервания и експертна оценка в типични участъци на местообитанието (заложена случайна извадка от 30 опитни площи, с размер по 100 м²) в две типични за местообитанието насаждения. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване. Набраните данни и информация, както и извършените анализи на тази база са структурирани в паспорти на изследваните пробни площи. Те са използвани при разработването на целите за природното местообитание в зоната.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България**¹⁰ и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието** (*Приложение 6 към общия доклад за местообитанието*)¹¹, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на хабитатни биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 1 162 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 1 162 ha. Същата площ е посочена и в актуалния	Поддържане на площ от най-малко 1 162 ha на местообитанието в защитената зона.

¹⁰ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

¹¹ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>стандартен формуляр.</p> <p>Пожарът през 2017 г. в района на Кресна не е довел до увреждане на площи от местообитанието, доколкото той е обхванал най-вече иглолистни култури. При анализа на актуалните данни от горската инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени други обстоятелства, определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.</p>	
<p>Структура и функции:</p> <p>Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглен)</p>	Части от единицата	$\geq 0,7$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи</p>	<p>Поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) $\geq 0,7$</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Благоприятно състояние на местообитанието има при средно притеглена пълнота на горите от местообитанието в зоната $\geq 0,6$, тъй като това осигурява наличието на достатъчно горски територии в различна фаза на развитие. Последното от своя страна гарантира дълготрайното просъществуване на местообитанието и обезпечаването на неговите водоохранни и почвозащитни функции, както и на среда за обитание на разнообразни видове (Nyland 2002).</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0,7. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	%	$\geq 70\%$ за <i>Q. frainetto</i> и/или <i>Q. cerris</i> , и/или <i>Q. dalechampii</i> ; или комбинации от тези видове в първия дървесен етаж.	<p>Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Средно притегленото участие на <i>Q. frainetto</i> и/или <i>Q. cerris</i>, и/или <i>Q. dalechampii</i> в състава</p>	Поддържане на средно претегленото участие на <i>Q. frainetto</i> и/или <i>Q. cerris</i> , и/или <i>Q. dalechampii</i> ; или комбинации от тях в състава на първия дървесен етаж $\geq 70\%$.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>на първия дървесен етаж следва да бъде $\geq 60\%$, за да бъде постигнато благоприятно състояние (Зингстра и др. 2009). Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на вида в състава на първия дървесен етаж е 70%. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на <i>Q. frainetto</i> и/или <i>Q. cerris</i>, и/или <i>Q. dalechampii</i>; или комбинации от тях в състава на първия дървесен етаж е 7 десети. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	≥ 65 г.	<p>Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Горите от това местообитание в зоната са с издънков произход, тъй като са стопанисвани с голи сечи, в продължение на множество ротации. Те се намират върху силно ерозирали и бедни почви, в условията на</p>	Поддържане на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) ≥ 65 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>засушлив климат. Кореновата система е многократно по-стара от надземните стъбла, в резултат на което след 60-80 годишна възраст, последните суховършат и постепенно загиват (Маринов и др. 1995).</p> <p>Дърветата в издънковите гори имат по-кратък жизнен цикъл, поради множеството ротации на издънково стопанисване и деградиране на кореновата система. Поради тази причина, възрастта при която подобни гори достигат характеристиките на гора във фаза на старост е по-ниска, обикновено 80 години. Това обосновава благоприятната средна възраст на първия дървесен етаж за това местообитание в зоната, да бъде ≥ 60 г. Горите от това местообитание имат потенциал да бъдат превърнати в семенни. Това се очаква да бъде дълъг процес, изискващ целенасочени лесовъдски дейности, включително възобновителни и отгледни сечи. След успешна трансформация на издънковите гори в семенни, целевата стойност на този показател ще бъде променена.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е 65 г. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени</p>	

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.	
Структура и функции: Площ на горите във фаза на старост	ha	Най-малко 248.7 ha	<p>Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост" е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество.</p> <p>Дърветата в издънковите гори са с кратък живот, поради големия брой ротации и изтощаване на кореновата система. Поради тази причина възрастта при която такава гора може да придобие характеристики на гора във фаза на старост е по-ниска, обикновено над 80 г.</p> <p>Съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните, 248,7 ha гори от местообитанието в зоната, представляващи държавни горски територии, управлявани от Министерство на земеделието и храните са определени като</p>	Увеличаване на площта на горите във фаза на старост до достигане на целевата площ от най-малко 248.7 ha.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>Гори във фаза на старост. Това е близо 20% от горите от местообитанието в зоната и по този начин тя пълноценно допринася за достигането на благоприятно природозащитно състояние на местообитанието на ниво биоекографски регион по показател Гори във фаза на старост. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p> <p>Според заповедта, в тези насаждения за в бъдеще няма да бъдат водени сечи.</p>	
Структура и функции: Количество мъртва дървесина	% или m ³ /ha	Най -малко 10% от запаса, но не по-малко от 10 m ³ /ha, включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо количество лежаща мъртва дървесина	<p>Дърветата в издънковите гори са с кратък живот, поради големия брой ротации и изтощаване на кореновата система. Това определя по-малък диаметър на мъртвите дървета – стоящи и лежащи. В тази връзка количеството мъртва дървесина не би могла да достигне стойност по-голяма от 10 m³/ha.</p> <p>Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m³/ha. Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от</p>	<p>Подобряване на количеството на мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 10 m³/ha</p> <p>Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m³/ha, в местообитанието чрез теренни проучвания до 2025 г.</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 10 m³/ha. Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m³/ha – или 10% от запаса на ha, или 10 m³/ha. Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е 20 cm. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (30 опитни площи, с размер по 100 m²) в две типични за местообитанието насаждения. Установеното количество мъртва дървесина е до 2 % от запаса на ha. Количеството на мъртвата дървесина е определено на 10 m³/ha, поради спецификата на насажденията - запас 50-70 m³/ha, със среден диаметър на дърветата 18-20 cm. Това ни дава основание да определим</p>	

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			състоянието на местообитанието по този показател като неблагоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в m ³ /ha. По тази причина е определена и междинна цел.	
Структура и функции. Наличие на големи/биотопни дървета	Брой на ha	Най-малко 10 биотопни дървета на ha на възраст ≥ 80 г.	<p>Биотопни са дърветата, които притежават характеристики, осигуряващи местообитания за други живи организми. Тази възраст позволява образуване на кухни и форми, важни за редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Това са предимно дървета на по-голяма възраст от основния дървостой. Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета.</p> <p>Дърветата в издънковите гори са с кратък живот, поради големия брой ротации и изтощаване на кореновата система. Поради тази причина възрастта при която дърветата от такава гора могат да придобият характеристики на биотопни дървета е пониска, обикновено над 80 г. Това е възрастта, която възприемаме като целева за биотопните дървета в това местообитание в зоната.</p> <p>В горска инвентаризация не е предвидено набирането на данни по този параметър и</p>	Увеличаване на броя на биотопни дървена до достигане на целева стойност от най-малко 10 дървета/ha, на възраст ≥ 80 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			такива не са налични в лесоустройствените планове. За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (30 опитни площи, с размер по 100 м ²) в две типични за местообитанието насаждения. На базата на тези измервания и по експертна преценка, при теренните проучвания в зоната през 2020 година, броят на големите/биотопни дървета е под целевата стойност. Следователно състоянието на местообитанието по този показател е необходимо да се подобри.	

Необходимост от промени в СФД:

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

Цитирана литература:

Nyland R. 2002. Silviculture concepts and applications, 2nd edition. Mc Graw-Hill, New York. ISBN-13: 978-1577665274.

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

Маринов М, К Костадинов, Г Попов и кол. 1995. Дъбовите гори в България, Земиздат, София.

7. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа

Идентификация

Природното местообитание включва гори с участие над 4 десети на сребролистна липа (*Tilia tomentosa*) в първия дървесен етаж. Срещат се в хълмистите и предпланински райони, върху льосова или варовикова подложка. Заемат главно склоновете със северно и източно изложение, с наклон от 5 до 45°. По-рядко (в Лудогорието) се срещат по билата и на сравнително равни терени. Почвите са кестеняви черноземи (*Kastanik chernozems*), файоземи (*Phaeozems*) и лесивирани (*Luvisols*). Те са с развит хумусен хоризонт и са добре овлажнени. Липовите гори са изразено монодоминантни. Освен основният вид – *Tilia tomentosa*, в дървесния етаж участват сравнително често *Acer campestre*, *Fraxinus ornus*, *Quercus cerris*, *Q. robur*.

Природозащитно състояние

Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 91Z0 е разпространено в Алпийския, Черноморския и Континенталния биогеографски райони. При докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Площ, Структура и функции, и Бъдещи перспективи (заплахи и влияния) и в трите биогеографски района. Разпространението на местообитанието в Алпийския биогеографски район е благоприятно, а в Черноморския и Континенталния е неизвестно.

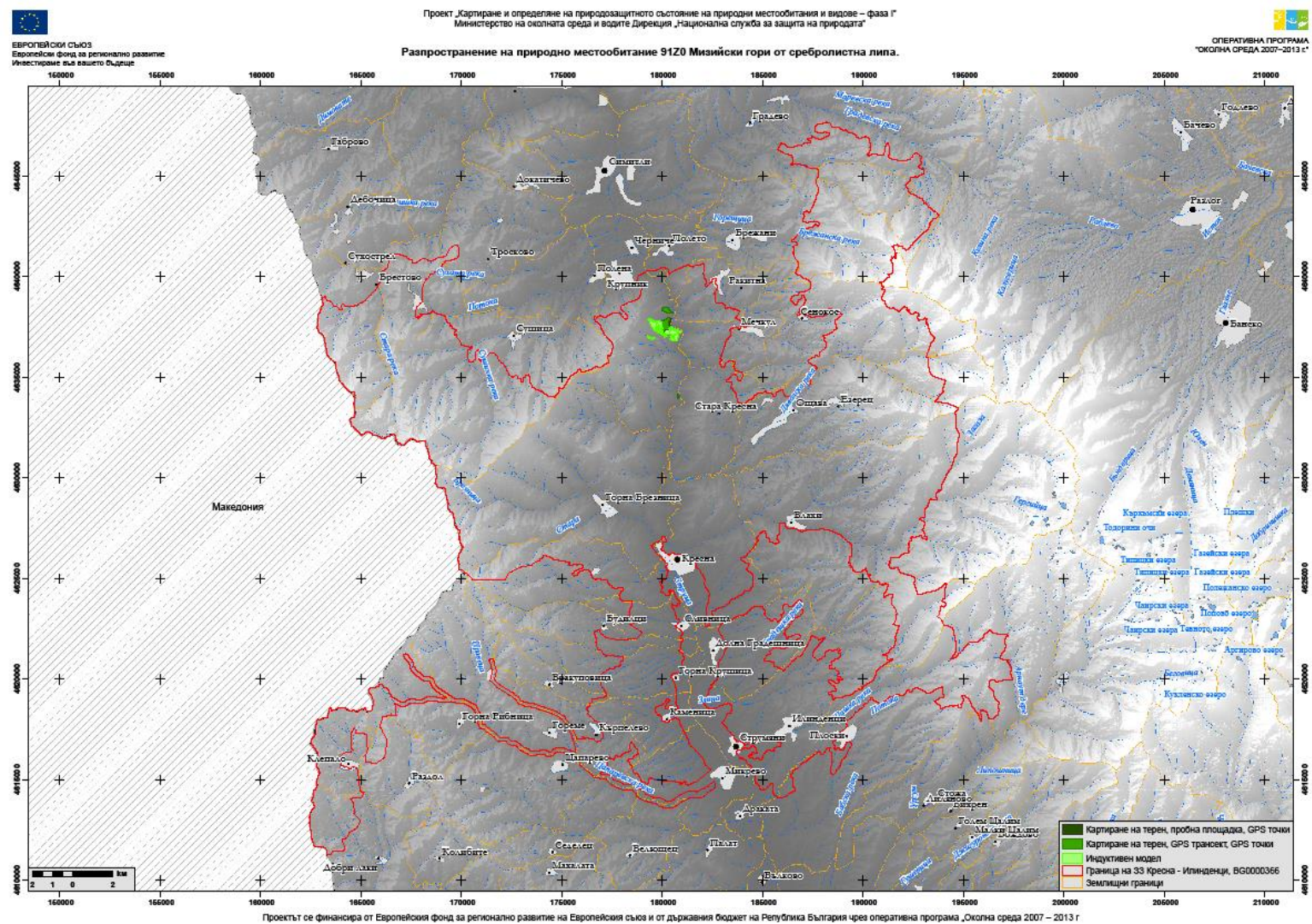
Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Нерегламентирано и неправилно добиване на недървесни горски ресурси“ и „Природни нарушения и тенденции“. Друго влияние и заплаха, които са от значение е „Изнасяне на мъртва дървесина“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 21,21 ha; умерено качество на данните („М“); отлична представителност („А“); до 2 % от националната площ („С“); отлична степен на съхранение („А“); отлична обща оценка („А“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от

екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-незадоволително състояние по критерии „Структура и функции“ и „Бъдещи перспективи“ поради малкото участие и разпокъсаното разпространение на горите във фаза на старост, липсата на препоръчителните количества мъртва дървесина, недостатъчното участие на стари дървета, ниската склопеност и изнасянето на мъртва дървесина. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 6*.

Фигура 6: Карта на разпространението на природно местообитание 91Z0 в защитената зона

Горите от това местообитание в зоната не подлежат на стопанска дейност.

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и беше извършена експертна оценка в типични участъци на местообитанието. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България**¹² и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието (Приложение 6 към общия доклад за местообитанието)**¹³, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на хабитатни биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 27,8 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 21 ha. Същата площ е посочена и в актуалния стандартен формуляр. При определянето на горите във фаза на старост в защитената зона, площта на това местообитание е посочена като 27,8 ha. Доколкото това представляват	Поддържане на площ от най-малко 27,8 ha на местообитанието в защитената зона.

¹² <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

¹³ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>най-новите данни за площта на местообитанието, то тази площ от 27,8 ha се приема като целева стойност за зоната.</p> <p>При анализа на актуалните данни от горската инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.</p>	
Структура и функции: Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглен)	Части от единицата	$\geq 0,6$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената</p>	Поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) $\geq 0,6$.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			зона, средно претеглената пълнота е 0,6. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.	
Структура и функции: Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	%	>90% за <i>Tilia tomentosa</i>	<p>Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Средно претегленото участие на <i>Tilia tomentosa</i> в състава на първия дървесен етаж следва да бъде повече от 50%, за да бъде постигнато благоприятно състояние (Зингстра и др. 2009). Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на вида в състава на първия дървесен етаж е 90%. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-</p> <p>По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	Поддържане на средно претегленото участие на <i>Tilia tomentosa</i> в състава на първия дървесен етаж $\geq 90\%$.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	≥ 80 г.	<p>Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е 60 г. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател. Липата е дървесен вид, който има по-кратък живот и поради тази причина целевата стойност е 80 години. Тук е взето под внимание факта, че горите от това местообитание в зоната не се стопанисват.</p>	Увеличаване на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) до достигането на целевата стойност от ≥ 80 г.
Структура и функции: Площ на горите във фаза на старост	ha	Най-малко 27,8 ha	Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост“ е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. Важно е да се отбележи, че за	Поддържане на площ от най-малко 27,8 ha гори във фаза на старост.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>липовите гори, фазата на старост настъпва при възраст на първи дървесен етаж от 100 г.</p> <p>Съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните, 27,8 ha гори от местообитанието в зоната, представляващи държавни горски територии, управлявани от Министерство на земеделието и храните са определени като Гори във фаза на старост. Това е цялата площ на горите от местообитанието. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p> <p>Според заповедта, в тези насаждения за в бъдеще няма да бъдат водени сечи.</p>	
Структура и функции: Количество мъртва дървесина	% или m^3/ha	Най -малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m^3/ha , включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо количество лежача мъртва	Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m^3/ha . Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 25 m^3/ha . Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m^3/ha – или	<p>Подобряване на количеството на мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m^3/ha</p> <p>Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m^3/ha, в местообитанието</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
		дървесина	<p>10% от запаса на ha, или 25 m³/ha.</p> <p>Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е поне 20 cm. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е извършена експертна преценка. Установеното количество мъртва дървесина под 10 % от запаса на ha, а дебелината на мъртвите дървета е по-малка от целевата. Това ни дава основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като неблагоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в m³/ha. По тази причина е определена и междинна цел.</p>	
Структура и	Брой на ha	Най-малко 10	Биотопното дърво следва да е на възраст	Увеличаване на броя на биотопните

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
функции: Наличие на големи/ биотопни дървета		биотопни дървета на ha.	<p>≥ 120 г. Тази възраст позволява образуване на кухни, важни за редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета. В горска инвентаризация не е предвидено набирането на данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е извършена експертна преценка. На базата на тази преценката, броят на големите/биотопни дървета е под целевата стойност. Следователно състоянието на местообитанието по този показател е необходимо да се подобри.</p>	дървена до достигане на целева стойност от най-малко 10 дървета/ha, на възраст ≥ 120 г.

Необходимост от промени в СФД:

Предлага се промяна в площта на това природно местообитание в защитената зона. Новата площ съответства на площта на горите във фаза на старост, съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните. Доколкото посочената нова площ е определена след картирането в периода 2011–2013, то това са и най-новите данни за нея. Промяната в СФД е маркирана в червено.

Annex I Habitat types						Site assessment			
Code	PF	NP	Cover (ha)	Cave (number)	Data quality	A/B/C/D	A/B/C		
						Representativity	Relative Surface	Conservation	Global
9260			27,8		M	A	C	A	A

Цитирана литература:

Nyland R. 2002. Silviculture concepts and applications, 2nd edition. Mc Graw-Hill, New York. ISBN-13: 978-1577665274.

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

8. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 92C0 ГОРИ ОТ *PLATANUS ORIENTALIS*

Идентификация

В това местообитание се включват крайречни гори от източен чинар (*Platanus orientalis*) с най-малко 3 десети участие на вида в състава на първия дървесен етаж.. Разпространението му в България е локализирано в два основни района. Единият включва находищата в Източните и Средните Родопи по долината на р. Арда и по течението на Бачковската река (от Асеновград до Бачковския манастир). Другият район обхваща долините на реките Места и Струма, на юг от Кресненското дефиле. В първия район източният чинар се среща единично или на групи, а във втория образува много по-големи и значително по-запазени съобщества. Естественото разпространение на съобществата на чинара е свързано с поречията на реките, като достига надморска височина до 800-900 m. Почвите са алувиални и алувиално-делувиални наслаги (*Colluviosols*) край водни течения и водоизточници с постоянно и временно течаща вода с подпочвено и повърхностно овлажняване В дървесния етаж на съобществата доминира източния чинар, като единично се срещат *Alnus glutinosa*, *Juglans regia* (вторично разпространен), *Salix alba*, и по-високо, по северните склонове на Беласица се появяват *Castanea sativa*, *Fagus sylvatica* и *Ostrya carpinifolia*.

Природозащитно състояние

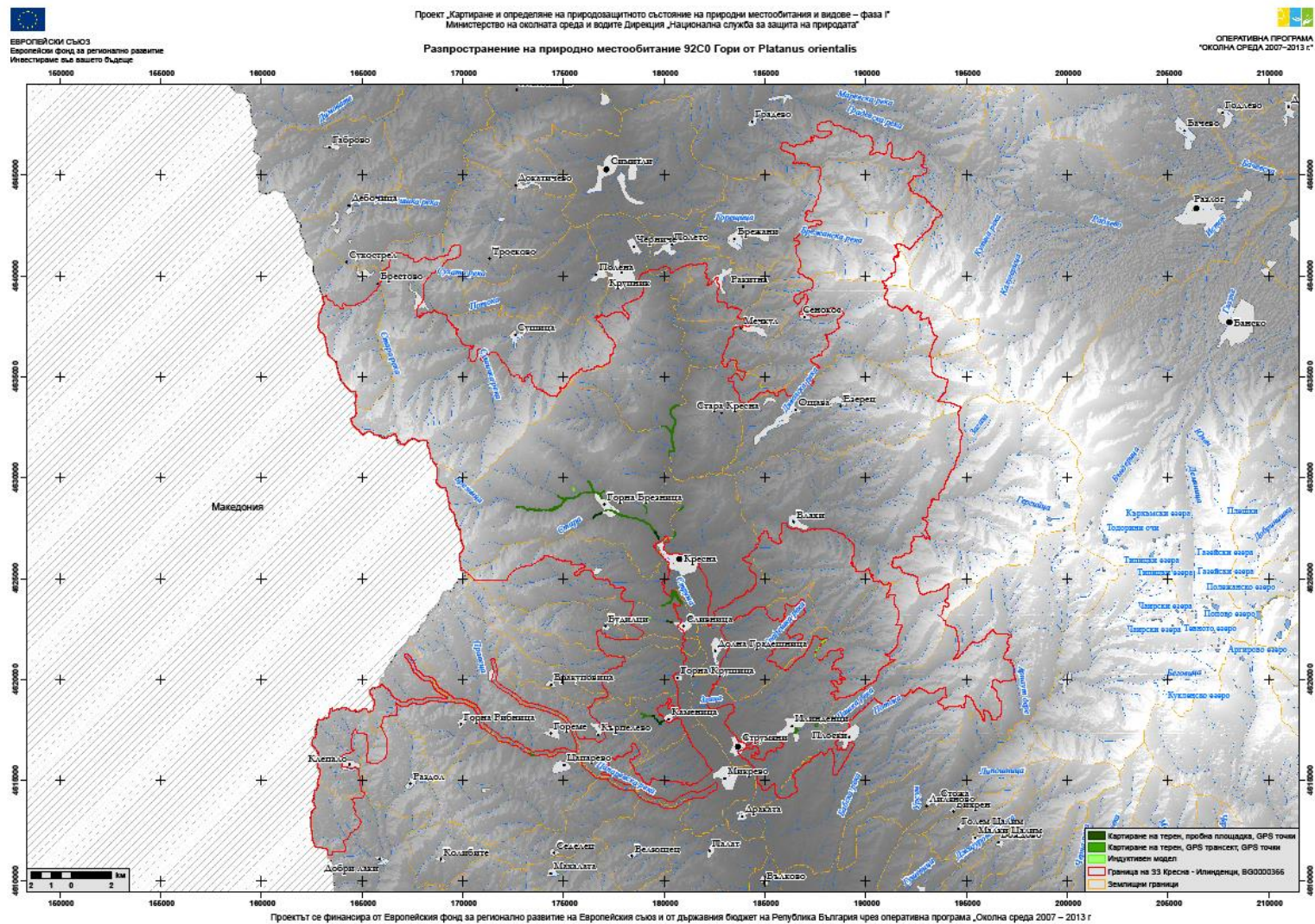
Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 92C0 е разпространено в Алпийския и Континенталния биогеографски райони. При докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Разпространение, Площ и Структура и функции, и неблагоприятно-незадоволително по Бъдещи перспективи, в двата биогеографски района.

Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието в Алпийски и Континенталния биогеографски райони, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Промяна на водния режим“. Друго влияние и заплаха, което е от значение е „Изнасяне на мъртва дървесина“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 79 ha; умерено качество на данните („М“), отлична представителност („А“); над 15 % от националната площ на местообитанието („А“); добра степен на съхранение („В“); отлична обща оценка („А“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-незадоволително състояние по критерии „Структура и функции“ и „Бъдещи перспективи“ поради липсата на препоръчителните количества мъртва дървесина и промяна на водния режим. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 7*.

Фигура 7: Карта на разпространението на природно местообитание 92C0 в защитената зона

Горите от това местообитание в зоната не са обект на стопанска дейност.

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и беше извършена експертна оценка в типични участъци на местообитанието. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България**¹⁴ и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието** (*Приложение 6 към общия доклад за местообитанието*)¹⁵, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на хабитатни биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 79 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 79 ha. Същата площ е посочена и в актуалния стандартен формуляр. При анализа на актуалните данни от горската	Поддържане на площ от най-малко 79 ha на местообитанието в защитената зона.

¹⁴ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

¹⁵ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.	
Структура и функции: Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглен)	Части от единицата	$\geq 0,8$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Благоприятно състояние на местообитанието има при средно претеглена пълнота на горите от местообитанието в зоната $\geq 0,6$, тъй като това осигурява наличието на достатъчно горски територии в различна фаза на</p>	Поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) $\geq 0,8$

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>развитие. Последното от своя страна гарантира дълготрайното просъществуване на местообитанието и обезпечаването на неговите водоохранни и почвозащитни функции, както и на среда за обитание на разнообразни видове (Nyland 2002)</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0.8. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател. Не се установиха трайни промени в хидрологичния режим и морфологични промени в речното корито, които могат да доведат до неговото вкопаване и деструкция на крайречните местообитания.</p>	
Структура и функции: Състав	%	>80% за <i>Platanus</i>	Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните	Поддържане на средно претегленото участие на <i>Platanus orientalis</i> в състава

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
на първия дървесен етаж (средно претеглен)		<i>orientalis</i>	<p>дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Средно претегленото участие на <i>Platanus orientalis</i> в състава на първия дървесен етаж следва да бъде повече от 50%, за да бъде постигнато благоприятно състояние.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на <i>Platanus orientalis</i> в състава на първия дървесен етаж е 80%. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	на първия дървесен етаж $\geq 80\%$.
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	≥ 170 г.	<p>Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Горите от това местообитание са високостъблени и най-често не подлежат на стопанска дейност. Това обяснява посочената от Зингстра и др. 2009, среднопретеглена възраст от всички насаждения от най-малко 100 г., като благоприятна за това</p>	Поддържане на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) ≥ 170 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>местообитание.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е 170 г. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Площ на горите във фаза на старост	ha	Най-малко 37,8 ha	<p>Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост“ е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. Важно е да се отбележи, че за чинаровите гори, фазата на старост настъпва при възраст на първи дървесен етаж от 160 г.</p> <p>Съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните, 37,8 ha гори от местообитанието в зоната, представляващи държавни горски територии, управлявани от Министерство на</p>	Поддържане на площ от най-малко 37,8 ha гори във фаза на старост.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>земеделието и храните са определени като Гори във фаза на старост. Това е близо 48% от горите от местообитанието в зоната и по този начин тя пълноценно допринася за достигането на благоприятно природозащитно състояние на местообитанието на ниво биогеографски регион по показател Гори във фаза на старост. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p> <p>Според заповедта, в тези насаждения за в бъдеще няма да бъдат водени сечи.</p>	
Структура и функции: Количество мъртва дървесина	% или m^3/ha	Най -малко 10% от запаса, но не по-малко от 15 m^3/ha , включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо количество лежаща мъртва дървесина	<p>Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m^3/ha. Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 15 m^3/ha. Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m^3/ha – или 10% от запаса на ha, или 15 m^3/ha.</p> <p>Мъртвата дървесина може да бъде стояща или</p>	<p>Подобряване на количеството на мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 15 m^3/ha</p> <p>Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m^3/ha, в местообитанието</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е поне 20 см. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е извършена експертна оценка. Установеното количество мъртва дървесина е под целевите стойности. Това ни дава основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като неблагоприятно. Не е налице достатъчно информация за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в m^3/ha. По тази причина е определена и междинна цел.</p>	
Структура и функции. Наличие на големи/биотопни дървета	Брой на ha	Най-малко 10 биотопни дървета на ha на възраст ≥ 170 г.	Биотопното дърво следва да е на възраст ≥ 170 г. Тази възраст позволява образуване на кухни, важни за редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на	Увеличаване на броя на биотопните дървена, до достигане на целева стойност от най-малко 10 дървета/ha на възраст ≥ 170 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>групи, а не като единични дървета. В горска инвентаризация не е предвидено набирането на данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е извършена експертна преценка. На базата на тези проучвания, броят на големите/биотопни дървета е определен под целевата стойност. Следователно състоянието на местообитанието по този показател е необходимо да се подобри.</p>	
Хидроморфологично състояние на водните тела	Наличие/ Отсъствие на хидрологични промени	Отсъствие на трайно намаление на средните стойности в оттока за период от 5 години	Това местообитание е локализирано около два района по течението на река Струма. Доколкото река Струма е с относително постоянен речен отток, то и състоянието на местообитанието не е засегнато от промени в хидрологичния режим.	Поддържане на състоянието на местообитанието при липса на хидрологични промени в площта на разпространението му
Хидроморфологично състояние на водните тела	Наличие/ Отсъствие на морфологични промени	Отсъствие на морфологични промени в речното корито	<p>Морфологични промени в речното корито, са промени, които могат да доведат до вкопаване на речното корито и деструкция на крайречните местообитания.</p> <p>При теренната работа през 2020 г. не са установени речни участъци в местообитанието, чийто естествен субстрат е</p>	Поддържане на състоянието на местообитанието при липса на морфологични промени в речното корито, в площта на разпространението му

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			променен. Не са налице и данни за подобни изменения от мониторинга по РДВ на МОСВ. В този контекст състоянието по този параметър е благоприятно.	

Необходимост от промени в СФД:

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

Цитирана литература:

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

9. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 92D0 ЮЖНИ КРАЙРЕЧНИ ГАЛЕРИИ И ХРАСТАЛАЦИ (*NERIO-TAMARICETEA* И *SECURINEGION TINCTORIAE*)

Идентификация

Крайречни съобщества на *Tamarix ramosissima* и *Tamarix tetrandra* под формата на галерии и храсталаци край постоянни или временни течения и влажни места. Обитават предимно най-широките части на речните долини, с чакълести, пясъчни и глинести наноси. Срещат се на отделни петна между крайречната дървесна растителност и имат произведен характер – възникнали са на мястото на унищожени гори от *Saliceta albae*, *Saliceta fragilis*, *Populeta nigrae*, *Populeta albae*. Доминиране на *Tamarix* spp., които покриват повече от 30% от площта на полигона, покрити от крайречна горска и храстова растителност. Останалите горски видове може да са представители на род *Salix* spp., *Populus* spp.

Природозащитно състояние

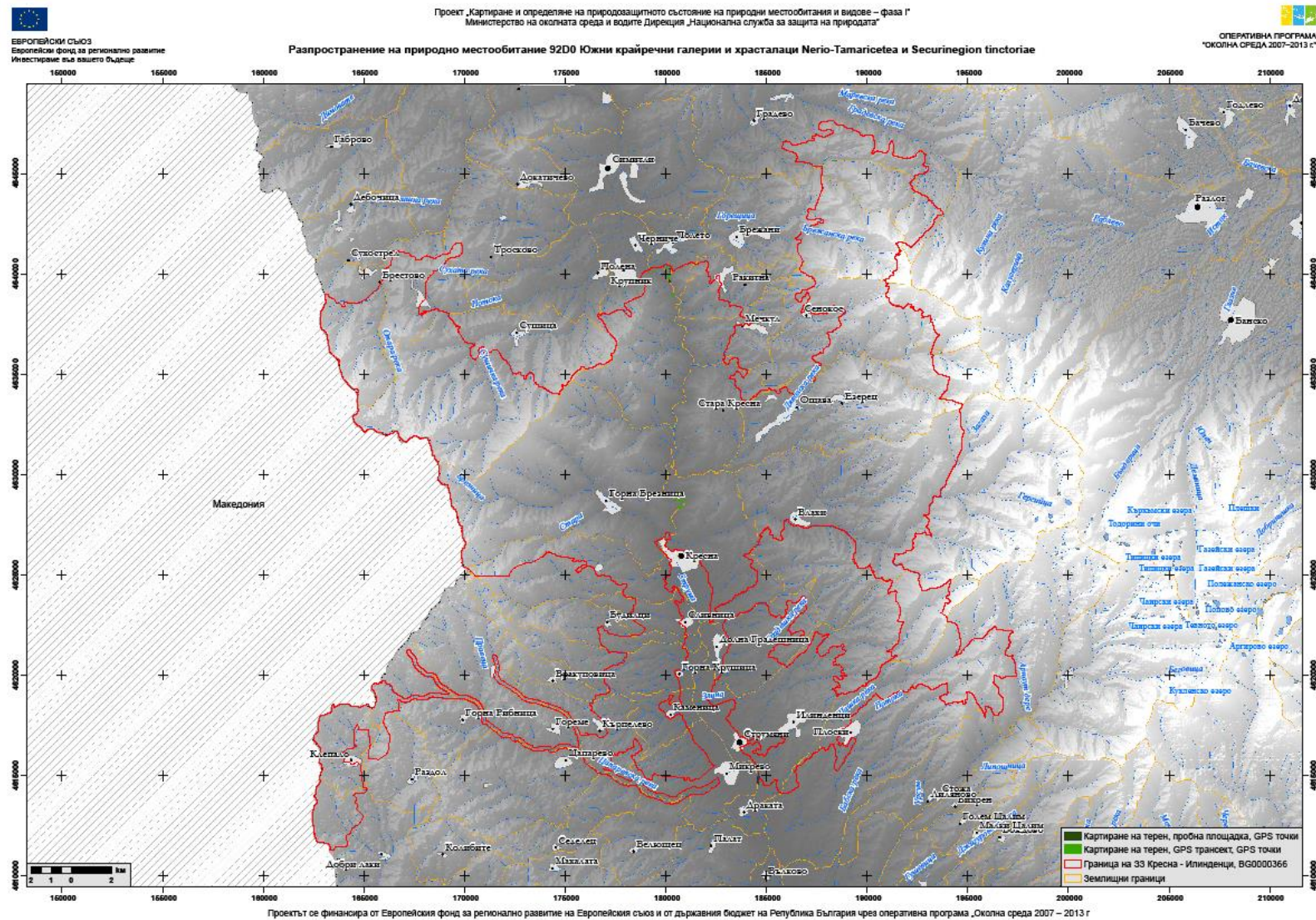
Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 92D0 е разпространено в Черноморския и Континенталния биогеографски райони. За Алпийския биогеографски район разпространението на местообитанието не е сигурно, като към момента то е включено в референтния списък за района с „Научна резерва“. При докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Разпространение, Площ и Структура и функции, в Черноморския и Континенталния биогеографски райони. За Алпийския биогеографски район състоянието за Разпространение, Площ и Структура и функции е определено като неизвестно. По Бъдещи перспективи състоянието е неблагоприятно-незадоволително за трите биогеографски района.

Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Хидромелиоративни съоръжения, свързани с промяна на водния режим на оводняващия местообитанието подземни или повърхностно течащи води“. Други влияния и заплахи, които са от значение са „Сечи и почистване на крайречна растителност“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 2,4 ha; добро качество на данните („G“), добра представителност („B“); До 2% от националната площ („C“); добра степен на съхранение („B“); добра обща оценка („B“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в благоприятно състояние по критерии „Структура и функции“ и „Бъдещи перспективи“. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 8*.

Фигура 8: Карта на разпространението на природно местообитание 92D0 в защитената зона

Това местообитание е локализирано около два района по течението на река Струма. Доколкото река Струма не пресъхва, то и състоянието на местообитанието не е засегнато от промени в хидрологичния режим.

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и беше извършена експертна оценка в типични участъци на местообитанието. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България**¹⁶ и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието (Приложение 6 към общия доклад за местообитанието)**¹⁷, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на хабитатни биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 2,4 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 2,4 ha. Същата площ е посочена и в актуалния стандартен формуляр. При анализа на актуалните данни от горската инвентаризация	Поддържане на площ от най-малко 2,4 ha на местообитанието в защитената зона.

¹⁶ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

¹⁷ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			и теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.	
Покритие характерни видове	с % от площта на местообитанието	Най-малко 50% от площта на местообитанието е покрита от характерни видове	<p>Благоприятно състояние се очаква при доминиране на <i>Tamarix spp.</i>, които покриват повече от 50% от площта на полигона, покрита от крайречна горска и храстова растителност.</p> <p>Съгласно специфичния доклад за това природно местообитание в зоната, публикуван в „Информационната система за защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000 на МОСВ“, състоянието по този показател е определено като благоприятно.</p> <p>Теренните проучвания от 2020 година потвърждават благоприятното състояние по този показател.</p>	Поддържане на покритието от характерни видове в площта на местообитанието в размер на най-малко 50% <i>Tamarix spp.</i>
Хидроморфологично състояние на водните тела	Наличие/Отсъствие на хидрологични промени	Отсъствие на трайно намаление на средните стойности в оттока за период от 5 години	Това местообитание е локализирано около два района по течението на река Струма. Доколкото река Струма е с относително постоянен речен отток, то и състоянието на местообитанието не е засегнато от промени в хидрологичния режим.	Поддържане на състоянието на местообитанието при отсъствие на хидрологични промени в районите на неговото разпространение
Хидроморфологи	Наличие/	Отсъствие на	Морфологични промени в речното корито, са	Поддържане на състоянието на

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
чно състояние на водните тела	Отсъствие на морфологични промени	морфологични промени в речното корито	промени, които могат да доведат до вкопаване на речното корито и деструкция на крайречните местообитания. При теренната работа през 2020 г. не са установени речни участъци в местообитанието, чийто естествен субстрат е променен. Не са налице и данни за подобни изменения от мониторинга по РДВ на МОСВ. В този контекст състоянието по този параметър е благоприятно.	местообитанието при отсъствие на морфологични промени в речното корито, в районите на неговото разпространение

Необходимост от промени в СФД:

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

Цитирана литература:

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

10. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 92A0 КРАЙРЕЧНИ ГАЛЕРИИ ОТ *SALIX ALBA* И *POPULUS ALBA*

Идентификация

В това местообитание се включват крайречни гори, с участие по-голямо от 3 десети на видове от род, *Populus* и *Salix*. Срещат се в равнините и низините с преходно-континентален климат в Южна България. Заемат тесни ивици от поречието на по-големите реки (Марица, Тунджа, Струма, Места и др.) и техните притоци. Развиват се върху богати алувиални (наносни) почви (*Fluvisols*). Характерни са периодични пролетни заливания с различна продължителност. Основни едификатори са бялата (*Populus alba*), черната топола (*P. nigra*), бялата (*Salix alba*) и трошливата върба (*S. fragilis*). Срещат се също черна елша (*Alnus glutinosa*), по-рядко полски бряст (*Ulmus minor*), полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), източен чинар (*Platanus orientalis*) и летен дъб (*Quercus robur*). Характерно е и присъствието на увивни растения - хмел (*Humulus lupulus*), повети (*Clematis vitalba*, *C. viticella*), бръшлян (*Hedera helix*), къпини (*Rubus* spp.), гръцки гърбач (*Periploca graeca*), обикновено чадърче (*Calystegia sepium*), горска лоза (*Vitis sylvestris*).

Природозащитно състояние

Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 92A0 е разпространено в Алпийския, Черноморския и Континенталния биогеографски райони. При докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в неблагоприятно-незадоволително състояние по Бъдещи перспективи в трите биогеографски района.. В алпийския биогеографски район състоянието му по Разпространение, Площ и Структура и Функции е неизвестно. В Черноморския биогеографски район местообитанието е в благоприятно състояние по Разпространение и по Структура и функции, и в неизвестно – по Площ. В Континенталния биогеографски район местообитанието е в благоприятно състояние по Разпространение и по Структура и функции, но в неблагоприятно-незадоволително по Площ.

Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието в трите биогеографски района, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Почистване на речните корита“ и „Промяна на водния режим“. Други влияния и заплахи, които са от значение са „Залесяване с екзоти, неместни видове и хибриди“, „Естествени сукцесионни изменения“ и „Присъствие на инвазивни видове“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 43,32 ha; добро качество на данните („G“), значителна представителност („C“); между 2 и 15 % от националната площ на местообитанието („B“); средна степен на съхранение („C“); значима стойност на общата оценка („C“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-лошо състояние по критерии „Структура и функции“ и „Бъдещи перспективи“ поради малкото участие и разпокъсаното разпространение на горите във фаза на старост, липсата на препоръчителните количества мъртва дървесина, ниска средна възраст, недостатъчното участие на стари дървета, присъствие на инвазивни видове, залесяване с екзоти. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 9*.

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и беше извършена експертна оценка в типични участъци на местообитанието. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България**¹⁸ и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието** (*Приложение 6 към общия доклад за местообитанието*)¹⁹, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на хабитатни биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 43,32 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 43,32 ha. Същата площ е посочена и в актуалния стандартен формуляр. При анализа на актуалните данни от горската инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства,	Поддържане на площ от най-малко 43,32 ha на местообитанието в защитената зона.

¹⁸ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

¹⁹ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.	
Структура и функции: Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглен)	Части от единицата	$\geq 0,6$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Благоприятно състояние на местообитанието има при средно претеглена пълнота на горите от местообитанието в зоната $\geq 0,6$, тъй като това осигурява наличието на достатъчно горски територии в различна фаза на развитие. Последното от своя страна гарантира дълготрайното просъществуване на</p>	Подобряване на пълнотата на първия дървесен етаж (средно претеглена) до достигане на целевата стойност $\geq 0,6$.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>местообитанието и обезпечаването на неговите водоохранни и почвозащитни функции, както и на среда за обитание на разнообразни видове (Nyland 2002)</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0,5. Природозащитното състояние по този показател трябва да се подобри. Не се установиха трайни промени в хидрологичния режим и морфологични промени в речното корито, които могат да доведат до неговото вкопаване и деструкция на крайречните местообитания.</p>	
Структура и функции: Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	%	≥ 80% участие на видовете <i>Salix alba</i> , <i>Salix fragilis</i> , <i>Populus alba</i> , <i>Populus nigra</i>	<p>Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Средно притегленото участие на <i>Salix alba</i>, <i>Populus alba</i> и <i>Populus nigra</i> в състава на първия дървесен етаж следва да бъде повече от 50%, за да бъде постигнато благоприятно състояние.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената</p>	Поддържане на средно претегленото участие на <i>Salix alba</i> , <i>Populus alba</i> и <i>Populus nigra</i> в състава на първия дървесен етаж ≥ 80%.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>зона, средно претегленото участие на <i>Salix alba</i>, <i>Populus alba</i> и <i>Populus nigra</i> в състава на първия дървесен етаж е 80%. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p> <p>Установено е наличие на инвазивни видове, които в бъдеще може да доведат до влошаване на състоянието по този показател. Последното е необходимо да бъде взето под внимание при изпълнението на посочената цел и дефинирането на стопански мерки.</p>	
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	≥ 60 г.	<p>Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е 40 г. Следователно природозащитното състояние по този показател е необходимо да се подобри. Крайречните гори са съставени от бързорастящи видове, които имат по-кратък живот и поради тази причина целевата</p>	Подобряване на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена), така че тя да достигне целевата стойност от ≥ 60 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			стойност е 50 години.	
Структура и функции: Площ на горите във фаза на старост	% от площта на местообитанието в зоната	Най-малко 10%	<p>Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост" е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. Дърветата в крайречните гори, съставени от върби и тополи са с по-кратък живот. Поради тази причина възрастта при която такава гора може да придобие характеристики на гора във фаза на старост е по-ниска, обикновено над 60 г.</p> <p>За местообитание 92A0, няма определени ГФС съгласно Заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните. По-голяма част от полигоните на местообитанието обаче не се стопанисват и притежават потенциал за ГФС.</p> <p>Според заповедта, в тези насаждения за в бъдеще няма да бъдат водени сечи.</p>	Увеличаване на площта на горите във фаза на старост до достигане на целевата стойност от най-малко 10% от площта на местообитанието.
Структура и	% или	Най -малко 10%	Предложеният параметър определя мъртвата	Подобряване на количеството на

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
функции: Количество мъртва дървесина	m ³ /ha	от запаса, но не по-малко от 15 m ³ /ha, включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо количество лежаща мъртва дървесина	<p>дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m³/ha. Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 15 m³/ha. Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m³/ha – или 10% от запаса на ha, или 15 m³/ha.</p> <p>Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е поне 20 cm. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е извършена експертна преценка. Установеното количество мъртва дървесина е под 10% от запаса на ha и под 15 m³/ha. Дебелината на</p>	<p>мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 15 m³/ha</p> <p>Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m³/ha, в местообитанието чрез теренни проучвания до 2025 г.</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			мъртвите дървета е по-малка от целевата. Това ни дава основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като неблагоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в m ³ /ha. По тази причина е определена и междинна цел.	
Структура и функции: Наличие на големи/ биотопни дървета	Брой на ha	Най-малко 10 биотопни дървета на ha на възраст ≥ 60 г.	<p>Биотопни са дърветата, които притежават характеристики, осигуряващи местообитания за други живи организми. Тази възраст позволява образуване на кухни, важни за редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Това са предимно дървета на по-голяма възраст от основния дървостой.</p> <p>Дърветата в крайречните гори са с по-кратък живот. Поради тази причина възрастта при която те могат да придобият характеристики на биотопни дървета е по-ниска, обикновено над 60 г. Това е възрастта, която възприемаме като целева за биотопните дървета в това местообитание в зоната.</p> <p>Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета. В горска инвентаризация не е предвидено набирането на данни по този параметър и такива не са налични в</p>	Увеличаване на броя на биотопните дървета, до достигане на целева стойност от най-малко 10 дървета/ha, на възраст ≥ 60 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е извършена експертна оценка. На базата на тази оценка, броят на големите/биотопни дървета е под целевата стойност. Следователно състоянието на местообитанието по този показател е необходимо да се подобри.</p>	

Необходимост от промени в СФД: Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

Цитирана литература:

Nyland R. 2002. Silviculture concepts and applications, 2nd edition. Mc Graw-Hill, New York. ISBN-13: 978-1577665274.

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

11. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 95A0 ГОРИ ОТ БЯЛА И ЧЕРНА МУРА

Идентификация

Природното местообитание представлява гори, доминирани от бяла (*Pinus peuce*) и черна мура (*Pinus heldreichii*) с най-малко 5 десети участие в състава на първия дървесен етаж на един от двата вида или на смесени насаждения от тях. Местообитанията, в които бялата мура достига доминантни и едификаторни функции са на горната граница на горите, предимно върху силикатна скална основа. Фитоценози на бяла мура има върху различни по мощност и овлажнение почви, но в доминираща част от съобществата в съвременната растителна покривка те са добре развити, дълбоки, умерено богати на минерални и органични вещества, постоянно умерено влажни и добре аерирани. Почти всички съобщества от бяла мура са първични и високо производителни. Монодоминантните фитоценози са по-малко от тези с участие на други дървесни видове, основно смърч и бял бор в различни съотношения. Главно при по-малка надморска височина, смесените дървостои включват ела, бук, черна мура. На територията на България съобществата на черната мура се срещат в Пирин и Славянка. Скалната основа е карбонатна - мраморизирани варовици. Съобществата на черната мура са реликтни. По-голяма част от тях са монодоминантни. Участието на други дървесни видове най-често е силно ограничено. Понякога съедификатори са белият бор (*Pinus sylvestris*) и черният бор (*Pinus nigra* subsp. *pallasiana*), още по-рядко някой от дървесните видове, чийто растеж е свързан предимно със силикатни терени: бяла мура (*Pinus peuce*), ела (*Abies alba*), бук (*Fagus sylvatica*). На по-голяма надморска височина в състава им участва и клекът (*Pinus mugo*).

Природозащитно състояние

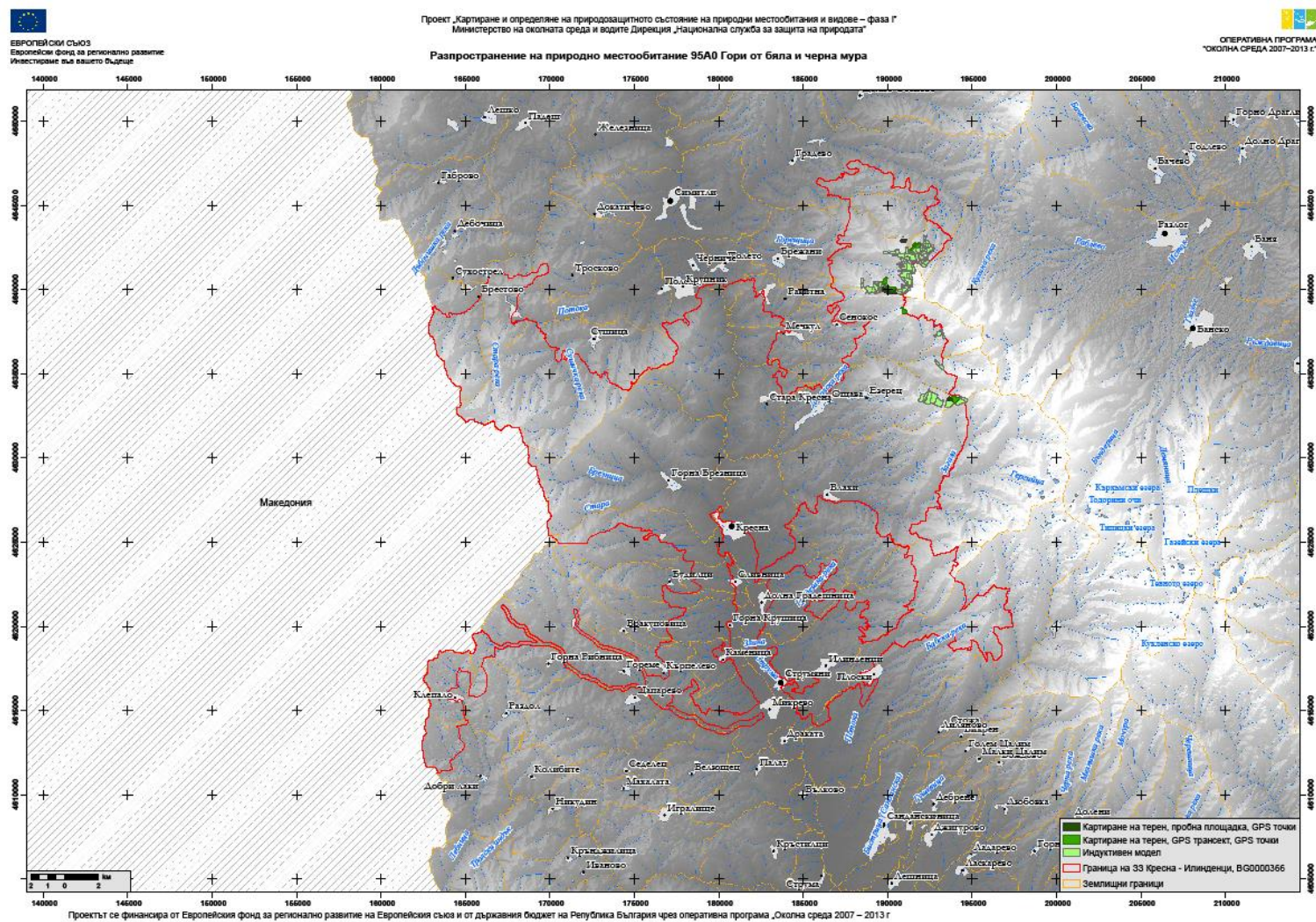
Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 95A0 е разпространено в Алпийския и Континенталния биогеографски райони. При докладването по чл. 17 от Директива за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Разпространение, Площ и Структура и функции, и неблагоприятно-незадоволително по Бъдещи перспективи, както в Алпийския, така и в Континенталния биогеографски райони.

Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителното влияние и заплаха е „Рекреация и туризъм“. Други влияния и заплахи, които са от значение са „Природни нарушения и сукцесии“ и „Изнасяне на мъртва дървесина“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 539 ha; умерено качество на данните („М“), отлична представителност („А“); между 2 и 15 % от националната площ на местообитанието („В“); отлична степен на съхранение („А“); отлична обща оценка („А“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Алпийски биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-незадоволително състояние по критерий „Бъдещи перспективи“ поради, неправилно планирани и изведени сечи върху терени с голям наклон на склона и изнасянето на мъртва дървесина. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 10*.

Фигура 10: Карта на разпространението на природно местообитание 95A0 в защитената зона

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и бяха извършени теренни измервания и експертна оценка в типични участъци на местообитанието (заложена случайна извадка от 45 опитни площи, с размер по 100 м²) в три типични за местообитанието насаждения. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието не се нуждае от мерки за подобряване. Набраните данни и информация, както и извършените анализи на тази база са структурирани в паспорти на изследваните пробни площи. Те са използвани при разработването на целите за природното местообитание в зоната.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България**²⁰ и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието** (*Приложение 6 към общия доклад за местообитанието*)²¹, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 539 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 539 ha. Същата площ е посочена и в актуалния	Поддържане на площ от най-малко 539 ha на местообитанието в защитената зона.

²⁰ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

²¹ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>стандартен формуляр.</p> <p>При анализа на актуалните данни от горската инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.</p>	
<p>Структура и функции:</p> <p>Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена)</p>	Части от единицата	$\geq 0,7$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Благоприятно състояние на местообитанието има при средно претеглена пълнота на горите</p>	Поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) $\geq 0,7$

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>от местообитанието в зоната $\geq 0,6$, тъй като това осигурява наличието на достатъчно горски територии в различна фаза на развитие. Последното от своя страна гарантира дълготрайното просъществуване на местообитанието и обезпечаването на неговите водоохранни и почвозащитни функции, както и на среда за обитание на разнообразни видове (Nyland 2002).</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0,8. По време на теренната работа през 2020 г., за зоните, където са прилагани мерките, средната пълнота е определена на 0.70. Поради многото площи, измерени от екипа (45), ние вярваме, че нашите измервания предоставят по-точна и представителна оценка на настоящото състояние на местообитанието по отношение на този показател ≥ 0.7. Съответно, ние не считаме, че настоящото предложение за целева стойност води до влошаване на състоянието, а по-скоро представя по-точно информация отколкото в текущата горска инвентаризация.</p>	
Структура и функции: Състав на първия	%	$\geq 80\%$ за <i>Pinus peuce</i> и <i>Pinus heldreichii</i> или за	Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота.	Поддържане на средно претегленото участие на <i>Pinus peuce</i> и <i>Pinus heldreichii</i> или за смесени дървостои

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
дървесен етаж (средно претеглен)		смесени дървостои от двата вида	<p>Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Средно претегленото участие на <i>Pinus peuce</i> и <i>Pinus heldreichii</i> или за смесени дървостои от двата вида в състава на първия дървесен етаж следва да бъде повече от 60%, за да бъде постигнато благоприятно състояние. Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на вида в състава на първия дървесен етаж е 80%. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна.</p> <p>По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	от двата вида, в състава на първия дървесен етаж $\geq 80\%$.
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	≥ 110 г.	<p>Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Горите от това местообитание се стопанисват при максимална възраст от 120 г., в резултат от което се наблюдават участъци с нововъзобновена гора също както и по-стари гори. Именно наличието на нововъзобновени гори, както и на такива, които са близки до</p>	Поддържане на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) ≥ 110 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>максималната възраст за стопанисване, обяснява посочената от Зингстра и др. 2009, среднопретеглена възраст от всички насаждения от най-малко 80 г., като благоприятна за това местообитание.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е 110 г. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за конкретната зона. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Площ на горите във фаза на старост	ha	Най-малко 91,1 ha	Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост" е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. Важно е да се отбележи, че за горите от бяла мура, фазата на старост настъпва при възраст на първи дървесен етаж	Поддържане на площ от най-малко 91,1 ha гори във фаза на старост.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			от 160 г. Съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните, 91,1 ha гори от местообитанието в зоната, представляващи държавни горски територии, управлявани от Министерство на земеделието и храните са определени като Гори във фаза на старост. Това е близо 17% от горите от местообитанието. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател. Според заповедта, в тези насаждения за в бъдеще няма да бъдат водени сечи.	
Структура и функции: Количество мъртва дървесина	% или m^3/ha	Най -малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m^3/ha , включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо количество лежача мъртва дървесина	Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m^3/ha . Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 25 m^3/ha . Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m^3/ha – или 10% от запаса на ha, или 25 m^3/ha .	Поддържане на количеството на мъртва дървесина от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m^3/ha Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m^3/ha , в местообитанието

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е поне 20 см. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (15 опитни площи, с размер по 100 м²) в едно типично за местообитанието насаждение. Установеното количество мъртва дървесина е 10 % от запаса на ха. Това ни дава основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като благоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в м³/ха. По тази причина е определена и междинна цел.</p>	
Структура и функции:	Брой на ха	Най-малко 10 биотопни дървета	Биотопното дърво следва да е на възраст ≥ 120 г. Тази възраст позволява образуване на	Увеличаване на броя на биотопни дървена до достигане на целева

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Наличие на големи/ биотопни дървета		на ха на възраст ≥ 120 г.	<p>кухини, важни за редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета. В горска инвентаризация не е предвидено набирането на данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (45 опитни площи, с размер по 100 м²) в три типични за местообитанието насаждения. На базата на тези проучвания и по експертна преценка, при теренните проучвания в зоната през 2020 година, броят на големите/биотопни дървета е под целевата стойност. Следователно състоянието на местообитанието по този показател е необходимо да се подобри.</p>	стойност от най-малко 10 дървета/ха на възраст ≥ 120 г.

Необходимост от промени в СФД:

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

Цитирана литература:

Nyland R. 2002. Silviculture concepts and applications, 2nd edition. Mc Graw-Hill, New York. ISBN-13: 978-1577665274.

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

12. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9110 БУКОВИ ГОРИ ОТ ТИПА *LUZULO-FAGETUM*

Идентификация

Природното местообитание включва ацидофилни широколистни и смесени широколистно-иглолистни гори с най-малко 5 десети участие на обикновен бук (*Fagus sylvatica*). Развиват се на сравнително бедни (понякога ерозирани), кисели кафяви светли горски почви (*Dystric Cambisols*) и ранкери (*Umbric Leptosols*), формирани главно върху диорит, гранит, риолит, пясъчници, кристалинни шисти и др. Заемат най-често стръмни склонове с различни изложения - както сенчести, така и припечни. Имат голям вертикален диапазон - от 700 до 1700 m нв. В долната част на този диапазон (700-1100 m нв.) горите са монодоминантни букови и смесени широколистни със сравнително голямо участие на обикновен габър (*Carpinus betulus*) и зимен дъб (*Quercus dalechampii*), а на места и на бяла бреза (*Betula pendula*). На по-големи надморски височини (1300-1700 m надм. вис.) обикновеният бук формира както чисти, така и смесени гори с обикновена ела (*Abies alba*) и обикновен смърч (*Picea abies*). Единично участие имат офиката (*Sorbus aucuparia*), трепетликата (*Populus tremula*), бялата бреза и белият бор (*Pinus sylvestris*).

Природозащитно състояние

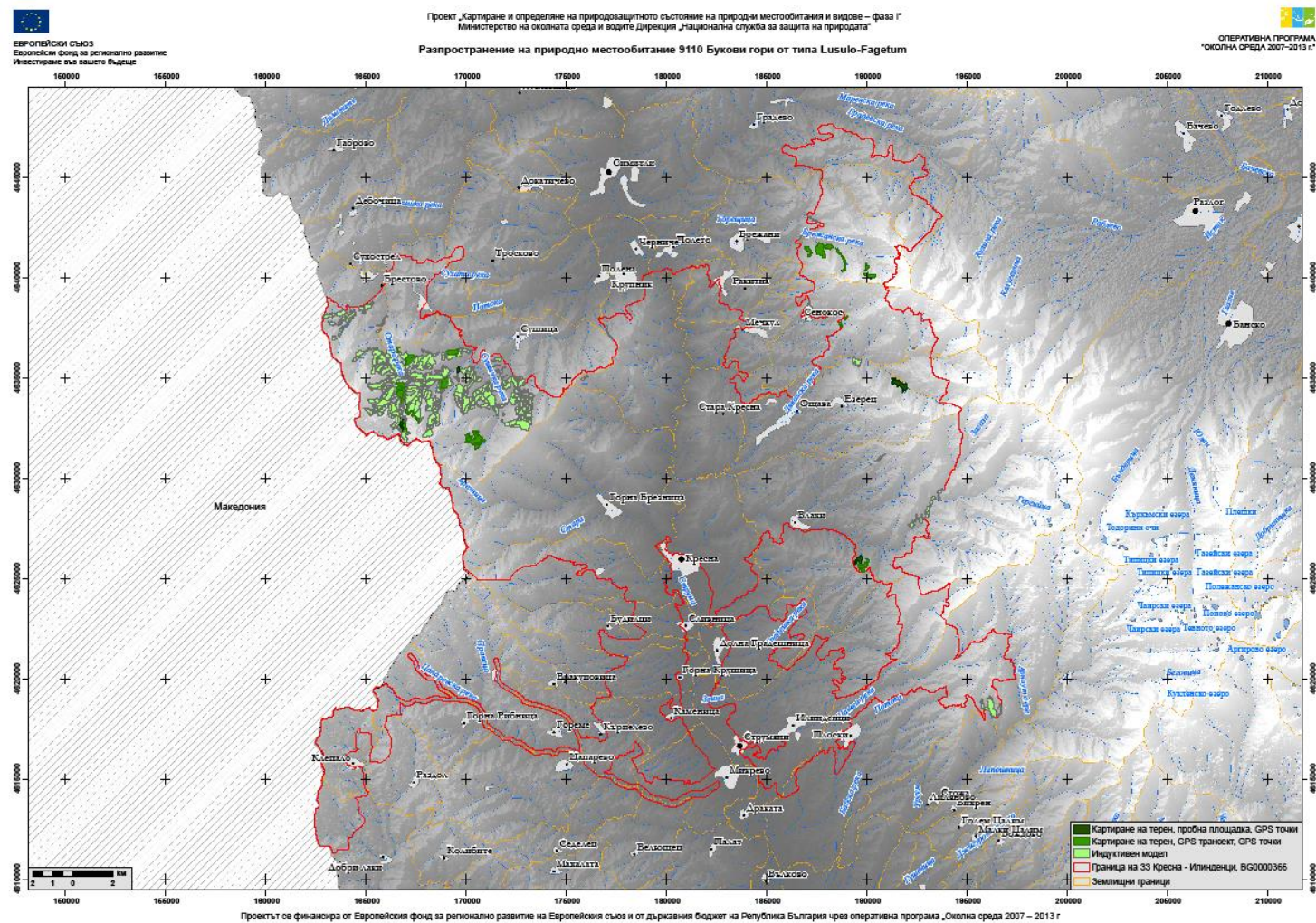
Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 9110 е разпространено в Алпийския и Континенталния биогеографски райони. При докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Разпространение, Площ и Структура и функции, и неблагоприятно-незадоволително по Бъдещи перспективи, в двата биогеографски района.

Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието в Алпийски и Континенталния биогеографски райони, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Изнасяне на мъртва дървесина“ и „Природни нарушения и сукцесии“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 1 696,52 ha; умерено качество на данните, добра представителност („В“); над 15 % от националната площ на местообитанието („А“); добра степен на съхранение („В“); отлична обща оценка („А“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален и Алпийски биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-незадоволително състояние по критерии „Структура и функции“ и „Бъдещи перспективи“ поради малкото участие и разпокъсаното разпространение на горите във фаза на старост, липсата на препоръчителните количества мъртва дървесина, недостатъчното участие на стари дървета, неправилно планирани и изведени сечи върху терени с голям наклон на склона и изнасянето на мъртва дървесина. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 11*.

Фигура 11: Карта на разпространението на природно местообитание 9110 в защитената зона

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и бяха извършени теренни измервания и експертна оценка в типични участъци на местообитанието (заложена случайна извадка от 30 опитни площи, с размер по 100 м²) в две типични за местообитанието насаждения. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване. Набраните данни и информация, както и извършените анализи на тази база са структурирани в паспорти на изследваните пробни площи. Те са използвани при разработването на целите за природното местообитание в зоната.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България**²² и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието** (*Приложение 6* към общия доклад за местообитанието)²³, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на хабитатни биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 1 696,52 ha	Съгласно специфичния доклад за местообитанието в зоната, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, площта на местообитанието в зоната е 1 696,52 ha. Същата площ е посочена	Поддържане на площ от най-малко 1 696,52 ha на местообитанието в защитената зона.

²² <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

²³ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
			и в актуалния стандартен формуляр. При анализа на актуалните данни от горската инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.	
Структура и функции: Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Части от единицата	$\geq 0,6$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Благоприятно състояние на местообитанието има при средно претеглена пълнота на горите от местообитанието в зоната $\geq 0,6$, тъй като</p>	Поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) $\geq 0,6$

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
			<p>това осигурява наличието на достатъчно горски територии в различна фаза на развитие. Последното от своя страна гарантира дълготрайното просъществуване на местообитанието и обезпечаването на неговите водоохранни и почвозащитни функции, както и на среда за обитание на разнообразни видове (Nyland 2002).</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0,6. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	%	$\geq 90\%$ за <i>F. sylvatica</i> в монодоминантните е букови гори на местообитанието $> 70\%$ за <i>F. sylvatica</i> в смесените гори на местообитанието	<p>Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на <i>F. sylvatica</i> в състава на първия дървесен етаж в чистите букови гори на местообитанието е 90%. По време на теренната работа през 2020</p>	<p>Поддържане на средно претегленото участие, както следва:</p> <p>$\geq 90\%$ за <i>F. sylvatica</i> в чистите букови гори на местообитанието</p> <p>$> 70\%$ за <i>F. sylvatica</i> в смесените гори на местообитанието</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
			<p>г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на <i>F. sylvatica</i> в състава на първия дървесен етаж в смесените гори на местообитанието е повече от 60%. В лесоустройствените планове следващата стъпка е 70% и не са поставени междинни стойности. Това означава, че реалната текуща стойност на този показател е поне 70%. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	≥ 100 г.	<p>Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Горите от това местообитание са предимно високостъблени и се стопанисват при максимална възраст от 120 г., в резултат от което се наблюдават участъци с нововъзобновена гора също както и по-стари гори. Именно наличието на нововъзобновени гори, както на и такива, които са близки до максималната възраст за стопанисване,</p>	Поддържане на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) от ≥ 100 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
			<p>обяснява посочената от Зингстра и др. 2009, среднопретеглена възраст от всички насаждения от най-малко 80 г., като благоприятна за това местообитание.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е 100 г. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за конкретната зона. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Площ на горите във фаза на старост	% от площта на местообитанието в зоната	Най-малко 10%	Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост“ е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. Важно е да се отбележи, че за бука в семенните високостъблени гори, каквито са и тези в местообитанието на вида, фазата на старост настъпва при възраст на	Увеличаване на площта на горите във фаза на старост до достигане на целевата площ от 10% от площта на местообитанието в зоната.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
			<p>първи дървесен етаж от 160 г.</p> <p>Съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните, 142,2 ha гори от местообитанието в зоната, представляващи държавни горски територии, управлявани от Министерство на земеделието и храните са определени като Гори във фаза на старост. Това е близо 8,5 % от горите от местообитанието в зоната. Местообитанието е в неблагоприятно състояние по този показател. Съгласно същата заповед, в определените територии няма да се извършват горскостопански дейности, освен дейности за възстановяване до състояние близко до естественото и подобряване на природозащитното им състояние и в този смисъл не е налице риск относно постигането/поддържането на посочената възраст на първи дървесен етаж от 160 г.</p>	
Структура и функции: Количество мъртва дървесина (средно претеглена	% или m ³ /ha	Най -малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m ³ /ha, включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо	Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m ³ /ha. Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното	<p>Подобряване на количеството на мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m³/ha</p> <p>Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m³/ha, в</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
стойност)		количество лежаща мъртва дървесина	<p>количество не трябва да е по-малко от 25 m³/ha. Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m³/ha – или 10% от запаса на ha, или 25 m³/ha.</p> <p>Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е поне 20 cm. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (30 опитни площи, с размер по 100 m²) в две типични за местообитанието насаждения. Установеното количество мъртва дървесина е 5% от запаса на ha, а дебелината на мъртвите дървета е по-малка от целевата. Това ни дава основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като неблагоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета,</p>	местообитанието

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични природозащитни цели за защитената зона
			техния диаметър и обем в m^3/ha . По тази причина е определена и междинна цел.	
Структура и функции: Наличие на биотопни дървета (средно претеглена стойност)	Брой на ha	Най-малко 10 биотопни дървета на ha на възраст ≥ 120 г.	<p>Биотопното дърво следва да е на възраст ≥ 120 г. Тази възраст позволява образуване на кухни, важни за редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета. В горска инвентаризация не е предвидено набирането на данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (30 опитни площи, с размер по 100 m^2) в две типични за местообитанието насаждения. На базата на тези проучвания и по експертна преценка, при теренните проучвания в зоната през 2020 година, броят на големите/биотопни дървета е под целевата стойност. Следователно състоянието на местообитанието по този показател е необходимо да се подобри.</p>	Увеличаване на броя на биотопни дървета до достигане на целева стойност от най-малко 10 дървета/ha на възраст ≥ 120 г.

Необходимост от промени в СДФ

Необходима е промяна на Стандартния формуляр за данни. Настоящата площ на местообитанието се запазва, но общата оценка на състоянието му в зоната се променя от „А“ в „В“, основно поради необходимостта от подобряване на състоянието по отношение на площта на горите във фаза на старост, количеството на мъртва дървесина, броя на биотопни дървета.

Промяната е маркирана в червено.

Annex I Habitat types						Site assessment			
Code	PF	NP	Cover (ha)	Cave (number)	Data quality	A/B/C/D	A/B/C		
						Representativity	Relative Surface	Conservation	Global
9110			1696,52		M	B	A	B	B

Цитирана литература:

Nyland R. 2002. Silviculture concepts and applications, 2nd edition. Mc Graw-Hill, New York. ISBN-13: 978-1577665274.

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

13. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9130 БУКОВИ ГОРИ ОТ ТИПА *ASPERULO-FAGETUM*

Идентификация

Природното местообитание представлява гори, доминирани от обикновен бук (*Fagus sylvatica*) с най-малко 5 десети участие на вида в състава на първия дървесен етаж. Заема предимно северни склонове, долове и клисури. Почвите са неутрални, слабо кисели или слабо алкални, богати на хранителни вещества, влажни кафяви горски. Мезофилните букови гори се характеризират с участието на редица бореални и средноевропейски видове, което ги прави сходни със средноевропейските букови гори. Преобладаващ дървесен вид е обикновеният бук (*Fagus sylvatica* subsp. *sylvatica* и *Fagus sylvatica* subsp. *moesiaca*), който понякога в по-ниските части формира смесени широколистни гори с участие на *Acer heldreichii*, *A. pseudoplatanus*, *Betula pendula*, *Carpinus betulus*, *Fraxinus excelsior*, *Populus tremula*, *Sorbus aucuparia*, *Ulmus glabra*, а в по-високите части на планините образува смесени широколистно-иглолистни гори с *Abies alba*, *Picea abies* и *Pinus sylvestris*.

Природозащитно състояние

Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 9130 е разпространено в Алпийския и Континенталния биогеографски райони. При докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Разпространение, Площ и Структура и функции, и неблагоприятно-незадоволително по Бъдещи перспективи, в двата биогеографски района.

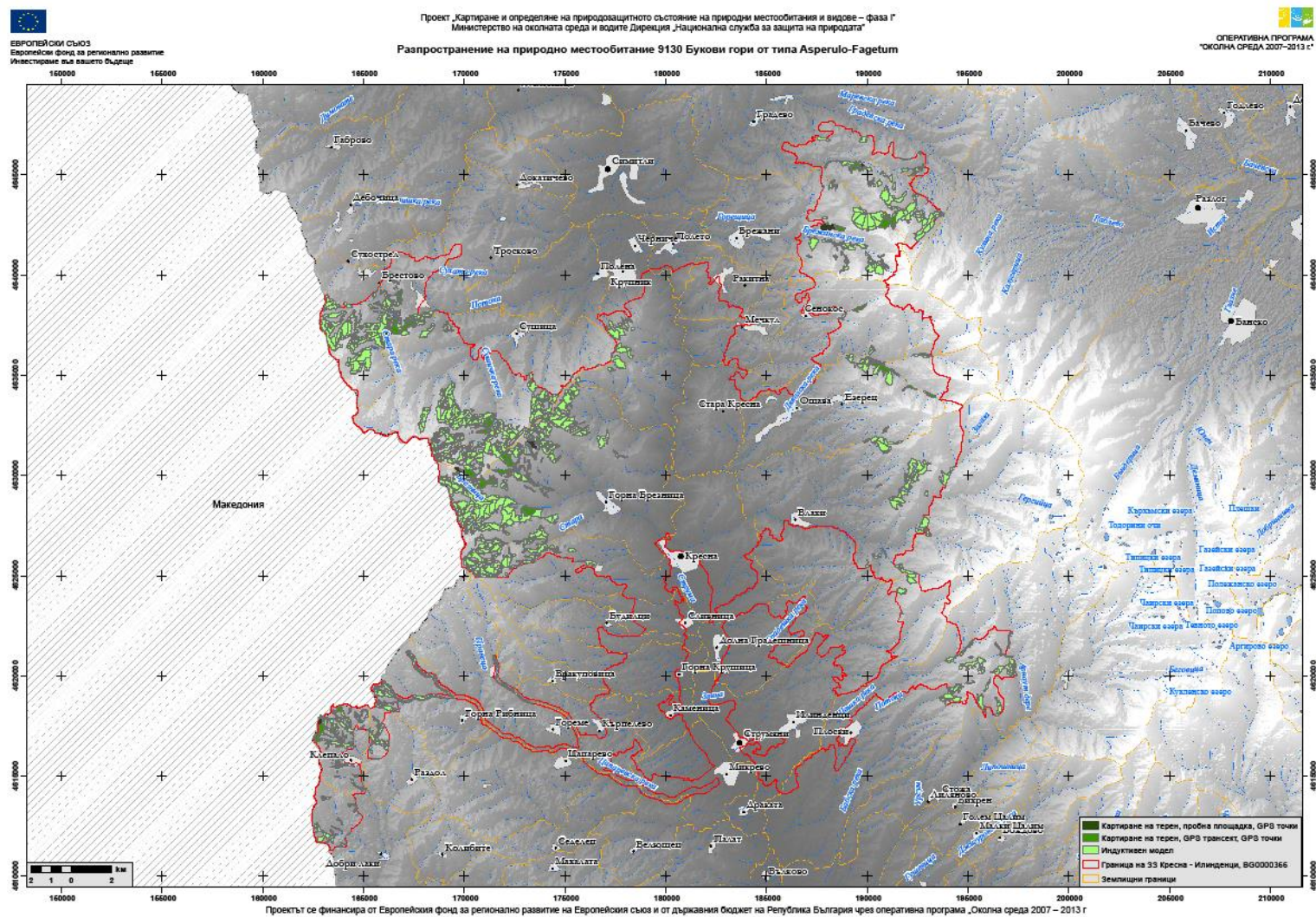
Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието в Алпийски и Континенталния биогеографски райони, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценка на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Изнасяне на мъртва дървесина“, „Природни нарушения и сукцесии“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 4 631 ha; умерено качество на данните („М“), отлична представителност („А“); Между 2 и 15 % от националната площ на местообитанието („В“); добра степен на съхранение („В“); отлична обща оценка („А“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален и Алпийски биогеографски район.

Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-лошо състояние по критерии „Структура и функции“ и неблагоприятно-незадоволително по „Бъдещи перспективи“ поради липсата на препоръчителните количества мъртва дървесина, недостатъчното участие на стари дървета, неправилно планирани и изведени сечи, пожари, паша и изнасянето на мъртва дървесина. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 12*.

Фигура 12: Карта на разпространението на природно местообитание 9130 в защитената зона

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и бяха извършени теренни измервания и експертна оценка в типични участъци на местообитанието (заложена случайна извадка от 90 опитни площи, с размер по 100 м²) в шест типични за местообитанието насаждения. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване. Набраните данни и информация, както и извършените анализи на тази база са структурирани в паспорти на изследваните пробни площи. Те са използвани при разработването на целите за природното местообитание в зоната.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България**²⁴ и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието** (*Приложение 6 към общия доклад за местообитанието*)²⁵, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на хабитатни биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 4 631 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 4631 ha. Същата площ е посочена и в актуалния	Поддържане на площ от най-малко 4 631 ha на местообитанието в защитената зона.

²⁴ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

²⁵ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			стандартен формуляр. При анализа на актуалните данни от горската инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.	
Структура и функции: Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглен)	Части от единицата	$\geq 0,6$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Благоприятно състояние на местообитанието има при средно претеглена пълнота на горите от местообитанието в зоната $\geq 0,6$, тъй като</p>	Поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) $\geq 0,6$

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>това осигурява наличието на достатъчно горски територии в различна фаза на развитие. Последното от своя страна гарантира дълготрайното просъществуване на местообитанието и обезпечаването на неговите водоохранни и почвозащитни функции, както и на среда за обитание на разнообразни видове (Nyland 2002).</p> <p>Според теренните измервания на екипа, осъществени през 2020 г. в 90 опитни площи, съчетани с анализ на данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0,6. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на тенденции за негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	%	<p>≥ 90% за F. sylvatica в монодоминантните букови гори на местообитанието.</p> <p>≥ 70% за F. sylvatica в смесените гори</p>	<p>Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Средно претегленото участие на F. sylvatica в състава на първия дървесен етаж следва да бъде повече от 70%, за да бъде постигнато</p>	<p>Поддържане на средно претегленото участие, както следва:</p> <p>≥ 90% за F. sylvatica в чисти букови гори на местообитанието.</p> <p>≥ 70% за F. sylvatica в смесените гори на местообитанието.</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
		на местообитанието.	<p>благоприятно състояние.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие за <i>F. sylvatica</i> в състава на първия дървесен етаж в чистите букови гори на местообитанието е 90%. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие за <i>F. sylvatica</i> в състава на първия дървесен етаж в смесените гори на местообитанието е повече от 60%. В лесоустройствените планове следващата стъпка е 70% и не са налични междинни стойности. Това означава, че реалната текуща стойност по този показател е най-малко 70%. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж	Години	≥ 100 г.	<p>Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Горите от това местообитание са предимно</p>	Поддържане на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) от ≥ 100 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
(средно претеглена)			<p>високостъблени и се стопанисват при максимална възраст от 120 г., в резултат от което се наблюдават участъци с нововъзобновена гора също както и по-стари гори. Именно наличието на нововъзобновени гори, както на и такива, които са близки до максималната възраст за стопанисване, обяснява посочената от Зингстра и др. 2009, среднопретеглена възраст от всички насаждения от най-малко 80 г., като благоприятна за това местообитание.</p> <p>Според теренните измервания на екипа, осъществени през 2020 г. в 90 опитни площи, съчетани с анализ на данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, възрастта на първия дървесен етаж е 100 г. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за конкретната зона. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на тенденции за негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Площ на горите във фаза на старост	ha	Най-малко 571,4 ha	Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост" е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими	Поддържане на площ от най-малко 571,4 ha гори във фаза на старост.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. Важно е да се отбележи, че за бука в семенните високостъблени гори, каквито са и тези в местообитанието на вида, фазата на старост настъпва при възраст на първия дървесен етаж от 160 г.</p> <p>Съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните, 571,4 ha гори от местообитанието в зоната, представляващи държавни горски територии, управлявани от Министерство на земеделието и храните са определени като Гори във фаза на старост. Това е близо 12% от горите от местообитанието в зоната и по този начин тя пълноценно допринася за достигането на благоприятно природозащитно състояние на местообитанието на ниво биогеографски регион по показател Гори във фаза на старост. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			Според заповедта, в тези насаждения за в бъдеще няма да бъдат водени сечи.	
Структура и функции: Количество мъртва дървесина	% или m^3/ha	Най -малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m^3/ha , включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо количество лежаща мъртва дървесина	<p>Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m^3/ha. Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 25 m^3/ha. Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m^3/ha или 10% от запаса на ha, или 25 m^3/ha.</p> <p>Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е поне 20 cm. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в</p>	<p>Подобряване на количеството на мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m^3/ha</p> <p>Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m^3/ha, в местообитанието</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (90 опитни площи, с размер по 100 м ²) в шест типични за местообитанието насаждения. Установеното количество мъртва дървесина е 5% от запаса на ha, а дебелината на мъртвите дървета е по-малка от целевата. Това ни дава основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като неблагоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в m ³ /ha. По тази причина е определена и междинна цел.	
Структура и функции: Наличие на големи/ биотопни дървета	Брой на ha	Най-малко 10 биотопни дървета на ha на възраст ≥ 120 г.	<p>Биотопното дърво следва да е на възраст ≥ 120 г. Тази възраст позволява образуване на кухни, важни за редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета. В горска инвентаризация не е предвидено набирането на данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (90 опитни площи, с размер по 100 м²) в шест типични за местообитанието насаждения. На базата на</p>	Увеличаване на броя на биотопни дървена до достигане на целева стойност от най-малко 10 дървета/ha на възраст ≥ 120 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			тези проучвания и по експертна преценка, при теренните проучвания в зоната през 2020 година, броят на големите/биотопни дървета е под целевата стойност. Следователно състоянието на местообитанието по този показател е необходимо да се подобри.	

Необходимост от промени в СФД:

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

Цитирана литература:

Nyland R. 2002. Silviculture concepts and applications, 2nd edition. Mc Graw-Hill, New York. ISBN-13: 978-1577665274.

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

14. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9150 ТЕРМОФИЛНИ БУКОВИ ГОРИ *CEPHALANTHERO-FAGION*

Идентификация

Природното местообитание представлява гори доминирани от обикновен бук (*Fagus sylvatica*) с най-малко 5 десети участие на вида в състава на първия дървесен етаж. Включва ксеротермофилни гори, развиващи се върху варовити, често плитки почви от типовете лесивирани файоземи (*Luvic Phaeozems*) и рендзини (*Rendzic Leptosols*). Основен дървесен вид е обикновеният бук (*Fagus sylvatica* subsp. *sylvatica* и *Fagus sylvatica* subsp. *moesiaca*). В състава на дървесния етаж участват още *Tilia tomentosa*, *T. cordata*, *Carpinus betulus* и *C. orientalis*. Към това местообитание се отнасят и буковите гори с участие на *Pinus nigra*, които имат реликтен характер и са сукцесионен стадий при смяната на черноборовите от букови гори. Храстовият етаж е изграден от *Acer campestre*, *Cornus mas*, *Fraxinus ornus* и *Ligustrum vulgare*. В тревния етаж участват видове, характерни за термофилните дъбови гори от клас *Quercetalia pubescenti-petraeae* и съюз *Quercion frainetto* (*Brachypodium pinnatum*, *Lathyrus niger*, *Mycelis muralis*, *Physospermum cornubiense*). Характерен белег е и участието на видове от сем. *Orchidaceae* (*Cephalanthera* spp., *Dactylorhiza cordigera*, *Epipactis* spp., *Neottia nidus-avis*, *Orchis pallens*).

Природозащитно състояние

Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 9150 е разпространено в Алпийския, Континенталния и Черноморския биогеографски райони. При докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Разпространение, Площ и Структура и функции, и неблагоприятно-незадоволително по Бъдещи перспективи, в трите биогеографски района.

Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието в Алпийски Континенталния и Черноморския биогеографски райони, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“. От докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Изнасяне на мъртва дървесина“, „Природни нарушения и сукцесии“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 146 ha; умерено качество на данните („М“); значителна представителност („С“); по-малко от 2% от националната площ на местообитанието („С“); добра степен на съхранение („В“); значима стойност на общата оценка („С“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален и Алпийски биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-незадоволително състояние по критерии „Структура и функции“ и „Бъдещи перспективи“ поради малкото участие и разпокъсаното разпространение на горите във фаза на старост, липсата на препоръчителните количества мъртва дървесина, недостатъчното участие на стари дървета, неправилно планирани и изведени сечи. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 13*.

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и беше извършена експертна оценка в типични участъци на местообитанието. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България**²⁶ и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието (Приложение 6 към общия доклад за местообитанието)**²⁷, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на хабитатни биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 146 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 146 ha. Същата площ е посочена и в актуалния стандартен формуляр. При анализа на актуалните данни от горската инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства,	Поддържане на площ от най-малко 146 ha на местообитанието в защитената зона.

²⁶ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

²⁷ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.	
Структура и функции: Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглен)	Части от единицата	$\geq 0,7$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Благоприятно състояние на местообитанието има при средно претеглена пълнота на горите от местообитанието в зоната $\geq 0,6$, тъй като това осигурява наличието на достатъчно горски територии в различна фаза на развитие. Последното от своя страна гарантира дълготрайното просъществуване на</p>	Поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) $\geq 0,7$

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>местообитанието и обезпечаването на неговите водоохранни и почвозащитни функции, както и на среда за обитание на разнообразни видове (Nyland 2002).</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0,7. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	%	<p>≥ 90% за <i>F. sylvatica</i> в монодоминантните букови гори на местообитанието.</p> <p>≥ 60% за <i>F. sylvatica</i> в смесените гори с участие на <i>Pinus nigra</i>.</p>	<p>Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>С цел постигане на благоприятно състояние средно претегленото участие на <i>F. sylvatica</i> в състава на първия дървесен етаж следва да бъде повече от 70% в монодоминантните букови гори на местообитанието и повече от 60 % в смесените гори с участие на <i>Pinus nigra</i>.</p> <p>Според данните от актуалната горска</p>	<p>Поддържане на средно претегленото участие, както следва:</p> <p>≥ 90% за <i>F. sylvatica</i> в чисти букови гори на местообитанието.</p> <p>≥ 60% за <i>F. sylvatica</i> в смесените гори с участието на <i>Pinus nigra</i>.</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на <i>F. sylvatica</i> в състава на първия дървесен етаж е 90% десети. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p> <p>Според данните на актуалната горска инвентаризация за територията на зоната, средно претегленото участие на бука, в състава на първия дървесен етаж в смесените гори на местообитанието е повече от 60%. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	≥ 100 г.	<p>Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Горите от това местообитание са предимно високостъблени и се стопанисват при максимална възраст от 120 г., в резултат от което се наблюдават участъци с нововъзобновена гора също както и по-стари гори. Именно наличието на нововъзобновени</p>	Поддържане на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) от ≥ 100 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>гори, както на и такива, които са близки до максималната възраст за стопанисване, обяснява посочената от Зингстра и др. 2009, среднопретеглена възраст от всички насаждения от най-малко 80 г., като благоприятна за това местообитание.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е 100 г. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Площ на горите във фаза на старост	% от площта на местообитание- то в зоната	Най-малко 10%	Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост" е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. Важно е да се отбележи, че за	Увеличаване на площта на горите във фаза на старост до достигане на целевата площ от 10% от площта на местообитанието в зоната.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>бука в семенните високостъблени гори, каквито са и тези в местообитанието на вида, фазата на старост настъпва при възраст на първи дървесен етаж от 160 г.</p> <p>Съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните, 12,7 ha гори от местообитанието в зоната, представляващи държавни горски територии, управлявани от Министерство на земеделието и храните са определени като Гори във фаза на старост. Това е близо 8.7% от горите от местообитанието в зоната. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p> <p>Според заповедта, в тези насаждения за в бъдеще няма да бъдат водени сечи.</p>	
Структура и функции: Количество мъртва дървесина	% или m ³ /ha	Най -малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m ³ /ha, включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо	Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m ³ /ha. Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 25	<p>Подобряване на количеството на мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m³/ha</p> <p>Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m³/ha, в местообитанието</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
		количество лежаща мъртва дървесина	<p>m³/ha. Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m³/ha – или 10% от запаса на ha, или 25 m³/ha.</p> <p>Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е поне 20 cm. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (90 опитни площи, с размер по 100 m²) в шест типични за местообитанието насаждения. Установеното количество мъртва дървесина е 5% от запаса на ha, а дебелината на мъртвите дървета е по-малка от целевата. Това ни дава основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като неблагоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в m³/ha. По тази</p>	

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			причина е определена и междинна цел.	
Структура и функции: Наличие на големи/ биотопни дървета	Брой на ha	Най-малко 10 биотопни дървета на ha на възраст ≥ 120 г.	<p>Биотопното дърво следва да е на възраст ≥ 120 г. Тази възраст позволява образуване на кухни, важни за редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета. В горска инвентаризация не е предвидено набирането на данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (90 опитни площи, с размер по 100 m^2) в шест типични за местообитанието насаждения. На базата на тези проучвания и по експертна преценка, при теренните проучвания в зоната през 2020 година, броят на големите/биотопни дървета е под целевата стойност. Следователно състоянието на местообитанието по този показател е необходимо да се подобри.</p>	Увеличаване на броя на биотопни дървена до достигане на целева стойност от най-малко 10 дървета/ha на възраст ≥ 120 г.

Необходимост от промени в СФД:

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

Цитирана литература:

Nyland R. 2002. Silviculture concepts and applications, 2nd edition. Mc Graw-Hill, New York. ISBN-13: 978-1577665274.

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

15. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9170 ДЪБОВО-ГАБЪРОВИ ГОРИ ОТ ТИПА *GALIO-CARPINETUM*

Идентификация

Природното местообитание представлява гори, с участие по-голямо или равно на 5 за обикновен габър (*Carpinus betulus*) и обикновен горун (*Quercus dalechampii*) или за смесени дървостои от тези видове. В част от тях съществено участие има и обикновения бук (*Fagus sylvatica*). Формирани са на границата между нископланинския район на смесените широколистни гори и нископланинския пояс на горуните буковите и иглолистните гори при надморска височина над 500-600 m. Срещат се в почти всички планини в България - Стара планина, Предбалкана, Витоша, Люлин, Лозенска планина, Средна гора, Североизточна Рила, северните склонове на Западните и Централните Родопи, Западните гранични планини и др., където заемат предимно сенчести изложения. В етажа на дърветата участие имат и *Acer campestre*, *A. hyrcanum*, *A. platanoides*, *Cerasus avium* (= *Prunus avium*), *Fraxinus excelsior*, *Sorbus torminalis*, *Tilia cordata*, *T. platyphyllos* и рядко *Quercus cerris* и *Q. frainetto*.

Природозащитно състояние

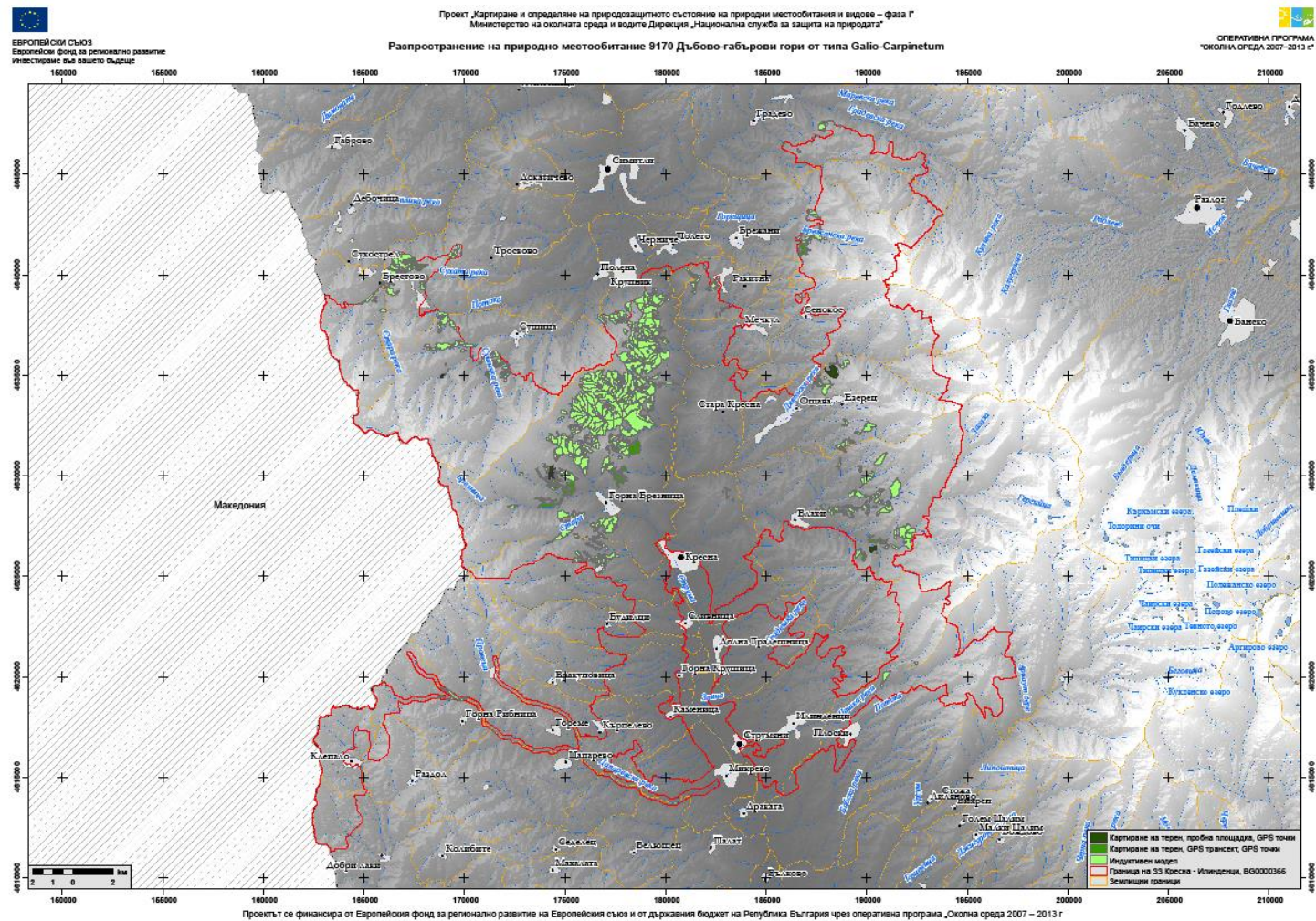
Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 9170 е разпространено в Алпийския, Континенталния и Черноморския биогеографски райони. При докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Разпространение, Площ и Структура и функции и в трите биогеографски района. Състоянието по Бъдещи перспективи е неблагоприятно-незадоволително за Алпийския и Черноморския райони и благоприятно за Континенталния биогеографски район.

Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието в трите биогеографски района, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Интензивна паша от домашни животни“, „Изнасяне на мъртва дървесина“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 3 172 ha; умерено качество на данните („М“), отлична представителност („А“); до 2 % от националната площ на местообитанието („С“); добра степен на съхранение („В“); добра общата оценка („В“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален и Алпийски биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-лошо състояние по критерии „Структура и функции“ и неблагоприятно-незадоволително състояние по „Бъдещи перспективи“ поради малкото участие и разпокъсаното разпространение на горите във фаза на старост, липсата на препоръчителните количества мъртва дървесина, недостатъчното участие на стари дървета, пожари и залесяване с екзоти. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 14*.

Фигура 14: Карта на разпространението на природно местообитание 9170 в защитената зона

Горите от това местообитание в зоната са с издънков произход, тъй като са стопанисвани с голи сечи след множество ротации.

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и бяха извършени теренни измервания и експертна оценка в типични участъци на местообитанието (заложена случайна извадка от 75 опитни площи, с размер по 100 m²) в пет типични за местообитанието насаждения. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване. Набраните данни и информация, както и извършените анализи на тази база са структурирани в паспорти на изследваните пробни площи. Те са използвани при разработването на целите за природното местообитание в зоната.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България**²⁸ и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието** (*Приложение 6 към общия доклад за местообитанието*)²⁹, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на хабитатни биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 3172 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 3 172 ha. Същата площ е посочена и в актуалния	Поддържане на площ от най-малко 3172 ha на местообитанието в защитената зона.

²⁸ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

²⁹ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>стандартен формуляр.</p> <p>Пожарът през 2017 г. в района на Кресна не е довел до увреждане на площи от местообитанието, доколкото той е обхванал най-вече иглолистни култури. При анализа на актуалните данни от горската инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени други обстоятелства, определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.</p>	
<p>Структура и функции:</p> <p>Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглен)</p>	Части от единицата	≥ 0.7	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи</p>	<p>Поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) ≥ 0.7.</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Благоприятно състояние на местообитанието има при средно притеглена пълнота на горите от местообитанието в зоната $\geq 0,6$, тъй като това осигурява наличието на достатъчно горски територии в различна фаза на развитие. Последното от своя страна гарантира дълготрайното просъществувание на местообитанието и обезпечаването на неговите водоохранни и почвозащитни функции, както и на среда за обитание на разнообразни видове (Nyland 2002)</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0,8. По време на теренната работа през 2020 г. беше установено, че в значителна част от издънковите насаждения са водени възобновителни сечи през последните години, което е довело до намаляване на пълнотата като средно притеглена стойност. В горите от местообитанието в зоната се водят сечи за трансформацията на издънковите гори в семенни. Целевата стойност на показателя е необходимо да бъде 0.7, за да може процесите на трансформация да бъдат завършени успешно. След трансформиране на издънковите гори в семенни, ще бъде</p>	

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			поставена нова целева стойност.	
Структура и функции: Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	Средно претеглено участие в части от десетицата	$\geq 90\%$ за <i>C. betulus</i> и/или <i>Q. dalechampii</i> ; или комбинации от тези видове в първия дървесен етаж.	<p>Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Средно претегленото участие на <i>C. betulus</i> и/или <i>Q. dalechampii</i>; или комбинации от тези видове в първия дървесен етаж следва да бъде повече от 50%, за да бъде постигнато благоприятно състояние (Зингстра и др. 2009). Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на вида в състава на първия дървесен етаж е 90%. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна.</p> <p>По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	Поддържане на средно претегленото участие на <i>C. betulus</i> и/или <i>Q. dalechampii</i> ; или комбинации от тези видове, в състава на първия дървесен етаж $\geq 90\%$.
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж	Години	≥ 80 г.	Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.	Поддържане на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) ≥ 80 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
(средно претеглена)			<p>Горите от това местообитание в зоната са предимно с издънков произход, тъй като са стопанисвани с голи сечи, в продължение на множество ротации. Кореновата система е по-стара от надземните стъбла, в резултат на което след 80 годишна възраст, последните започват да суховършат и постепенно да загиват (Маринов и др. 1995). Това обосновава благоприятната средна възраст на първия дървесен етаж за това местообитание в зоната, да бъде ≥ 80 г. Тази целева стойност може да бъде променена след успешното приключване на процеса по трансформация на издънковите гори в семенни гори.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е повече от 80 г. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Площ на горите във фаза на старост	% от площта на местообитанието в зоната	Най-малко 10%	Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост“ е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от	Увеличаване на площта на горите във фаза на старост до достигане на целевата площ от 10% от площта на местообитанието в зоната.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество.</p> <p>Дърветата в издънковите гори са с по-кратък живот, поради големия брой ротации и изтощаване на кореновата система. Поради тази причина възрастта при която такава гора може да придобие характеристики на гора във фаза на старост е по-ниска, обикновено над 80 г.</p> <p>Съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните, 315,7 ha гори от местообитанието в зоната (9,95%), представляващи държавни горски територии, управлявани от Министерство на земеделието и храните са определени като Гори във фаза на старост. Местообитанието е в неблагоприятно състояние по този показател.</p> <p>Според заповедта, в тези насаждения за в бъдеще няма да бъдат водени сечи. В резултат на естествените процеси, издънковите гори ще бъдат трансформирани в семенни гори, но това ще бъде много продължителен процес. След естественото преобразуване на тези</p>	

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			гори, целевата стойност може да бъде променена.	
Структура и функции: Количество мъртва дървесина	% или m^3/ha	Най -малко 10% от запаса, но не по-малко от 10 m^3/ha , включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо количество лежаща мъртва дървесина	<p>Дърветата в издънковите гори са с по-кратък живот, поради големия брой ротации и изтощаване на кореновата система. Това определя по-малък диаметър на мъртвите дървета – стоящи и лежащи. В тази връзка количеството мъртва дървесина не би могла да достигне стойност по-голяма от 10 m^3/ha.</p> <p>Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m^3/ha. Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 10 m^3/ha. Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m^3/ha – или 10% от запаса на ha, или 10 m^3/ha.</p> <p>Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е поне 20 cm. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10</p>	<p>Поддържане на количеството на мъртва дървесина от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 10 m^3/ha</p> <p>Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m^3/ha, в местообитанието чрез теренни проучвания до 2025 г.</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (75 опитни площи, с размер по 100 м²) в пет типични за местообитанието насаждения. Установеното количество мъртва дървесина е до 13 % от запаса на ha. Количеството на мъртвата дървесина е определено на 10 м³/ha, поради спецификата на насажденията - запас 100-150 м³/ha, със среден диаметър на дърветата 20-26 cm. Това ни дава основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като благоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в м³/ha. По тази причина е определена и междинна цел.</p>	
Структура и функции. Наличие на големи/биотопни	Брой на ha	Най-малко 10 биотопни дървета на ha на възраст ≥ 80 г.	Биотопни са дърветата, които притежават характеристики, осигуряващи местообитания за други живи организми. Тази възраст позволява образуване на кухни, важни за	Увеличаване на броя на биотопни дървена до достигане на целева стойност от най-малко 10 дървета/ha, на възраст ≥ 80 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
дървета			<p>редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Това са предимно дървета на по-голяма възраст от основния дървостой.</p> <p>Дърветата в издънковите гори са с кратък живот, поради големия брой ротации и изтощаване на кореновата система. Поради тази причина възрастта при която дърветата от такава гора могат да придобият характеристики на биотопни дървета е пониска, обикновено над 80 г. Това е възрастта, която възприемаме като целева биотопните дървета в това местообитание в зоната.</p> <p>Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета. В горска инвентаризация не е предвидено набирането на данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (75 опитни площи, с размер по 100 м²) в пет типични за местообитанието насаждения. На базата на тези измервания и по експертна преценка, при теренните проучвания в зоната през 2020 година, броят на големите/биотопни дървета е под целевата стойност. Следователно</p>	

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			състоянието на местообитанието по този показател е необходимо да се подобри.	

Необходимост от промени в СФД:

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

Цитирана литература:

Nyland R. 2002. Silviculture concepts and applications, 2nd edition. Mc Graw-Hill, New York. ISBN-13: 978-1577665274.

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

Маринов М, К Костадинов, Г Попов и кол. 1995. Дъбовите гори в България, Земиздат, София

16. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9180* СМЕСЕНИ ГОРИ ОТ ТИПА *TILIO-ACERION* ВЪРХУ СИПЕИ И СТЪРМНИ СКЛОНОВЕ

Идентификация

Природното местообитание е представено от сенчести и влажни смесени първични или вторични широколистни гори с многовидов дървесен етаж и участие ≥ 5 за *Acer* spp., *Tilia* spp., и *Fraxinus* spp., с различно съотношение на видовете. Най-често заемат повече или по-малко стръмни и отвесни скални склонове, сипеи или неравни колувиални наноси, по-често на варовик. Тревният етаж е представен от видове, характерни за буковите гори. В типичния случай в Европа съобществата от този тип се срещат на силикатни скали, а в България по-често на варовик. Малки промени в условията на субстратите или във влажността водят до преход към букови гори (при увеличаване на влажността и *Cephalanthero-Fagion*, *Luzulo-Fagion* или *Asperulo-Fagetum*) или към термофилни дъбови гори при ксерофитни условия.

Природозащитно състояние

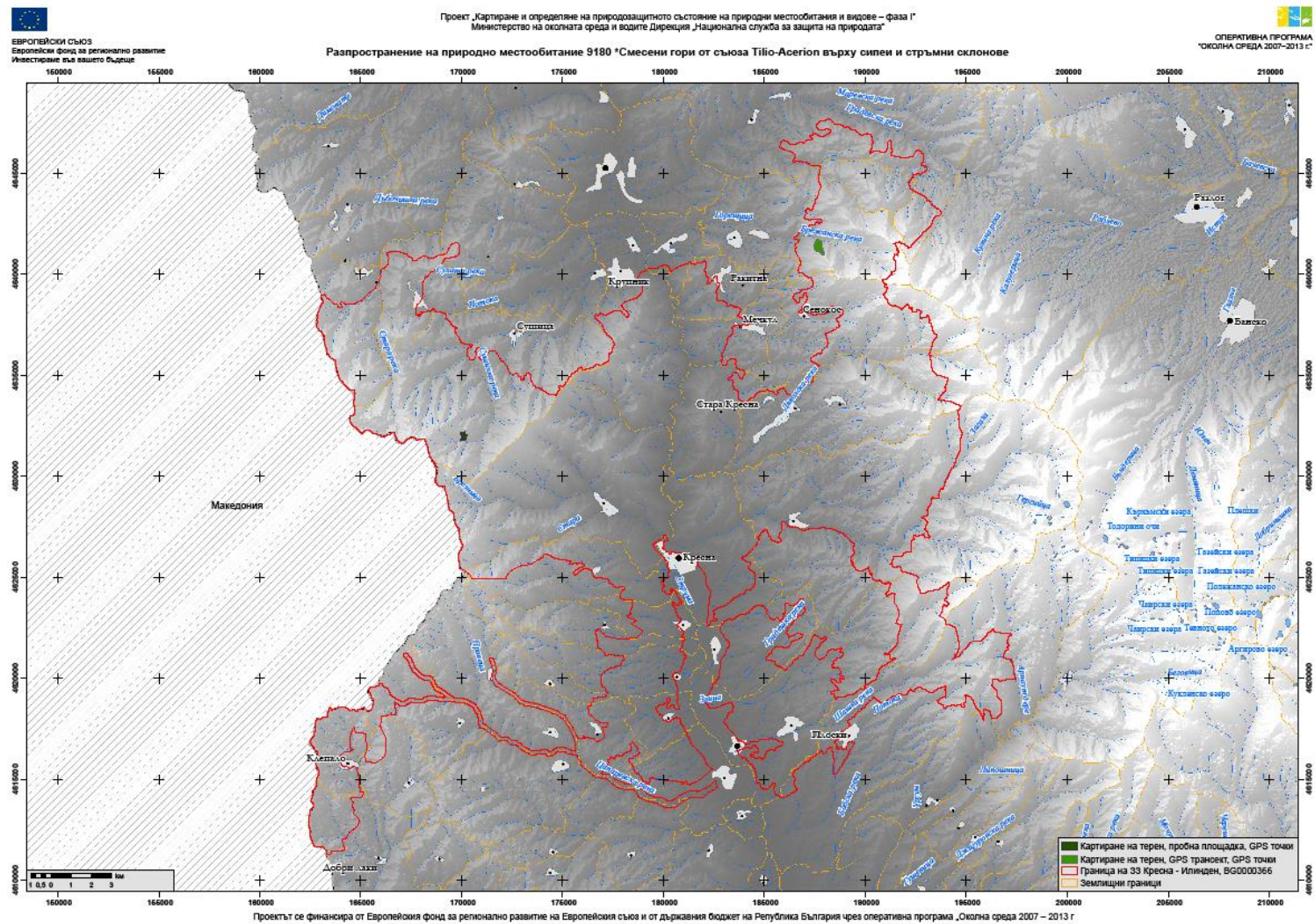
Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 9180 е разпространено в Алпийския, Черноморския и Континенталния биогеографски райони. При докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Разпространение, Площ и Структура и функции Алпийския биогеографски район. В черноморския район състоянието по Разпространение и Площ е неизвестно, а по Структура и функции е благоприятно. В Континенталния биогеографски район състоянието по Разпространение и Структура и функции е благоприятно, а по Площ неизвестно. Състоянието по Бъдещи перспективи е неблагоприятно-незадоволително за трите биогеографски района.

Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Нерегламентирано и неправилно добиване на недървесни горски ресурси“ и „Природни нарушения и сукцесии“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 3,2 ha; добро качество на данните („G“), значителна представителност („C“); до 2% от националната площ („C“); добра степен на съхранение („B“); значима стойност на общата оценка („C“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-лошо състояние по критерии „Структура и функции“ и „Бъдещи перспективи“ поради малкото участие и разпокъсаното разпространение на горите във фаза на старост, липсата на препоръчителните количества мъртва дървесина, недостатъчното участие на стари дървета, неправилно планирани и изведени сечи и изнасянето на мъртва дървесина. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 15*.

Фигура 15: Карта на разпространението на природно местообитание 9180 в защитената зона

Тези гори заемат много малка площ и са разположени на стръмни терени. Поради това те не се стопанисват.

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и беше извършена експертна оценка в типични участъци на местообитанието. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България**³⁰ и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието (Приложение 6 към общия доклад за местообитанието)**³¹, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на хабитатни биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 3,2 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 3,2 ha. Същата площ е посочена и в актуалния стандартен формуляр.	Поддържане на площ от най-малко 3,2 ha на местообитанието в защитената зона.

³⁰ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

³¹ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			При анализа на актуалните данни от горската инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.	
Структура и функции: Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглен)	Части от единицата	$\geq 0,8$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0,8. По време на теренната работа през 2020 г. не</p>	Поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) $\geq 0,8$

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.	
Структура и функции: Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	%	>90% за който и да е от дървесните видове или смесени дървостои на 2 или 3 от видовете, в които те присъстват с участие 3. Видове: <i>Fagus sylvatica</i> , <i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Acer platanoides</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> , <i>Ulmus glabra</i> , <i>Tilia platyphyllos</i> , <i>Tilia cordata</i> , <i>Carpinus betulus</i> ;	<p>Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на обикновен явор (<i>Acer pseudoplatanus</i>), хиркански клен (<i>Acer hyrcanum</i>) и обикновен бук (<i>Fagus sylvatica</i>) в състава на първия дървесен етаж е 9 десети. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	Поддържане на средно претегленото участие на обикновен явор (<i>Acer pseudoplatanus</i>), хиркански клен (<i>Acer hyrcanum</i>) и обикновен бук (<i>Fagus sylvatica</i>) в състава на първия дървесен етаж $\geq 90\%$.
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж	Години	По-голяма от 80 г.	<p>Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Според данните от актуалната горска</p>	Поддържане на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена), от поне 80 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
(средно претеглена)			инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е 80 г. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.	
Структура и функции: Площ на горите във фаза на старост	-% от площта на местообитанието в зоната	100%	<p>Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост“ е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. Важно е да се отбележи, че за семенните горите от местообитанието, фазата на старост настъпва при възраст на първи дървесен етаж от 160 г.</p> <p>Тези гори заемат много малка площ и са разположени на стръмни терени. Поради тази причина те не се стопанисват. Цялата площ на това местообитание следва да се определи като гори във фаза на старост.</p>	Подобряване на площта на горите във фаза на старост до достигане на целевата стойност от 100% от площта на местообитанието.
Структура и	% или	Най -малко 10%	Предложеният параметър определя мъртвата	Подобряване на количеството на

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
функции: Количество мъртва дървесина	m ³ /ha	от запаса, но не по-малко от 25 m ³ /ha, включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо количество лежаща мъртва дървесина	<p>дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m³/ha. Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 20 m³/ha. Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m³/ha – или 10% от запаса на ha, или 25 m³/ha.</p> <p>Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е поне 20 cm. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е извършена експертна преценка. Установеното количество мъртва дървесина е под 10% от запаса на ha, а дебелината на мъртвите</p>	<p>мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m³/ha</p> <p>Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m³/ha, в местообитанието .</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			дървета е по-малка от целевата. Това ни дава основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като неблагоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в m ³ /ha. По тази причина е определена и междинна цел.	

Необходимост от промени в СФД:

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

17. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9260 ГОРИ ОТ *CASTANEA SATIVA*

Идентификация

Природното местообитание представлява гори, с участие по-голямо или равно на 3 десети за обикновен кестен (*Castanea sativa*). Разпространени са главно в Беласица, Славянка, Огражден и Берковския Балкан (Западна Стара планина). Развиват се в габърново-горуновия и буковия горски пояс във височинния диапазон от 300 до 1150 m (оптимум 400-700 m надм. вис.) върху склонове с различен наклон и предимно сенчести изложения и при умерен, сравнително влажен климат. В дървесния етаж като съдоминанти се срещат *Acer campestre*, *A. pseudoplatanus*, *A. tataricum*, *Betula pendula*, *Carpinus betulus*, *Fagus sylvatica*, *Platanus orientalis*, *Populus tremula*, *Quercus petrea*, *Q. frainetto*, *Tilia platyphyllos*, *T. tomentosa* и др.

Природозащитно състояние

Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 9260 е разпространено в Алпийския и Континенталния биогеографски райони. При докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Площ и Структура и функции, и в неизвестно състояние по отношение на Разпространение, и в двата биогеографски района. По Бъдещи перспективи състоянието е неблагоприятно-незадоволително в двата биогеографски района.

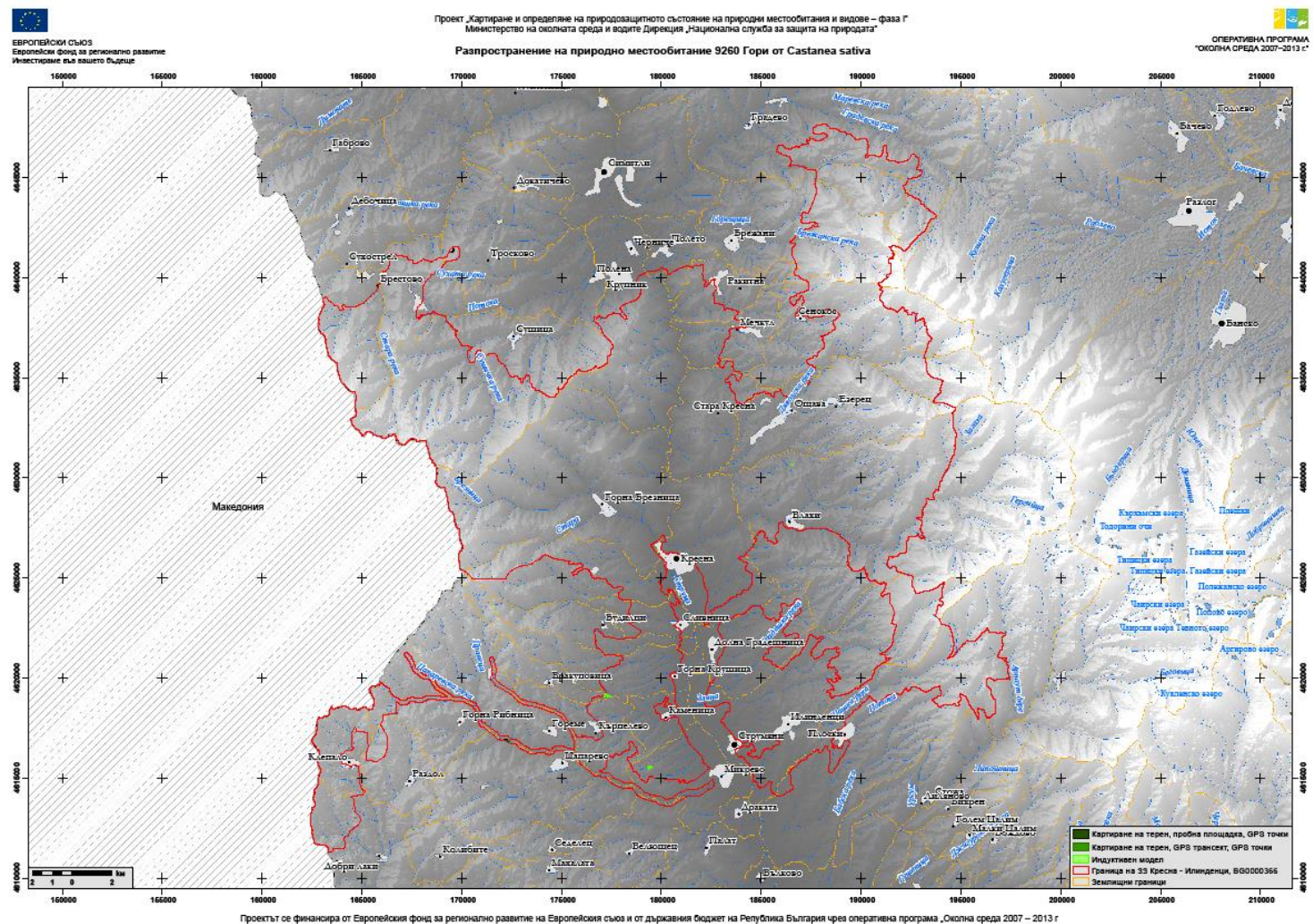
Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Нерегламентирано и неправилно добиване на недървесни горски ресурси“ и „Природни нарушения и сукцесии“. Други влияния и заплахи, които са от значение са „Паша“, „Естествени сукцесионни изменения“ и „Изнасяне на мъртва дървесина“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 5 ha; умерено качество на данните („М“), значителна представителност („С“); до 2 % от националната площ на местообитанието („С“); добра степен на съхранение („В“); значима стойност на общата оценка („С“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален биогеографски район. Съгласно

специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-лошо състояние по критерии „Структура и функции“ и „Бъдещи перспективи“ поради малкото участие и разпокъсаното разпространение на горите във фаза на старост, липсата на препоръчителните количества мъртва дървесина, недостатъчното участие на стари дървета, липса на консервационно значими видове и изнасянето на мъртва дървесина. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 16*.

Фигура 16: Карта на разпространението на природно местообитание 9260 в защитената зона

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и беше извършена експертна оценка в типични участъци на местообитанието. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България**³² и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието (Приложение 6 към общия доклад за местообитанието)**³³, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на хабитатни биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 5 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 5 ha. Същата площ е посочена и в актуалния стандартен формуляр. При анализа на актуалните данни от горската инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи	Поддържане на площ от най-малко 5 ha на местообитанието в защитената зона.

³² <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

³³ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.	
Структура и функции: Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглен)	Части от единицата	$\geq 0,7$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Благоприятно състояние на местообитанието има при средно претеглена пълнота на горите от местообитанието в зоната $\geq 0,6$, тъй като това осигурява наличието на достатъчно горски територии в различна фаза на развитие. Последното от своя страна гарантира дълготрайното просъществуване на</p>	Подобряване на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) така че да бъде постигната целевата стойност от $\geq 0,8$

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>местообитанието и обезпечаването на неговите водоохранни и почвозащитни функции, както и на среда за обитание на разнообразни видове (Nyland 2002).</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0,8. По време на теренната работа през 2020 г. беше установено съхнене на дървета, довело до намаляване на пълнотата до 0.7.</p>	
Структура и функции: Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	Средно претеглено участие в части от десетицата	$\geq 70\%$ за <i>Castanea sativa</i>	<p>Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Средно претегленото участие на <i>C. sativa</i> в състава на първия дървесен етаж следва да бъде $\geq 70\%$, за да бъде постигнато благоприятно състояние (Зингстра 2009) .</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на <i>Castanea sativa</i> в състава на първия дървесен етаж е 70%. По време на теренната работа през 2020 г. се установи постепенна сукцесия на смяна на кестена от неговите спътници,</p>	Поддържане на средно претегленото участие на <i>Castanea sativa</i> в състава на първия дървесен етаж $\geq 70\%$.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			което се потвърждава и от Zlatanov, за други части на разпространение на местообитанието в страната (2013).	
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	≥ 80 г.	<p>Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е 35 г. Следователно природозащитното състояние по този показател е необходимо да се подобри. Местообитанието представлява изкуствени насаждения с влошено санитарно състояние. Поради тази причина целевата стойност е определена на ≥ 80 години.</p> <p>Горите от това местообитание в зоната са горски култури. Поради тази причина те не притежават всички качества на естествените гори от местообитанието на този етап. В бъдеще обаче има потенциал това да се случи, тъй като те не подлежат на активна стопанска дейност. Като допълнение може да се спомене, че хабитата е рядък за България и дори малки площи от него са важни.</p>	Подобряване на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена), така че тя да достигне целевата стойност от ≥ 80 г.
Структура и функции:	% или	Най -малко 10% от запаса, но не	Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на	Подобряване на количеството на мъртва дървесина до достигане на

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Количество мъртва дървесина	m ³ /ha	по-малко от 20 m ³ /ha, включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо количество лежаща мъртва дървесина	<p>насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m³/ha. Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 20 m³/ha. Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m³/ha – или 10% от запаса на ha, или 20 m³/ha.</p> <p>Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е поне 20 cm. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е извършена експертна преценка. Установеното количество мъртва дървесина под 10 % от запаса на ha, а дебелината на мъртвите дървета е по-малка от целевата. Това ни дава</p>	<p>целева стойност от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 20 m³/ha.</p> <p>Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m³/ha, в местообитанието.</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като неблагоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в m ³ /ha. По тази причина е определена и междинна цел.	

Необходимост от промени в СФД:

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

Цитирана литература:

Nyland R. 2002. Silviculture concepts and applications, 2nd edition. Mc Graw-Hill, New York. ISBN-13: 978-1577665274.

Zlatanov T, P Schleppi, I Velichkov, G Hinkov, M Georgieva, O Eggertsson, M Zlatanova, H Vacik. 2013. Structural diversity of abandoned chestnut (*Castanea sativa* Mill.) dominated forests: Implications for forest management. Forest Ecology and Management 291: 326–335. ISSN: 0378–1127.

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

18. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9410 АЦИДОФИЛНИ ГОРИ ОТ *PICEA* В ПЛАНИНСКИЯ ДО АЛПИЙСКИЯ ПОЯС (*VACCINIO-PICEETEA*)

Идентификация

Природното местообитание представлява гори, доминирани от обикновен смърч (*Picea abies*) с най-малко 4 десети участие на вида в състава на първия дървесен етаж. Най-големи площи заемат в Родопите, Рила, Пирин, по-ограничено се срещат в Западна и Средна Стара планина, Витоша и Осоговска планина. Основното развитие на смърчовите фитоценози е между 1500-1600 и 1900-2100 m н.в. В затворени котловини и дълбоки долини, главно в Родопите, където се наблюдават температурни инверсии, се създават условия за развитие на смърчови фитоценози и при 1200 m н.в. Предпочитани са северните изложения и заравнените терени или склоновете с умерен наклон. Основните скали и почвите са кисели. Към горната граница на гората почвите са тъмноцветни планинско-горски (*Mollic Cambisols*), а на по-малка надморска височина - кафяви горски (*Eutric Cambisols*). Рядко (главно в Средните Родопи) смърчови монодоминантни и полидоминантни гори се развиват и на варовити, хумусно-карбонатни почви (*Rendzic Leptosols*). В горната зона на разпространението си (1700-2100 m надм. вис.) горите от обикновен смърч са предимно монодоминантни, с участие на бяла мура (*Pinus peuce*) и бял бор (*Pinus sylvestris*). В долната част на разпространението си (1200-1800 m надм. вис.) горите от обикновен смърч по-често са смесени с участие на обикновена ела (*Abies alba*), бял бор (*Pinus sylvestris*) и обикновен бук (*Fagus sylvatica*). Поради високия склоп на голяма част от смърчовите гори, в тях почти не се развива храстов, а в някои случаи и тревен етаж.

Природозащитно състояние

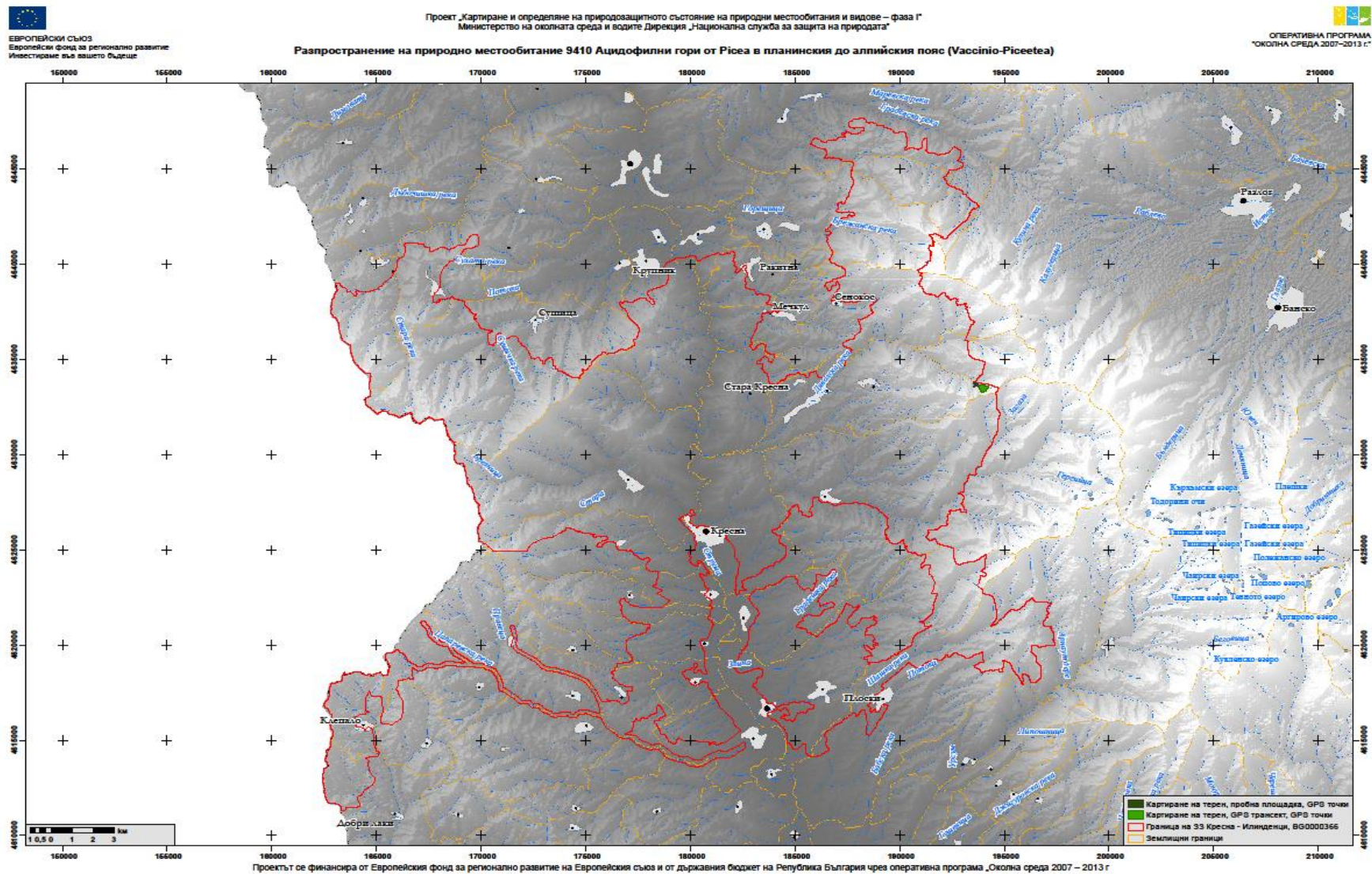
Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 9410 е разпространено в Алпийския и Континенталния биогеографски райони. При докладването по чл.17 от Директива за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Разпространение, Площ и Структура и функции, и в неблагоприятно-незадоволително по Бъдещи перспективи, в двата биогеографски района.

Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителното влияние и заплаха е „Рекреация и туризъм“. Други влияния и заплахи, които са от значение са „Природни нарушения и сукцесии“ и „Изнасяне на мъртва дървесина“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 7,85 ha; добро качество на данните („G“), добра представителност („B“); до 2 % от националната площ („C“); отлична степен на съхранение („A“); добра обща оценка („B“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Алпийски биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в благоприятно състояние по критерии „Структура и функции“ и „Бъдещи перспективи“. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 17*.

Фигура 17: Карта на разпространението на природно местообитание 9410 в защитената зона

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и беше извършена експертна оценка в типични участъци на местообитанието. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България**³⁴ и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието (Приложение 6 към общия доклад за местообитанието)**³⁵, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на хабитатни биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 7,85 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 7,85 ha. Същата площ е посочена и в актуалния стандартен формуляр. При анализа на актуалните данни от горската	Поддържане на площ от най-малко 7,85 ha на местообитанието в защитената зона.

³⁴ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

³⁵ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.	
Структура и функции: Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Части от единицата	$\geq 0,8$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0,8. По време на теренната работа през 2020 г. беше установено, че в полигоните на</p>	Подобряване на пълнотата на първия дървесен етаж (средно претеглена) до достигане на целева стойност от $\geq 0,8$

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			местообитанието са извеждани сечи и пълнотата е намалена до 0.6. Настоящото състояние е следствие от рутинна стопанска дейност и е временно състояние, а не влошаване.	
Структура и функции: Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	%	>80% за <i>Picea abies</i>	<p>Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Средно претегленото участие на смърча в състава на първия дървесен етаж следва да бъде повече от 60%, за да бъде постигнато благоприятно състояние. Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на вида в състава на първия дървесен етаж е 80%. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	Поддържане на средно претегленото участие на <i>Picea abies</i> в състава на първия дървесен етаж $\geq 80\%$.
Структура и функции: Средна	Години	≥ 120 г.	Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според	Поддържане на средната възраст на първия дървесен етаж (средно

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)			<p>площите на отделните полигони.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е 120 г. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	претеглена) ≥ 120 г.
Структура и функции: Площ на горите във фаза на старост	% от площта на местообитанието в зоната	Най-малко 10%	<p>Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост“ е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. Важно е да се отбележи, че за горите от обикновен смърч, фазата на старост настъпва при възраст на първи дървесен етаж от 160 г.</p> <p>Съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните, 0,3 ha гори от местообитанието в зоната, представляващи държавни горски</p>	Увеличаване на площта на горите във фаза на старост до достигане на целевата площ от 10% от площта на местообитанието в зоната.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>територии, управлявани от Министерство на земеделието и храните са определени като Гори във фаза на старост. Това е близо 4% от горите от местообитанието. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p> <p>Според заповедта, в тези насаждения за в бъдеще няма да бъдат водени сечи.</p>	
Структура и функции: Количество мъртва дървесина	% или m^3/ha	Най -малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m^3/ha , включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо количество лежаща мъртва дървесина	<p>Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m^3/ha. Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 25 m^3/ha. Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m^3/ha – или 10% от запаса на ha, или 25 m^3/ha.</p> <p>Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е поне 20 cm. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за</p>	<p>Подобряване на количеството на мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 25 m^3/ha</p> <p>Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m^3/ha, в местообитанието</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е извършена експертна преценка. Установеното количество мъртва дървесина е под 5 % от запаса на ha, а дебелината на мъртвите дървета е по-малка от целевата. Това ни дава основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като неблагоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в m^3/ha. По тази причина е определена и междинна цел.</p>	
Структура и функции: Наличие на големи/ биотопни дървета	Брой на ha	Най-малко 10 биотопни дървета на ha на възраст ≥ 120 г.	Биотопното дърво следва да е на възраст ≥ 120 г. Тази възраст позволява образуване на кухни, важни за редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета. В горска инвентаризация не е предвидено набирането	Увеличаване на броя на биотопни дървена до достигане на целева стойност от най-малко 10 дървета/ ha на възраст ≥ 120 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>на данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е извършена експертна преценка. На базата на тези проучвания е констатирано, че броят на големите/биотопни дървета е под целевата стойност. Следователно състоянието на местообитанието по този показател е необходимо да се подобри.</p>	

Необходимост от промени в СФД:

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

Цитирана литература:

Nyland R. 2002. Silviculture concepts and applications, 2nd edition. Mc Graw-Hill, New York. ISBN-13: 978-1577665274.

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

19. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9530* СУБСРЕДИЗЕМНОМОРСКИ БОРОВИ ГОРИ С ЕНДЕМИЧНИ ПОДВИДОВЕ ЧЕРЕН БОР

Идентификация

Природното местообитание представлява гори, доминирани от черен бор (*Pinus nigra*) с най-малко 4 десети участие на вида в състава на първия дървесен етаж. Преобладаващата част от черноборовите гори в съвременната растителна покривка на България се намират между (600) 800 и 1300-1500 m надм. вис., най-често в условията на силно пресечен релеф. Най-широко разпространение имат в Родопите, Влахина планина и Пирин, сравнително по-ограничено се срещат в Славянка, Рила, Осогово, ниските планини в Западна България, Стара планина и Предбалкана. Черният бор образува както монодоминантни (преобладаващата част от ценозите), така и смесени съобщества с други иглолистни или широколистни дървесни видове, които по своите екологични характеристики са ксеротермни или мезоксерофитни. Нерядко в ролята на субдоминанти или като примес, привнасяйки мезофилни черти във фитоценозите, се явяват *Quercus dalechampii*, *Fagus sylvatica*, *Carpinus betulus*, по-рядко *Abies alba*, *Fraxinus excelsior*, *Picea abies*, а на някои места се среща и *Abies alba* subsp. *borisii-regis*. Съставът на храстовия синузий не се променя съществено (*Carpinus orientalis*, *Clematis vitalba*, *Cornus mas*, *Corylus avellana*, *Cotinus coggygia*, *Daphne mezereum*, *Juniperus communis*, *J. oxycedrus*, *Rubus* spp., рядко *Arctostaphylos uva-ursi*), но обилието им е силно ограничено.

Природозащитно състояние

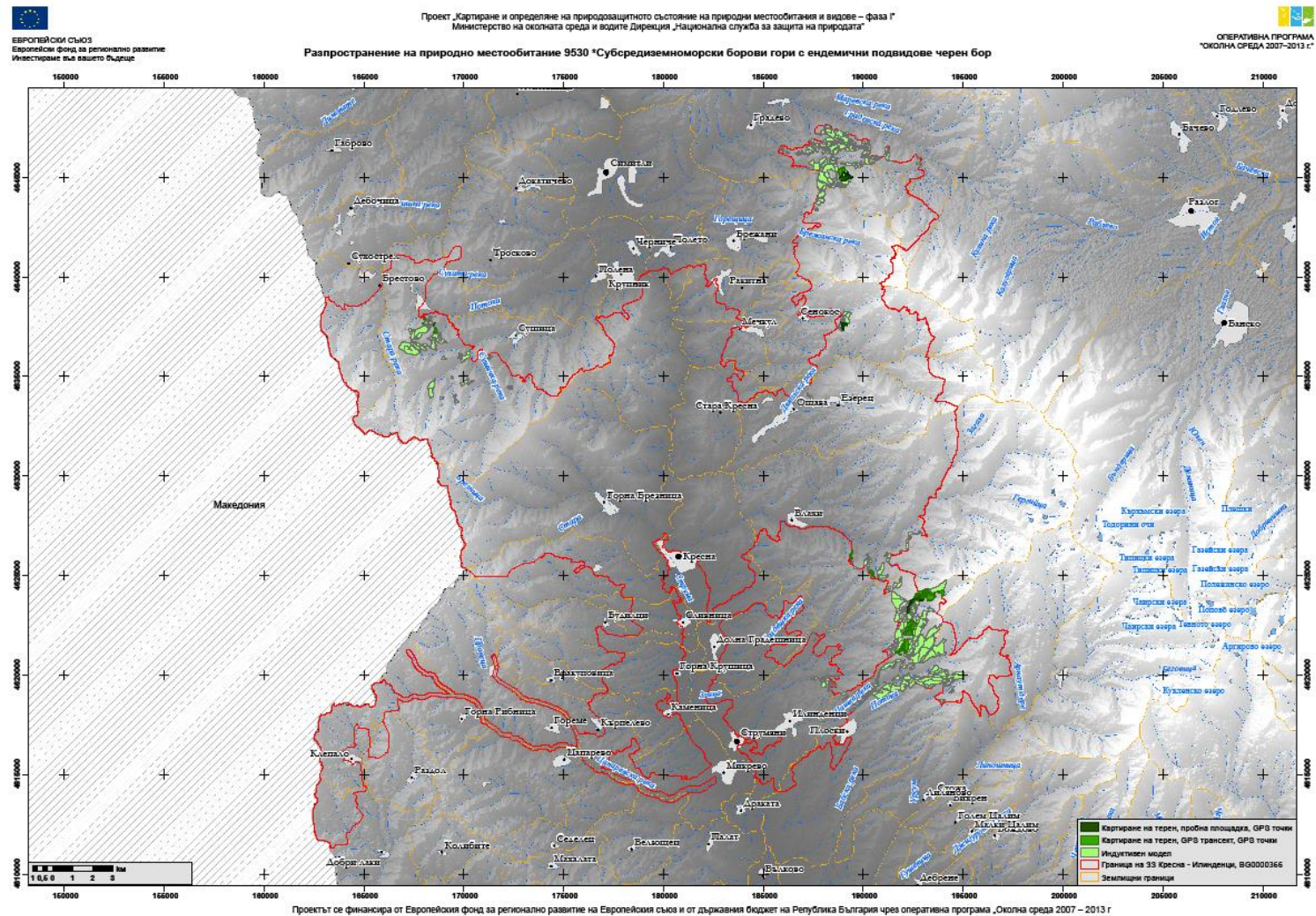
Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 9530* е разпространено в Алпийския и Континенталния биогеографски райони. При докладването по чл.17 от Директива за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Разпространение, Площ и Структура и функции, и в неблагоприятно-незадоволително състояние по Бъдещи перспективи, в двата биогеографски района.

Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието, то има достатъчно основания, неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителното влияние и заплаха е „Пожари“. Други влияния и заплахи, които са от значение са „Природни нарушения и тенденции“ и „Изнасяне на мъртва дървесина“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 1625 ha; умерено качество на данните („М“), отлична представителност („А“); между 2 и 15% от националната площ на местообитанието („В“); отлична степен на съхранение („А“); отлична обща оценка („А“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален и Алпийски биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-лошо състояние по критерии „Структура и функции“ и неблагоприятно-незадоволително състояние по „Бъдещи перспективи“ поради малкото участие и разпокъсаното разпространение на горите във фаза на старост, липсата на препоръчителните количества мъртва дървесина, недостатъчното участие на стари дървета, неправилно планирани и изведени сечи пожари и строителство и инфраструктура. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 18*.

Фигура 18: Карта на разпространението на природно местообитание 9530 в защитената зона

През 2020 година, беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и бяха извършени теренни измервания и експертна оценка в типични участъци на местообитанието (заложена случайна извадка от 75 опитни площи, с размер по 100 м²) в пет типични за местообитанието насаждения. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване. Набраните данни и информация, както и извършените анализи на тази база са структурирани в паспорти на изследваните пробни площи. Те са използвани при разработването на целите за природното местообитание в зоната.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България**³⁶ и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието** (*Приложение 6 към общия доклад за местообитанието*)³⁷, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 1 625 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 1 625 ha. Същата площ е посочена и в актуалния	Поддържане на площ от най-малко 1 625 ha на местообитанието в защитената зона.

³⁶ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

³⁷ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>стандартен формуляр.</p> <p>При анализа на актуалните данни от горската инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.</p>	
<p>Структура и функции:</p> <p>Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена)</p>	Части от единицата	$\geq 0,7$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Благоприятно състояние на местообитанието има при средно претеглена пълнота на горите</p>	Поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) $\geq 0,7$

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>от местообитанието в зоната $\geq 0,6$, тъй като това осигурява наличието на достатъчно горски територии в различна фаза на развитие. Последното от своя страна гарантира дълготрайното просъществуване на местообитанието и обезпечаването на неговите водоохранни и почвозащитни функции, както и на среда за обитание на разнообразно портфолио от видове (Nyland 2002).</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0,7. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	%	$\geq 80\%$ за <i>Pinus nigra</i>	<p>Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Средно претегленото участие на <i>Pinus nigra</i> в състава на първия дървесен етаж следва да</p>	Поддържане на средно претегленото участие на <i>Pinus nigra</i> в състава на първия дървесен етаж $\geq 80\%$.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>бъде повече от 60%, за да бъде постигнато благоприятно състояние. Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на вида в състава на първия дървесен етаж е 80%. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна.</p> <p>По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на проявена негативна промяна в този показател. Наблюдават се естествени сукцесионни процеси, които в бъдеще може да доведат до влошаване на състоянието по този показател. Трябва да се планират адекватни мерки за опазване, за да се предотврати промяната в друг тип местообитание.</p>	
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	≥ 90 г.	<p>Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Горите от това местообитание се стопанисват при максимална възраст от 120 г., в резултат от което се наблюдават участъци с нововъзобновена гора също както и по-стари гори. Именно наличието на нововъзобновени гори, както на и такива, които са близки до</p>	Поддържане на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена) ≥ 90 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>максималната възраст за стопанисване, обяснява посочената от Зингстра и др. 2009, среднопретеглена възраст от всички насаждения от най-малко 80 г., като благоприятна за това местообитание.</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е 90 г. Поради тази причина приемаме тази стойност за целева за зоната, доколкото тя е по-благоприятна. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Площ на горите във фаза на старост	% от площта на местообитание- то в зоната	Най-малко 10%	Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост" е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. Важно е да се отбележи, че за черния бор във високостъблените гори,	Подобряване на площта на горите във фаза на старост, до достигане на целевата стойност от най-малко 10% от площта на местообитанието в зоната.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>каквито са и тези в местообитанието на вида, фазата на старост настъпва при възраст на първи дървесен етаж от 160 г.</p> <p>Съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните, 146,1 ha гори от местообитанието в зоната, представляващи държавни горски територии, управлявани от Министерство на земеделието и храните са определени като Гори във фаза на старост. Това е 9% от горите от местообитанието в зоната. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p> <p>Според заповедта, в тези насаждения за в бъдеще няма да бъдат водени сечи.</p>	
Структура и функции: Количество мъртва дървесина	% или m^3/ha	Най -малко 10% от запаса, но не по-малко от $25 m^3/ha$, включително най-малко 10 стоящи мъртви дървета и подходящо количество	Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m^3/ha . Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от $20 m^3/ha$. Следва да се избира по-голямата	<p>Подобряване на количеството на мъртва дървесина от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от $25 m^3/ha$</p> <p>Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m^3/ha, в местообитанието</p>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
		лежаща мъртва дървесина	<p>стойност от двете, изчислена в m^3/ha – или 10% от запаса на ha, или $25 m^3/ha$.</p> <p>Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е поне 20 cm. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (75 опитни площи, с размер по $100 m^2$) в пет типични за местообитанието насаждения. Установеното количество мъртва дървесина е 4 % от запаса на ha. Това ни дава основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като благоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в m^3/ha. По тази причина е определена и междинна цел.</p>	

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Структура и функции: Наличие на големи/ биотопни дървета	Брой на ha	Най-малко 10 биотопни дървета на ha на възраст ≥ 120 г.	<p>Биотопното дърво следва да е на възраст ≥ 120 г. Тази възраст позволява образуване на кухни, важни за редица целеви видове, обитаващи местообитанието. Най-подходящо е биотопните дървета да са разположени на групи, а не като единични дървета. В горска инвентаризация не е предвидено набирането на данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (75 опитни площи, с размер по 100 m^2) в пет типични за местообитанието насаждения. На базата на тези проучвания и по експертна преценка, при теренните проучвания в зоната през 2020 година, броят на големите/биотопни дървета е под целевата стойност. Следователно състоянието на местообитанието по този показател е необходимо да се подобри.</p>	Увеличаване на броя на биотопни дървена до достигане на целева стойност от най-малко 10 дървета/ha на възраст ≥ 120 г.

Необходимост от промени в СФД:

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

Цитирана литература:

Nyland R. 2002. Silviculture concepts and applications, 2nd edition. Mc Graw-Hill, New York. ISBN-13: 978-1577665274.

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.

20. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ 9560* ЕНДЕМИЧНИ ГОРИ ОТ *JUNIPERUS* SPP.

Идентификация

Природното местообитание представлява гори, доминирани от дървовидна хвойна (*Juniperus excelsa*) с най-малко 2 десети участие на вида в състава на първия дървесен етаж. Среща се само в районите с изразен средиземноморски климат - в Родопите - около Кричим (резерват “Изгорялото гюне”), Асеновград (много ограничено по р. Чепеларска) и по-масово единствено в долината на р. Струма, където е разпространено в Кресненското дефиле, в най-ниските части на долините на реките Влахина, Ощавска и защитената местност “Моравска”. Групи или единични дървовидни хвойни на север достигат до Мечкулска река, между спирка Стара Кресна и Крупник. Най-представителните съобщества са в резерват “Тисата” и в буферната му зона. Съобществата с участие на дървовидна хвойна са разпространени основно при надморска височина между 100 и 300-400 m. По притоците на Струма те се изкачват малко по-нагоре, като се срещат само по южните склонове на долините им. По-светлата и сравнително широка долина на Влахинска река те достигат до с. Влахи, а по тясната и сравнително влажна долина на р. Ощавска, са разпространени на по-малка надморска височина. Местообитанието е приоритетно за опазване, съгласно Директива за местообитанията.

Природозащитно състояние

Съгласно картирането, извършено през периода 2011–2013 година, местообитание 9560* е разпространено в Алпийския и Континенталния биогеографски райони. При докладването по чл. 17 от Директивата за местообитанията (за периода 2013-2018 г.), природното местообитание е посочено в благоприятно състояние по отношение на Разпространение, Площ и Структура и функции, в Алпийския биогеографски район. В Континенталния биогеографски район състоянието по Разпространение и Площ е неизвестно. Състоянието по отношение на Бъдещи перспективи е неблагоприятно–незадоволително за Алпийския и неблагоприятно-лошо за Континенталния биогеографски район.

Тъй като при докладването през 2019 година са посочени някои влияния и заплахи, които оказват съществено влияние върху структурата и функциите на местообитанието, то има достатъчно основания неблагоприятно-незадоволителната оценката на състоянието по критерий „Структура и функции“ от докладването през 2013 година (за периода 2007-2012 г.) да се счита все още за валидна. Най-значителните влияния и заплахи са „Пожари“, „Строителство и инфраструктура“ и „Природни нарушения и тенденции“.

Състояние на природното местообитание в защитена зона BG0000366 „Кресна-Илинденци“

Съгласно Стандартния формуляр (последно актуализиран през Декември 2018), състоянието на местообитанието в защитената зона е както следва: площ на местообитанието от 1133 ha; умерено качество на данните („М“), отлична представителност („А“); над 15 % от националната площ („А“); добра степен на съхранение („В“); отлична обща оценка („А“).

В общия доклад за природното местообитание, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, в тази зона местообитанието е разпространено в Континентален биогеографски район. Съгласно специфичния доклад за местообитанието в тази зона, публикуван на страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, то е оценено в неблагоприятно-лошо състояние по критерии „Структура и функции“ и „Бъдещи перспективи“ поради малкото участие и разпокъсаното разпространение на горите във фаза на старост, липсата на препоръчителните количества мъртва дървесина, недостатъчното участие на стари дървета, паша, пожари, наличие на негативни сукцесионни процеси, природни нарушения и тенденции. В същия доклад е публикувана карта на разпространението на природното местообитание в зоната, която е представена на *Фигура 19*. Зоната е от изключелно значение за опазването на това природно местообитание, доколкото в нея се намират почти всички площи, разположени в Континентален биогеографски район.

През 2020 година беше извършено проучване, вкл. теренно за актуализация на състоянието на местообитанието в зоната. За целта бяха анализирани данните от горската инвентаризация и бяха извършени теренни измервания и експертна оценка в типични участъци на местообитанието (заложена случайна извадка от 30 опитни площи, с размер по 100 м²) в две типични за местообитанието насаждения. Получените резултати от проучването показват, че като цяло, състоянието на местообитанието се нуждае от мерки за подобряване. Набраните данни и информация, както и извършените анализи на тази база са структурирани в паспорти на изследваните пробни площи. Те са използвани при разработването на целите за природното местообитание в зоната.

Наборът от параметрите за оценка на състоянието на този тип природно местообитание и техните целеви стойности, определени в **Ръководството за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България**³⁸ и **Методиката за определяне на природозащитното състояние на местообитанието** (*Приложение 6 към общия доклад за местообитанието*)³⁹, не винаги позволяват да се формулират специфични цели за местообитанието, поради недостатъчна степен на отразяване на екологичните му изисквания. Част от параметрите следва да бъдат актуализирани.

Важно е да се отбележи, че за част от параметрите („Количество мъртва дървесина“ и „Наличие на биотопни дървета“) не са налични данни в горската база данни или те не са достатъчно детайлни, и настоящото състояние на местообитанието по тези параметри е определено на базата на резултатите от проведената през 2020 г. теренна работа, при отчитане на екологичните изисквания на това местообитание. **Необходимо е в бъдеще да се разработи и приложи единна схема за мониторинг на състоянието на природното местообитание по отделните параметри.**

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
Площ	ha	Най-малко 1 133 ha	Съгласно проект "Картиране и определяне на природозащитно състояние на природни местообитания и видове - фаза I", от 2013 г., площта на местообитанието в зоната е 1 133 ha. Същата площ е посочена и в актуалния стандартен формуляр. При анализа на	Поддържане на площ от най-малко 1 133 ha на местообитанието в защитената зона.

³⁸ <http://bbf.biodiversity.bg/document-190>

³⁹ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Reports?reportType=Habitats>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			актуалните данни от горската инвентаризация и теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на промяна на площта на местообитанието в зоната.	
Структура и функции: Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглен)	Части от единицата	$\geq 0,5$	<p>Този показател представя степента на насищане с дървета. Изразява се като съотношение на кръговата площ на наличния дървостой към кръговата площ на еталонно (нормално) насаждение. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Полигонът представлява графично изображение с неправилна форма и затворени граници на обособена част от земното пространство, в която е разпространено природното местообитание. Стойността на показателя е динамична и пряко зависи от провежданите лесовъдски мероприятия. По този начин, се осигурява наличието на насаждения с разнообразна пълнота. Това от своя страна гарантира просъществуването на видове, изискващи разнообразни пълноти на горите.</p> <p>Благоприятно състояние на местообитанието има при средно претеглена пълнота на горите от местообитанието в зоната $\geq 0,5$, тъй като това осигурява наличието на достатъчно</p>	Поддържане на пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена) $\geq 0,5$

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>горски територии в различна фаза на развитие. Последното от своя страна гарантира дълготрайното просъществуване на местообитанието и обезпечаването на неговите водоохранни и почвозащитни функции, както и на среда за обитание на разнообразни видове (Nyland 2002).</p> <p>Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената пълнота е 0,5. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p>	
Структура и функции: Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен)	%	$\geq 50\%$ за <i>J.excelса</i>	<p>Съставът на първия етаж изразява относителното участие на съответните дървесни видове в общата пълнота. Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони.</p> <p>Средно претегленото участие на <i>J. excelsa</i> в състава на първия дървесен етаж следва да бъде $\geq 50\%$, за да бъде постигнато благоприятно състояние (Зингстра и др. 2009). Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претегленото участие на вида в</p>	Поддържане на средно претегленото участие на <i>Abies alba</i> в състава на първия дървесен етаж $\geq 50\%$ за <i>J.excelса</i>

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			състава на първия дървесен етаж е 50%.	
Структура и функции: Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена)	Години	По-голяма от 90 г.	Окончателната стойност на показателя се получава като средно претеглена, според площите на отделните полигони. Според данните от актуалната горска инвентаризация за територията на защитената зона, средно претеглената възраст на първия дървесен етаж е 90 г. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.	Поддържане на средната възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена), по-голяма от поне 90 г.
Структура и функции: Площ на горите във фаза на старост	ha	Най-малко 415 ha	Съгласно Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г., „Гора във фаза на старост“ е гора в последната фаза на естествена динамика на горското насаждение, без значими интервенции - не е съществено повлияна от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и е с възраст на основните дървесни видове над 100 години, като по този начин притежава екосистемни характеристики на предклимаксно съобщество. Горите на местообитанието, са с височина 5-6 метра, не образуват плътен склоп и нямат характеристиките на гори във фаза на старост. Независимо от това може да се посочи възраст от 160 години.	Поддържане на площ от най-малко 415 ha гори във фаза на старост.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			<p>Съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните, в списъците за зоната няма включени гори от това местообитание.</p> <p>Площите на местообитанието в границите на резерват „Тисата“ (415 ha) имат потенциал да достигнат характеристиката на ГФС и поради тази причина са посочени като целева стойност. Това е близо 37% от горите от местообитанието в зоната и по този начин тя пълноценно допринася за достигането на благоприятно природозащитно състояние на местообитанието на ниво биогеографски регион по показател Гори във фаза на старост. По време на теренната работа през 2020 г. не бяха установени обстоятелства, определящи наличие на негативна промяна в този показател.</p> <p>Според заповедта, в тези насаждения за в бъдеще няма да бъдат водени сечи.</p>	
Структура и функции: Количество мъртва дървесина	% или m^3/ha	Най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 10 m^3/ha , включително най-малко 10 стоящи мъртви	Предложеният параметър определя мъртвата дървесина като процент от запаса на насажденията. Колкото по-голям е този запас, толкова по-голям е обемът на мъртвата дървесина, преизчислена в m^3/ha . Все пак, за да се осигури съответствие с екологичните изисквания на видовете, зависими от	Подобряване на количеството на мъртва дървесина до достигане на целева стойност от най-малко 10% от запаса, но не по-малко от 10 m^3/ha Междинна цел: Да се оцени броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техните диаметри и обем в m^3/ha , в

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
		дървета и подходящо количество лежаща мъртва дървесина	<p>наличието на мъртва дървесина, нейното количество не трябва да е по-малко от 10 m³/ha. Следва да се избира по-голямата стойност от двете, изчислена в m³/ha – или 10% от запаса на ha, или 10 m³/ha. Горите на местообитанието, са с височина 5-6 метра и не образуват плътен склоп. Наблюдава се по-малък диаметър на мъртвите дървета – стоящи и лежащи. В тази връзка количеството мъртва дървесина не би могла да достигне стойност по-голяма от 10 m³/ha.</p> <p>Мъртвата дървесина може да бъде стояща или лежаща. Минималния диаметър на стоящите мъртви дървета следва да е 14 cm. Клоните, които са с много по-малка дебелина не следва да се включват в калкулациите за мъртвата дървесина. Важно е да има поне 10 стоящи мъртви дървета с този диаметър.</p> <p>В горската инвентаризация не е предвидено набирането на детайлни данни по този параметър и такива не са налични в лесоустройствените планове.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (30 опитни площи, с размер по 100 m²) в две типични за местообитанието насаждения. Установеното</p>	местообитанието, чрез теренни проучвания до 2025 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			количество мъртва дървесина е до 9 % от запаса на ha. Количеството на мъртвата дървесина е определено на 10 m ³ /ha, а диаметра на стоящите дървета на 14 см, поради спецификата на насажденията - запас 30-40 m ³ /ha, със среден диаметър на дърветата 14-18 см. Това ни дава основание да определим състоянието на местообитанието по този показател като неблагоприятно. Не е налице достатъчно информация обаче за броя на стоящите и лежащи мъртви дървета, техния диаметър и обем в m ³ /ha. По тази причина е определена и междинна цел.	
Структура и функции: Наличие на големи/ биотопни дървета	Брой на ha	Най-малко 10 биотопни дървета на ha на възраст ≥ 80 г.	<p>Биотопни са дърветата, които притежават характеристики, осигуряващи местообитания за други живи организми. Това са предимно дървета на по-голяма възраст от основния дървостой.</p> <p>Поради посочените по-горе специфики на дървостойите, възрастта при която дърветата от това местообитание могат да придобият характеристики на биотопни дървета е пониска, обикновено над 80 г. Това е възрастта, която възприемаме като целева за биотопните дървета в това местообитание в зоната.</p> <p>За установяване на настоящата стойност по този параметър, при теренните проучвания в</p>	Увеличаване на броя на биотопни дървена до достигане на целева стойност от най-малко 10 дървета/ha, на възраст ≥ 80 г.

Показател	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични цели за защитената зона
			зоната през 2020 година е заложена случайна извадка от опитни площи (30 опитни площи, с размер по 100 м ²) в две типични за местообитанието насаждения. На базата на тези измервания и по експертна преценка, при теренните проучвания в зоната през 2020 година, броят на големите/биотопни дървета е под целевата стойност. Следователно състоянието на местообитанието по този показател е необходимо да се подобри.	

Необходимост от промени в СФД:

Не е необходима промяна на Стандартния формуляр за данни.

Цитирана литература:

Nyland R. 2002. Silviculture concepts and applications, 2nd edition. Mc Graw-Hill, New York. ISBN-13: 978-1577665274.

Зингстра Х, А Ковачев, К Китнаес, Р Цонев, Д Димова, П Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.